

VAN IMMIGRANT NAAR TRANSNATIONALE MIGRANT

*EEN ONDERZOEK NAAR DE MATE VAN TRANSNATIONALE
BETROKKENHEID VAN VERSCHILLENDE GENERATIES TURKSE
NEDERLANDERS IN GEMEENTE TILBURG*

NAAM: MAKBULE KOYUNCU BEDIR - 393210

BEGELEIDER: MARK M.A.C. VAN OSTAIJEN

Master thesis

Datum: 15-10-2018

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterthesis die ik heb geschreven ter afronding van de masteropleiding Public Governance aan Tilburg University. Het afstuderen is een leerzaam proces geweest, waarbij ik kennis en vaardigheden die ik heb opgedaan tijdens mijn studie heb kunnen toepassen tijdens mijn afstudeeronderzoek.

In de afgelopen tijd heb ik me mogen verdiepen in een actueel en zeer interessant onderwerp. Ik heb mogen onderzoeken wat de mate van transnationale betrokkenheid van Turkse Nederlanders in gemeente Tilburg is. En in hoeverre dit is verweven met het gemeentebestuur. Ik als onderzoeker maak ook deel uit van het onderzochte fenomeen, wat dit onderzoek des te interessanter heeft gemaakt.

Graag wil ik in het bijzonder een aantal personen bedanken, die het tot stand brengen van dit onderzoek mede mogelijk hebben gemaakt. Ten eerste wil ik graag mijn scriptiebegeleider dr. M.A.C. van Ostaijen van harte bedanken voor zijn begeleiding, inzet, moeite en bemoedigende feedback in de afgelopen tijd. Zijn motivatie werkte aanstekelijk en zijn prettige manier van begeleiden heeft ervoor gezorgd dat deze masterthesis haar finale vorm heeft gekregen. Ook een groot dank voor de tweede lezer van mijn scriptie, dr. L. Schaap. Bedankt voor de kritische feedback en het beoordelen van mijn scriptie. Vervolgens wil ik alle respondenten, de 15 inwoners uit gemeente Tilburg en de heer Kalalo, beleidsmedewerker gemeente Tilburg, van harte bedanken voor hun tijd en bijdrage. Dankzij hen heb ik de basis kunnen leggen voor de empirie van dit onderzoek. Daarnaast wil ik mijn vrienden bedanken voor alle sparmomenten. Dankzij hun wijze raad heb ik weer stappen vooruit kunnen zetten. Ten slotte wil ik mijn familieleden, in het bijzonder mijn echtgenoot en onze baby, bedanken voor de morele steun tijdens mijn schrijfproces. Middels hun motiverende woorden en wijsheid heb ik deze scriptie tot een goed einde gebracht.

Ik heb veel plezier gehad tijdens het schrijven van dit onderzoek, ik wens u daarom ook veel leesplezier toe.

Makbule Koyuncu Bedir

Tilburg, 15 oktober 2018

Samenvatting

Het oude idee dat migranten zich permanent zouden vestigen in het gastland of na een tijdelijke verblijfsduur terug zouden keren, is vandaag de dag volledig veranderd. De “nieuwe” migratievorm introduceert de transnationale migrant, waarbij migranten zich thuis voelen in meerdere werelden, verschillende talen spreken, (grensoverschrijdende) activiteiten uitvoeren en zich niet gebonden voelen aan één nationale staat, maar sterke banden hebben met het herkomstland en het gastland. De transnationale betrokkenheid van migranten vraagt een bepaalde vorm van beleid vanuit de gemeente, die deze groep kan voorzien in hun wensen en behoeften. De gemeente kent een transformatie als het gaat om het integratiebeleid in de afgelopen jaren. Zo is er een duidelijke verschuiving te zien van het diversiteitsbeleid, waarbij de focus wordt gelegd op integratie met behoud van eigen cultuur en identiteit. Gaandeweg verandert dit naar een algemeen integratiebeleid waarbij integratie een generiek thema is binnen diverse beleidsvelden. In de nieuwe bestuursperiode is er sprake van een koerswijziging. De gemeente wilt zich richten op specifiek doelgroepenbeleid. In dit onderzoek is nagegaan in hoeverre het Tilburgse integratiebeleid kan voorzien in de mate van transnationale betrokkenheid van één specifieke migrantengroep.

Onderzoek naar de mate van transnationale betrokkenheid van migrantengroepen is van belang omdat gemeentebestuur hier specifiek op ingericht kan worden. Sommige auteurs halen aan dat transnationale betrokkenheid gezien kan worden als een bedreiging, omdat migranten zich onvoldoende kunnen richten op het bestemmingsland. Dit zou ten koste kunnen gaan van actief burgerschap (Bochove et al, 2009). Andere publicaties tonen juist aan dat transnationale betrokkenheid niet belemmerend hoeft te werken. Sterker nog, er zijn onderzoeken die aantonen dat transnationale betrokkenheid een aanzet vormt voor het succesvol participeren in de samenleving van migrantengroepen (Portes, 2002). Daarom wordt er gepoogd middels dit onderzoek meer duidelijkheid te creëren over de mate van transnationale betrokkenheid. Vervolgens wordt onderzocht in hoeverre het Tilburgse integratiebeleid rekening houdt met de mate van transnationale betrokkenheid van migranten.

Een specifieke migrantengroep krijgt aandacht in dit onderzoek, namelijk de Turkse Nederlanders in gemeente Tilburg. Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in hoeverre het Tilburgse integratiebeleid rekening houdt met de mate van transnationale betrokkenheid van de Turkse Nederlanders in gemeente Tilburg, om aanbevelingen te doen voor het integratiebeleid van gemeente Tilburg. Transnationale betrokkenheid wordt gemeten aan de hand van twee kernconcepten: transnationale activiteiten en transnationale identificaties. De overeenkomsten en verschillen tussen deze twee dimensies en tussen de verschillende generaties, bieden uiteindelijk inzichten en aanbevelingen voor het lokale beleid van gemeente Tilburg.

Voor dit onderzoek zijn interviews gehouden met 15 Turkse Nederlanders die woonachtig zijn in gemeente Tilburg. Er wordt gefocust op de eerste, tweede en derde generatie Turkse Nederlanders. Om het integratiebeleid goed in kaart te brengen wordt, er vooraf en achteraf aan de 15 interviews, een gesprek gehouden met een beleidsmedewerker van gemeente Tilburg. Het integratiebeleid in de gemeente Tilburg is tweeledig. Van 2014 tot en met 2018 is een algemeen integratiebeleid gevoerd, waarbij integratie geen aparte portefeuille meer was.

Integratie was verweven met de overige beleidsdomeinen. Gelijke behandeling voor iedereen was hierbij het uitgangspunt. De gemeente merkte echter dat bepaalde groepen in de samenleving niet werden bereikt met dit beleid. In de bestuursperiode van 2018 tot en met 2022 zal er een koerswijziging plaatsvinden, waarbij er een specifiek doelgroepenbeleid wordt geïntroduceerd. Dit beleid focust zich op de afzonderlijke groepen in de samenleving en probeert hun wensen en behoeften in kaart te brengen. Terwijl in het voorgaande beleid de gemeente de maatschappelijke problemen zelf wilde oplossen, wil de gemeente in dit beleidsperiode juist een intermediaire rol op zich nemen en proberen hulpbehoevende groepen met de juiste organisaties te verbinden om maatschappelijke problemen op die manier op te lossen.

Uit de interviews blijkt dat er een duidelijke discrepantie is tussen de twee kernconcepten transnationale activiteiten en transnationale identificaties. Dit maakt het lastig om de mate van de transnationale betrokkenheid van respondenten te meten. Dit betekent dat het zichtbare deel van de persoonlijkheid van respondenten meer neigt naar het sociaal wenselijke, namelijk dat transnationale migranten goed zijn geïntegreerd in de samenleving en zich focussen op beide culturen. Uit de vraag naar hun primaire identificatie blijkt ook dat ze zich duidelijk een Turkse Nederlander voelen. Er is echter ook een onzichtbaar deel van de persoonlijkheid, dat meer neigt naar de Turkse kant. Dit is naar voren gekomen door te vragen naar dieperliggende identificaties met betrekking tot trots, schaamte en belangrijke waarden en normen. Dit betekent dat desondanks respondenten handelen en zich voordoen als Turkse Nederlanders, ze diep vanbinnen toch neigen naar hun Turkse wortels.

Daarnaast is er ook een duidelijk verschil in de mate van transnationale betrokkenheid tussen verschillende generaties. Terwijl de eerste generatie nog vrij passief is en alles accepteert van de overheid, is de derde generatie veel assertiever en durft voor haar eigen rechten op te komen. Dit is ook terug te zien in de stijgende deelname van de derde generatie aan de gemeenteraadsverkiezingen en haar kritische blik op het gemeentebestuur. De burgers verwachten aan de ene kant een gelijke behandeling die middels het generieke beleid gerealiseerd kan worden, aan de andere kant verwachten ze maatwerk gebaseerd op hun eigen problematiek. Dit kan weer verwezenlijkt worden middels het specifieke doelgroepenbeleid.

Uiteindelijk is het beleid van gemeente Tilburg onder de loep genomen. Hieruit blijkt dat beide beleidsvormen nodig zijn voor een effectieve aansluiting bij het transnationale karakter van de Turkse Nederlanders. Het generieke beleid, waarbij geen onderscheid meer wordt gemaakt in afkomst, helpt de gemeente om ieder individu gelijk te behandelen. Dit is van belang, omdat dit bijvoorbeeld discriminatie uit de weg helpt. Aan de andere kant blijken de Turkse Nederlanders specifieke problemen te hebben, die alleen middels maatwerk opgelost kunnen worden. Dit betekent dat een specifiek doelgroepenbeleid hierbij effectief kan zijn. Middels dit beleid worden de wensen en behoeften namelijk duidelijk in kaart gebracht en wordt er verbinding gezocht met organisaties die de specifieke problematiek kunnen oplossen.

Uit het voorgaande blijkt duidelijk dat er een transformatie is te zien van het integratiebeleid. Dit loopt parallel met de transformatie van immigrant naar transnationale migrant. De hoofdvraag in dit onderzoek luidt: "In hoeverre houdt het integratiebeleid in de gemeente Tilburg rekening met de verschillen tussen de generaties van Turkse Nederlanders op het

gebied van transnationale betrokkenheid?" Het integratiebeleid van de gemeente Tilburg heeft tot een bepaald niveau aandacht voor de mate van transnationale betrokkenheid van de Turkse Nederlanders. De discrepantie tussen de dimensies van transnationale betrokkenheid leidt tot verschillen in activiteiten en identificaties van migranten. De mate van transnationale betrokkenheid vormt een bevorderende factor voor actief burgerschap. Dit geldt vooral voor de derde generatie, die graag een rol wil spelen bij het inrichten van gemeentebestuur en zich hier actief voor inzet. Daartegenover wordt de mate van transnationale betrokkenheid wel enigszins belemmerd door de discrepantie tussen de transnationale activiteiten en transnationale identificaties. De Turks Nederlandse gemeenschap wil een zo succesvol mogelijk integratieproces laten schetsen. Dit laten ze zien door de handelingen die ze uitvoeren. Echter blijkt uit hun identificaties, dat ze diepgewortelde "Turkse" gevoelens hebben en ze hierdoor zich minder Turkse Nederlander voelen. Dit bemoeilijkt het integratieproces op den duur. Daarnaast hebben de intergenerationele verschillen een belemmerende factor voor de mate van transnationale betrokkenheid, omdat het lastig wordt om het multidimensionale concept "transnationale betrokkenheid" correct te vormen. De gemeente heeft momenteel nog weinig aandacht gegeven aan de verschillen tussen generaties. Verder dient het beleid enerzijds een gelijke behandeling te verschaffen aan de Tilburgse samenleving en anderzijds maatwerk te leveren voor diverse groepen. Derhalve dient er een juiste balans te worden gezocht tussen generiek en specifiek beleid die bevorderend werkt voor het integratieproces van de gevestigde migranten.

Op basis van deze resultaten zijn aanbevelingen gedaan voor gemeente Tilburg. Ten eerste dienen het generieke en specifieke beleid samen gebruikt te worden om effectieve oplossingen te vinden. Deze gemengde vorm van beleid wordt namelijk verwacht door de transnationale migranten. Daarnaast dient er vanuit een breder perspectief naar de problemen van doelgroepen gekeken te worden, zodat de wensen en behoeften beter in kaart kunnen worden gebracht. Verder dient het gemeentebestuur een flexibel karakter te krijgen, omdat er geen homogene groepen bestaan. Elke groep heeft onderling veel verschillen. In dit onderzoek zijn de intergenerationele verschillen heel duidelijk naar voren gekomen. De gemeente en de rijksoverheid verwaarlozen deze verschillen meestal, omdat zij vaak spreken over de homogene groep "Turkse Nederlanders". Deze verschillen zijn echter zo wezenlijk, dat ze gezien dienen te worden. Verder vergt deze werkwijze zowel burger- als overheidsparticipatie in het beleid, waarbij van beide kanten een actieve houding wordt verwacht. Ten slotte heeft het lokale bestuur verantwoordelijkheden die dienen gevolgd te worden om het integratiebeleid zo goed mogelijk te vormgeven.

Naast aanbevelingen voor de gemeente zijn er ook aanbevelingen gedaan voor verder onderzoek. Om te beginnen dient er ook onderzoek te worden gedaan naar de andere migrantengroepen in gemeente Tilburg om zo de wensen en behoeften van alle groepen goed in kaart te brengen. Vervolgens kan ditzelfde onderzoek ook uitgevoerd worden in soortgelijke gemeenten, waarbij resultaten met elkaar vergeleken kunnen worden. Succesvolle werkwijzen van de gemeenten kunnen worden overgenomen van elkaar. Ten slotte dienen sociaal wenselijke antwoorden in het onderzoek geminimaliseerd te worden, om zo beter tot de werkelijkheid te kunnen komen.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1. Inleiding.....	9
1.1. Tilburgs integratiebeleid	9
1.2. Gepositioneerd tussen twee beleidscontexten.....	9
1.3. Transnationale migratie in Nederland.....	10
1.4. Transnationale Turkse Nederlanders	10
2. Probleemstelling	12
2.1. Casestudy selectie	12
2.2. Doelstelling.....	13
2.3. Vraagstelling.....	13
2.4. Maatschappelijke relevantie	14
2.5. Wetenschappelijke relevantie.....	15
2.6. Leeswijzer.....	15
3. Theoretisch kader.....	16
3.1. Nationale ontwikkelingen in het integratiebeleid.....	16
3.1.1. Ontwikkelingen in het integratiebeleid.....	16
3.1.2. Integratiebeleid in het heden.....	17
3.2. Lokale verantwoordelijkheden integratiebeleid	17
3.3. Beleidsprocessen van ontembare problemen.....	18
3.4. Generiek versus specifiek integratiebeleid	19
3.4.1. Generiek integratiebeleid.....	19
3.4.2. Specifiek integratiebeleid	20
3.5. Transnationalisme	20
3.5.1. Transnationale betrokkenheid	21
3.6. Verschillende generaties Turkse Nederlanders.....	22
3.6.1. Typering volgens het CBS	22
3.6.2. Correctie “Typering verschillende generaties Turkse Nederlanders”	23
3.6.3. Verwachtingen van de verschillende generaties.....	24
4. Methodologische verantwoording.....	26
4.1. Operationalisatie	26
4.1.1. Transnationale betrokkenheid	27
4.1.2. Transnationale activiteiten.....	27
4.1.3. Transnationale identificaties	28

4.1.4. Generaties Turkse Nederlanders.....	28
4.1.5. Beleid gemeente Tilburg	28
4.2. Methodologie	29
4.2.1. Strategie	29
4.2.2. Methoden en technieken	29
4.3. Validiteit en betrouwbaarheid	31
4.3.1. Interne validiteit	31
4.3.2. Externe validiteit	31
4.3.3. Betrouwbaarheid.....	32
5. Empirische resultaten.....	33
5.1. Transnationale activiteiten.....	33
5.1.1. Sociale activiteiten	33
5.1.2. Culturele activiteiten	36
5.1.3. Politieke activiteiten.....	37
5.1.4. Economische activiteiten	40
5.1.5. Conclusie transnationale activiteiten	42
5.2. Transnationale identificaties	45
5.2.1. Primaire identificatie	45
5.2.2. Trots	47
5.2.3. Schaamte.....	48
5.2.4. Waarden en normen	50
5.2.5. Actuele gebeurtenissen effect op identificatie	51
5.2.6. Conclusie transnationale identificaties	52
5.3. Beleid gemeente Tilburg	54
5.3.1. Integratiebeleid gemeente Tilburg.....	54
5.3.2. Beleidsanalyse gemeente Tilburg.....	55
5.3.3. Generiek beleid versus specifiek migrantenbeleid.....	59
5.3.4. Conclusie beleid gemeente Tilburg	60
6. Analyse	62
6.1. Deelvraag 1.....	62
6.1.1. Transnationale activiteiten.....	62
6.1.2. Transnationale identificaties	63
6.1.3. Mogelijke discrepantie?	64
6.1.4. Wat betekent dit in praktische zin?.....	65
6.2. Deelvraag 2.....	66

6.2.1. Mate van transnationale betrokkenheid eerste generatie	67
6.2.2. Mate van transnationale betrokkenheid tweede generatie	67
6.2.3. Mate van transnationale betrokkenheid derde generatie	68
6.2.4. Verschil tussen de generaties.....	69
6.3. Deelvraag 3.....	69
7. Conclusie	73
8. Aanbevelingen.....	79
8.1. Aanbevelingen Gemeente Tilburg.....	79
8.2. Aanbevelingen voor verder onderzoek	81
9. Reflectie.....	82
Bibliografie	85
Bijlagen.....	91

1. Inleiding

1.1. Tilburgs integratiebeleid

In het coalitieakkoord 2014 -2018 van gemeente Tilburg komen de woorden “diversiteit”, “etniciteit”, en “culturele minderheid” niet meer voor (Coalitieakkoord, 2014). Dit was voorheen anders. Van 2011 tot en met 2014 heeft gemeente Tilburg een actief integratiebeleid gevoerd onder de naam “Allemaal Tilburgers”. Tijdens dit beleid kwamen specifieke projecten naar voren om burgers van verschillende etniciteiten beter te laten integreren in de Tilburgse samenleving. Vanaf 2014 wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen de woorden “allochtoon”, “autochtoon”, “westerse allochtoon” en “niet-westerse allochtoon”. “Burgerparticipatie” is het nieuwe begrip wat daarvoor in de plaats is gekomen. Het belangrijkste hierbij is dat mensen hun best doen om te integreren, de taal te leren, te zoeken naar werk of een opleiding. Wie daarbij hulp nodig acht, kan die hulp krijgen. Hierbij wordt er geen onderscheid meer gemaakt in afkomst. Iedere Tilburger is verplicht, naar eigen kunnen en doen, mee te doen aan de participatiesamenleving (Tilburgers, 2017).

Een wezenlijk verschil hierbij is dat “integratie” niet meer een specifieke portefeuille betreft. Het integratiebeleid wordt gemainstreamd. Dat wil zeggen dat elke wethouder in zijn eigen portefeuille hier verantwoordelijk voor is. Waar nodig is moet er maatwerk worden aangeboden (Tilburgers, 2017). Integratie wordt dus als vanzelfsprekend beschouwd, waardoor er geen onderscheid meer wordt gemaakt in afkomst. Er wordt eerder gekeken naar andere dimensies die hulpbehoevend zijn. Als voorbeeld kan men denken aan dimensies als onderwijs (vroeg schoolverlaters) of werkgelegenheid (werkloosheid) (Kalalo, 2017).

In de nieuwe bestuursperiode 2018 – 2022 lijkt het gemainstreamde integratiebeleid een andere koers te krijgen. Specifiek doelgroepenbeleid wordt weer in het leven geroepen om achterstanden van diverse groepen binnen de samenleving weg te werken. De gemeente krijgt hierbij een “intermediaire” rol en heeft een brugfunctie tussen de verschillende groepen en organisaties (Coalitieakkoord, 2018). “Verbinding” is het sleutelwoord in dit beleid. Het uitgangspunt van dit nieuwe beleid is dat iedereen in de Tilburgse samenleving welkom is om te participeren en zichzelf te zijn. Hierbij wordt er dus niet net als vroeger alleen maar gefocust op de emancipatie van de migrantengroepen, maar wordt er juist meer gefocust op diversiteit en participatie van allerlei groepen (Kalalo, 2018). Dit beleid biedt maatwerk voor al deze groepen. Deze worden niet alleen geselecteerd op basis van hun afkomst, maar ook op basis van andere kenmerken. Zo wilt gemeente Tilburg zich ook inzetten voor senioren, jongeren, gehandicapten en de LTGB-community (Verslag netwerkbijeenkomst, 2018).

1.2. Gepositioneerd tussen twee beleidscontexten

Terwijl in het voorgaande coalitieakkoord van gemeente Tilburg geen onderscheid meer werd gemaakt in afkomst, wordt er in het huidige beleid juist meer gefocust op diverse (migranten)groepen in de samenleving. Het is duidelijk dat beleidscontext soms meer gericht is op mainstreaming en soms juist meer op doelgroepenbeleid. Dit wordt gebaseerd op de behoeften van de burgers uit gemeente Tilburg. Deze omwenteling lijkt gelijkheid in de samenleving tegen te gaan, omdat er eerder wordt gefocust op de verschillen van bepaalde

groepen. De verschillen en de bijbehorende behoeften worden middels maatwerk geprobeerd te voorzien.

Momenteel staan burgers tussen twee beleidscontexten in. Het is nu de grote vraag of deze verschillende contexten ook effect hebben op verschillende (migranten)groepen in gemeente Tilburg. In hoeverre gedragen de verschillende groepen in Tilburg zich als afzijdige groepen, of zijn ze inmiddels volledig geïntegreerd in de samenleving? Wordt de portefeuille “integratie”, die niet meer bestond vanwege mainstreaming, nu genoeg vertegenwoordigd met de komst van het doelgroepenbeleid? Wordt maatwerk voor integratie op de juiste manier en voldoende aangeboden? Hebben bepaalde groepen bepaalde behoeften die niet worden voorzien? Dit zijn allerlei vragen die opduiken. Daarom wordt gepoogd middels dit onderzoek inzicht te krijgen in één van deze migrantengroepen binnen gemeente Tilburg. Hierbij wordt er gefocust op migranten die actief zijn in het gastland, maar ook in het thuisland, de zogenaamde transnationale migranten. Deze migranten worden namelijk gezien als de meest “succesvolle” soort migranten met betrekking tot de integratie in het gastland en tegelijkertijd het behouden van het contact met het thuisland.

1.3. Transnationale migratie in Nederland

Gezien het gegeven tijdsbestek is het niet mogelijk om goed onderzoek te doen naar alle migrantengroepen in gemeente Tilburg. Daarom is er voor gekozen om één migrantengroep uit te lichten, namelijk de Turkse Nederlanders. De groep Turkse Nederlanders is één van de migrantengroepen in Nederland die steeds meer een transnationaal karakter krijgt (Engbersen, Leerkes en Snel, 2004). Transnationale migratie gaat ervan uit dat migranten niet gebonden zijn aan één bepaalde cultuur, gemeenschap, plaats en thuis (Schuster, 2012). De hedendaagse transnationale migranten zijn van meerdere werelden thuis, spreken diverse talen en verdienen hun geld aan (grensoverschrijdende) economische activiteiten. De voornaamste sociale bindingen en identiteiten liggen niet meer bij bepaalde sociale groepen in de ene of andere nationale samenleving, maar meer bij de grensoverschrijdende gemeenschappen (Engbersen, Leerkes en Snel, 2004). Terwijl vroeger het idee bestond dat migranten zich permanent zouden vestigen, of na een tijdelijke verblijfsduur terug zouden keren, is dit beeld vandaag de dag volledig veranderd. De transnationale migrant heeft sterke banden met het gastland, maar ook met het land van herkomst. Het begrip “transnationalisme” wordt steeds belangrijker. Echter wordt er niet in elke gemeente aandacht besteed aan deze nieuwe vorm van migratie, omdat het beleid niet (meer) specifiek gericht is op afkomst.

1.4. Transnationale Turkse Nederlanders

De transnationale Turkse migranten in Nederland worden beïnvloed door de gebeurtenissen in de Turkse en de Nederlandse samenleving. Een duidelijk voorbeeld was te zien tijdens de mislukte coup poging in Turkije op 15 juli 2016. Een ander moment in de recente geschiedenis was de diplomatieke rel tussen Turkije en Nederland die zijn plaatsvond in Rotterdam op 11 maart 2017 (NOS, 2017). Deze gebeurtenissen beïnvloedden de Turkse Nederlanders in de mate waarin zij zich verbonden voelen met de Turkse en/of de Nederlandse samenleving, en diens gevolgen voor hun identiteit en betrokkenheid (Engbersen, Leerkes en Snel, 2004). Het uiteindelijke doel van de transnationale migrant is om het beste van twee werelden te

combineren en te complementeren. Dit leidt tot een hybride situatie, waarbij zowel de Nederlandse als de Turkse kant van de persoon naar voren komen (Erdural, 2016). Uit media blijkt dat politieke omwentelingen (in het thuisland) voor meer transnationale betrokkenheid zorgen, vooral onder de jongere generatie. Dit is duidelijk te zien in één van de blogs van de Turkse sociaalpsycholoog Cemil Yilmaz, die zich uit over de diplomatieke rel. *“Het voelt alsof mijn vader en moeder ruzie hebben. Het lijkt alsof papa Turkije en mama Nederland in een vechtscheiding zijn beland, waarbij de kinderen zonder het te weten een speelbal zijn geworden.* Bovenstaande quote is een reactie op de diplomatieke rel tussen Turkije en Nederland op 11 maart 2017 (Cemil Yilmaz, 2017).

Nu is het de vraag in hoeverre het Tilburgs beleid migranten kan voorzien in hun wensen en behoeften door de mogelijkerwijs meer ervaren transnationale betrokkenheid van Turkse Nederlanders.

2. Probleemstelling

Er is al veel onderzoek gedaan op nationaal en internationaal niveau over transnationalisme met betrekking tot integratie (Engbersen, Leerkes en Snel, 2004). Deze onderzoeken gaan echter niet diep in op de mate van transnationale betrokkenheid. Het is bijvoorbeeld niet duidelijk hoe verschillende generaties binnen een migrantengroep hierin verschillen. Ook is het niet duidelijk of er sprake is van een discrepantie tussen de dimensies “activiteiten” en “identificaties”, wanneer het gaat over transnationale betrokkenheid. De heterogeniteit binnen groepen wordt vaak vergeten. Een gevarieerde groep neemt natuurlijk ook verschillende gevoelens en ervaringen met zich mee (Geldof, Schrooten en Whithaecx, 2015).

Om de volgende redenen is het belangrijk om de verschillen in dimensies en tussen de generaties in kaart te brengen. Transnationale betrokkenheid betreft een tweeledig concept, dat enerzijds de zichtbare activiteiten en anderzijds de onzichtbare identificaties meet. Indien er discrepantie is tussen deze sub concepten, neemt het concept transnationale betrokkenheid een bepaalde vorm aan die niet zwart of wit is maar juist een variatie biedt. Bij de mate van transnationale betrokkenheid kan verwacht worden dat migranten naar de norm toewerken door een succesvol integratieproces te tonen, terwijl ze diep van binnen toch meer neigen naar het herkomstland en daardoor een zwakke identificatie met Nederland hebben (Dagevos, 2015). Daarnaast kunnen de identificaties van de laatste generaties heel anders zijn dan de identificaties van de voorgaande generaties. Uit onderzoek blijkt dat Marokkaanse en Turkse jongeren zich kunnen vinden in verschillende identiteiten zoals Turk of Marokkaan, inwoner van een bepaalde stad, moslim of zelfs wereldburger (Dagevos, 2015). Dit betekent dus dat ze zich niet eendimensionaal identificeren.

Onderzoek naar de mate van transnationale betrokkenheid van migrantengroepen is van belang omdat gemeentebestuur hier specifiek op ingericht kan worden. Sommige auteurs halen aan dat transnationale betrokkenheid gezien kan worden als een bedreiging, omdat migranten zich onvoldoende kunnen richten op het bestemmingsland. Dit zou ten koste kunnen gaan van actief burgerschap (Bochova et al, 2009). Andere publicaties tonen juist aan dat transnationale betrokkenheid niet belemmerend hoeft te werken. Sterker nog, er zijn onderzoeken die aantonen dat transnationale betrokkenheid een aanzet vormt voor migrantengroepen om succesvol te participeren in de samenleving (Portes, 2002). Daarom wordt er gepoogd middels dit onderzoek meer duidelijkheid te creëren over de mate van transnationale betrokkenheid onder de groep Turkse Nederlanders in gemeente Tilburg. Vervolgens wordt onderzocht in hoeverre het Tilburgse integratiebeleid rekening houdt met de mate van transnationale betrokkenheid van migranten. Het beleid ondergaat momenteel een langzame koerswijziging van een gemainstreamd integratiebeleid naar een specifiek doelgroepenbeleid. Ten slotte worden er aanbevelingen gedaan richting de gemeente Tilburg met betrekking tot het beleid.

2.1. Casestudy selectie

In dit onderzoek wordt gefocust op één groep transnationale migranten, namelijk de Turkse Nederlanders. Turkse Nederlanders zijn personen met een Turkse achtergrond die woonachtig zijn in Nederland. Zij komen ofwel zelf uit Turkije, ofwel hun ouders of hun grootouders,

waardoor de Turkse waarden en normen worden nagestreefd. Deze bevolkingsgroep is de op een na grootste bevolkingsgroep in Nederland met een totaal van ongeveer 400.000 personen (CBS, 2017). In het gegeven tijdsbestek is het niet mogelijk om een representatief onderzoek te doen naar de gehele Turkse bevolking in Nederland, daarom is er gekozen om te focussen op één specifieke gemeente, namelijk Tilburg. Een aantal redenen liggen hiervoor ten grondslag. Ten eerste heb ik als onderzoeker een makkelijke toegang tot deze groep, vanwege mijn eigen netwerk die onder andere bestaat uit Tilburgse Turkse Nederlanders. Daarnaast is deze gemeente een goede weerspiegeling van de rest van Nederland. Met 8000 inwoners van Turkse komaf, is dit de grootste migrantengroep in deze stad (Gemeente Tilburg, 2016). Ten slotte staat Tilburg ook bekend als arbeidersstad, veel Turkse arbeidsmigranten zijn destijds hierheen gekomen vanwege diverse mogelijkheden voor werk. Dit maakt het uniek en tegelijkertijd interessant om te onderzoeken hoe verschillende generaties hier hun (trans)nationale karakter hebben ontwikkeld (Van der Mede, 2017).

2.2. Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in hoeverre het Tilburgse integratiebeleid rekening houdt met de mate van transnationale betrokkenheid van de Turkse Nederlanders in de gemeente Tilburg, om aanbevelingen te doen voor het integratiebeleid van de gemeente Tilburg. Dit wordt gerealiseerd door een documentenanalyse en door het afnemen van interviews met verschillende generaties Turkse Nederlanders in Tilburg en een beleidsmedewerker van het sociale domein binnen de gemeente Tilburg.

2.3. Vraagstelling

Uit de probleemstelling vloeit de volgende vraagstelling voort, die in dit onderzoek centraal staat:

"In hoeverre houdt het integratiebeleid in de gemeente Tilburg rekening met de verschillen tussen de generaties van Turkse Nederlanders op het gebied van transnationale betrokkenheid?"

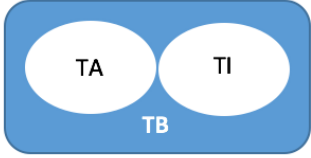

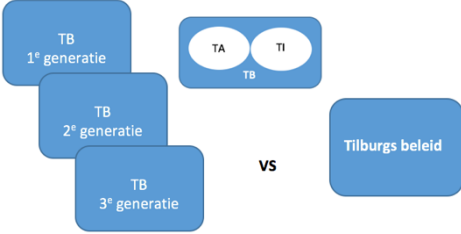
De onderstaande deelvragen concretiseren de centrale vraag.

1. In hoeverre zijn er verschillen op het gebied van transnationale betrokkenheid bij de Turkse Nederlanders in Tilburg?
2. In hoeverre wordt transnationale betrokkenheid anders ervaren door de verschillende generaties (eerste, tweede en derde generatie) Turkse Nederlanders in Tilburg?
3. In hoeverre is er lokale beleidsaandacht in Tilburg op het gebied van transnationale betrokkenheid?

Transnationale betrokkenheid is een tweeledig concept. Middels de eerste deelvraag wordt de mogelijke discrepantie tussen de dimensies "activiteiten" en "identificaties" in kaart gebracht. De tweede deelvraag onderzoekt de verschillen en overeenkomsten tussen de verschillende generaties. Deelvraag drie geeft weer in hoeverre het lokale beleid aandacht geeft aan de mate van transnationale betrokkenheid van de Turkse Nederlanders en of transnationale betrokkenheid belemmerend of bevorderend werkt voor actief burgerschap.

De mate van transnationale betrokkenheid wordt gemeten op basis van de antwoorden op de eerste twee deelvragen. De drie deelvragen tezamen geven een allesomvattend antwoord op de centrale vraag.

Hieronder is een gevisualiseerde tabel toegevoegd om de deelvragen te verduidelijken.

Schematische weergave	Deelvragen
 <p>A blue rounded rectangle labeled 'TB' contains two white circles labeled 'TA' and 'TI' side-by-side.</p>	<p>1. Transnationale betrokkenheid (TB) wordt gemeten middels (TI) Transnationale Identificaties en (TA) Transnationale Activiteiten. De mogelijke discrepantie tussen twee dimensies wordt weergegeven.</p>
 <p>Three blue rounded rectangles stacked vertically, labeled 'TB 1^e generatie', 'TB 2^e generatie', and 'TB 3^e generatie'.</p>	<p>2. Transnationale betrokkenheid tussen verschillende generaties wordt inzichtelijk gemaakt. Overeenkomsten en verschillen worden verduidelijkt.</p>
 <p>Three blue rounded rectangles labeled 'TB 1^e generatie', 'TB 2^e generatie', and 'TB 3^e generatie' are arranged in a descending staircase pattern. To their right is a smaller version of the 'TA TI TB' diagram. Further right is a blue rounded rectangle labeled 'Tilburgs beleid'. The text 'vs' is placed between the TB diagrams and the 'Tilburgs beleid' box.</p>	<p>3. De verschillen in dimensies TA en TI en de verschillen in generaties op het gebied van transnationale betrokkenheid wordt tegenover het Tilburgs beleid gezet. Er wordt gekeken of de mate van transnationale betrokkenheid belemmerend of bevorderend werkt voor actief burgerschap.</p>

Figuur 1: schematische weergave deelvragen

2.4. Maatschappelijke relevantie

Maatschappelijk gezien is dit onderzoek van belang, omdat het nieuwe inzichten kan bieden voor een hervormd lokaal beleid. Integratie was een gemainstreamd onderdeel van het Tilburgse beleid. Momenteel vindt er een koerswijziging plaats naar een doelgroepenbeleid. Het onderzoek zal aanbevelingen doen voor de gemeente Tilburg omtrent de beste aanpak van beleidsstrategie ten aanzien van het transnationale karakter van de groep Turkse Nederlanders. Ook kan dit onderzoek een eerste aanzet zijn om een soortgelijk onderzoek uit te voeren met andere groepen/partijen in de Tilburgse samenleving. Resultaten die voortkomen uit deze onderzoeken kunnen duidelijk maken of die groepen maatwerk en dus specifiek beleid verwachten en waarderen, of dat zij juist meer baat hebben bij een generiek beleid. De gemeente Tilburg zal pionier zijn op dit gebied, want soortgelijk onderzoek is nog niet uitgevoerd in andere Nederlandse steden. De bijdrage van het onderhavige onderzoek kan dus waardevol zijn voor de gemeente Tilburg.

2.5. Wetenschappelijke relevantie

Er is in Nederland onderzoek gedaan naar het integratieproces, maar hierbij is niet inzichtelijk gemaakt wat de mate van transnationale betrokkenheid is. Transnationale betrokkenheid is een tweeledig concept, dat wordt onderzocht middels de transnationale identificaties en transnationale activiteiten. De mogelijke discrepantie tussen deze twee dimensies biedt nieuwe inzichten die in andere onderzoeken niet aan bod zijn gekomen. Transnationale betrokkenheid werd in voorgaande onderzoeken beschouwd als één constant concept, terwijl het eigenlijk een meerledig en variabel concept is (Levitt & Jaworsky, 2007). Daarnaast zijn in voormalige onderzoeken de migrantengroepen altijd als één homogene groep beschouwd (Engbersen et al, 2011). Dit onderzoek wil aantonen dat er binnen migrantengroepen sprake is van duidelijke heterogeniteit, vanwege de onderlinge verschillen tussen de generaties. Bestaand onderzoek wordt aangevuld met nieuwe inzichten en tevens kan dit onderzoek een aanzet zijn voor vervolgonderzoek bij andere (migranten)groepen of gemeentes.

2.6. Leeswijzer

Dit onderzoek is opgebouwd uit drie hoofdonderdelen, het eerste deel bestaat uit het voorwerk. In de inleiding wordt het belang van het onderzoek aangegeven. Het theoretische kader geeft een contextueel raamwerk weer om transnationale betrokkenheid te observeren. Ten slotte wordt in de methodologische verantwoording de werkwijze verantwoord en worden concepten gedefinieerd en geoperationaliseerd. Het tweede deel van het onderzoek bestaat uit de empirie, gebaseerd op interviews met inwoners van gemeente Tilburg en een beleidsmedewerker van gemeente Tilburg. Dit mondt vervolgens uit in een analyse, waarin de deelvragen worden beantwoord. Ten slotte wordt in de conclusie antwoord gegeven op de hoofdvraag. Het laatste onderdeel bestaat uit aanbevelingen voor gemeente Tilburg en aanbevelingen voor verder onderzoek. Het onderzoek wordt afgesloten met een kritische reflectie op het onderzoek.

3. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt een theoretisch kader geformuleerd. Het hoofdstuk wordt ingeleid met de nationale ontwikkelingen in het integratiebeleid. Vervolgens wordt er ingegaan op de verantwoordelijkheden van lokaal bestuur met betrekking tot het integratiebeleid en wordt er tot slot een blik geworpen op de beleidsprocessen van ontembare problemen. In het tweede deel wordt het integratiebeleid vervolgens gekoppeld met het centrale concept transnationale betrokkenheid, dat bestaat uit de twee dimensies: transnationale activiteiten en transnationale identificaties. Ten slotte wordt er ingegaan op de verschillende generaties Turkse Nederlanders.

3.1. Nationale ontwikkelingen in het integratiebeleid

Het nationale integratiebeleid heeft zich ontwikkeld in de afgelopen tijd. Hieronder wordt kort geschetst hoe het integratiebeleid in Nederland zich heeft geëvolueerd tot hoe het vandaag de dag is.

3.1.1. Ontwikkelingen in het integratiebeleid

Integratie is een actief beleidsdomein geworden sinds de komst van arbeidsmigranten in de jaren 60 en 70 (Duyvendak en Rijkschroeff, 2004, p:4). Het beleid was er vooral op gericht om een gelijkwaardige samenleving tot stand te brengen, de zogenaamde multiculturele samenleving (Handhavingsacademie, 2015). De norm was dat migranten hun eigen taal en cultuur konden behouden, maar er werd meer aandacht geschonken aan het verbeteren van de positie van immigranten en die van hun kinderen. Zo kregen kinderen van buitenlandse komaf naast Nederlandse les ook les in hun eigen moedertaal. Er heerste vooral een cultuur van wederzijdse acceptatie (Koopmans, 2009).

In de jaren 90 werd er kritischer gekeken naar de multiculturele samenleving. De heersende cultuur van wederzijdse acceptatie werd veranderd door internationale (politieke) ontwikkelingen en door de veranderingen in de Nederlandse politiek. Regels werden strenger, zo moesten allochtonen voor het eerst een inburgeringscursus gaan volgen (Duyvendak en Rijkschroeff, 2004, p:4). Daarnaast was er een nieuwe migratiegolf te zien die wezenlijk verschilde van de arbeidsmigratie. De nieuwe migratiegolf, asielmigratie, was een gevolg van politieke onrust in Oost-Europa na de val van het communisme. Ook zorgden conflictsituaties in landen als Afghanistan, Irak en Somalië voor een verhoogd aantal asiolverzoeken (CBS, 2009). Naast deze internationale ontwikkelingen, ging het op nationaal niveau er ook hevig aan toe. Integratiebeleid kreeg een hele andere wending na de rol van Pim Fortuyn in de Nederlandse politiek, de dood van Theo van Gogh en de aanslag op 11 september 2001. Deze ingrijpende gebeurtenissen brachten de vraag met zich mee of Nederland zijn grenzen niet moest dichtgooien. Van de multiculturele samenleving en wederzijdse acceptatie was er al lang geen sprake meer. Er werd gesproken over de polarisatie van de samenleving en de politiek. Polarisation verwijst naar een conflict waarbij groepen tegenover elkaar staan. Politieke polarisatie was te zien bij de extreem rechtse en linkse partijen die opkwamen, ook groepen in de samenleving kwamen lijnrecht tegenover elkaar te staan. Het dilemma woedde of immigranten hun eigen cultuur mochten behouden of dat zij zich moesten aanpassen aan de Nederlandse cultuur (Koopmans, 2009). Er is in de afgelopen tijd dus een forse ommeezwaai

gemaakt, van integratie met behoud van eigen etnisch-culturele identiteit naar integratie met actieve participatie en assimilatie.

3.1.2. Integratiebeleid in het heden

Nederland kent momenteel een “vreemdelingenbeleid” en acht het zeer belangrijk dat vreemdelingen participeren aan de Nederlandse samenleving. De taal beheersen is één van de belangrijkste voorwaarden voor het vinden van een baan of het volgen van een opleiding. Immigranten zijn daarom verplicht om de Nederlandse taal te leren. Dit is een onderdeel van de verplichte inburgeringscursus. In deze cursus komen ook de belangrijke normen en waarden van de Nederlandse samenleving aan bod (Rijksoverheid, 2017). De inspanningen van de immigranten worden nauw gevolgd. Wie zich niet voldoende inzet, krijgt geen verblijfsvergunning en moet terug naar het land van herkomst. Daarnaast zie je momenteel een veel zorgvuldigere selectie om toegelaten te worden in Nederland dan voorheen het geval was (Duyvendak en Rijkschroeff, 2004, p:5).

In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verschijnt er om de twee jaar een rapport over de kerncijfers van integratie (CBS, 2017). Hierin wordt inzichtelijk gemaakt hoe de inwoners met diverse achtergronden verschillen van en overeenkomen met degenen die een Nederlandse achtergrond hebben (CBS, 2017). In tegenstelling tot het meeste lokale beleid, wordt er op nationaal niveau een duidelijk onderscheid gemaakt tussen Nederlanders en niet-Nederlanders.

3.2. Lokale verantwoordelijkheden integratiebeleid

Naast de nationale ontwikkelingen van integratiebeleid is het ook belangrijk om te weten wat er lokaal speelt en vooral wat de verantwoordelijkheden van lokaal bestuur zijn op het gebied van integratie. De inburgering en integratie is vooral gebaseerd op nieuwkomers en niet zozeer op mensen die al langer in Nederland verblijven.

De VNG (2016) heeft een rapport uitgebracht waarin duidelijk wordt hoe een gemeente regie kan nemen ten aanzien van integratie en participatie. Gemeenten hebben verschillende mogelijkheden om invulling te geven aan hun regiebehoefte als het gaat om integratie. Grofweg kan dit op drie manieren. 1) via de participatieverklaring, 2) via maatschappelijke begeleiding en 3) via de re-integratie in de Participatiewet. Het Rijk ondersteunt lokaal bestuur met aanvullende middelen. Er wordt gepoogd om gelijktijdig te werken aan huisvesting, taalverwerving, opleiding en werk om het integratieproces zo snel mogelijk te laten doorlopen. Voor gemeenten is het van belang om met het regionale maatschappelijk veld samen te werken. Hierbij kan men denken aan onderwijsinstellingen, werkgevers en maatschappelijke organisaties zoals Vluchtelingenwerk. De gemeenten hebben veel vrijheid om beleid zelf in te delen. Het is belangrijk om goed voor ogen te hebben wat bereikt wil worden en hoe dit past binnen het wettelijk kader, middelen en de bestaande structuren. Wel is het belangrijk om de burger altijd als vertrekpunt te nemen.

Door de wijziging van de Wet inburgering krijgen gemeenten de taak om maatschappelijke begeleiding aan te bieden aan migranten en hun gezinsleden. Maatschappelijke begeleiding biedt hulp bij het starten van de inburgering. Zo kunnen via screening en matching de

gegevens tot beschikking van de gemeente komen in een vroeg stadium. Daarnaast biedt het participatieverklaringstraject mogelijkheden voor gemeenten om voortgang van trajecten gericht op arbeidsinschakeling en taaltrajecten te volgen. Ten slotte wordt via de re-integratie van de Participatiewet gepoogd om zoveel mogelijk burgers actief te laten (her)participeren aan de samenleving en aan arbeid (VNG, 2016).

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft een voorstel gedaan dat vanaf 2018 de regie van inburgering volledig overgaat naar gemeenten. Het huidige inburgeringssysteem is namelijk onvoldoende effectief om maatwerk en kwaliteit aan te bieden (VNG, 2018). Hiervoor worden er budgetten vastgesteld voor de gemeenten vanuit het Rijk (Rijksoverheid -b, 2018).

Er is dus op lokaal niveau veel vrijheid voor gemeenten om integratiebeleid zelf in te richten. Om uitsluiting van mensen te voorkomen, is het belangrijk dat er algemeen beleid wordt gehanteerd op lokaal niveau. Hierbij dienen er programma's opgesteld te worden, gebaseerd op een universele en integrale benadering gericht op de behoeften van individuen en belangen van de samenleving (Dagevos en Grundel, 2013). Drie punten zijn belangrijk om hierbij in ogenschouw te nemen. 1) Er moet worden gezocht naar de verbinding tussen verschillende inwoners, om zodoende iedereen een volwaardige plek in de samenleving te geven. 2) Integratiebeleid dient onderdeel te worden van de hoofdstroom van beleid en geen zijstroom dat zo nu en dan aandacht krijgt. Belangrijk is dat de bestuurlijke top dit ook uitdraagt. 3) Private actoren en partijen uit het middenveld moeten meer betrokken raken bij het ontwerpen en implementeren van integratiebeleid, omdat zij kunnen fungeren als de verbinding tussen lokaal bestuur en de inwoners van de stad (Engbersen, 2014).

3.3. Beleidsprocessen van ontembare problemen

Beleid komt tot stand in een aantal processen, de zogenaamde beleidscyclus. Een cyclus bevat minimaal de volgende processen: agendavorming, beleidsontwikkeling, beleidsbepaling, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie. Het kiezen voor een bepaalde beleidsstrategie kan gezien worden als een onderdeel van beleidsontwikkeling (Bekkers, 2017, pp 185-187).

De aard van het probleem geeft vaak aan welke benadering er moet worden gekozen om problemen op te lossen. Integratieproblematiek wordt gekenmerkt als een ontembaar probleem, omdat er geen overeenstemming is over de aanpak en ook geen consensus over de maatstaven en waarden. Verschillende partijen hebben uiteenlopende percepties over de aard en de mogelijke oplossingen van het probleem en de manier waarop het moet worden aangepakt. Er moet steeds opnieuw worden uitgevonden wat een werkende aanpak is. Er zijn dus geen mogelijkheden om vooraf te experimenteren, een strategie te bedenken en die uit te voeren. Het probleem is namelijk zo veelvoudig en veranderlijk, dat het niet eenduidig weer te geven is (Van Delden, 2014).

Dit blijkt ook uit de vaak wisselende strategieën die voor de integratieproblematiek zijn toegepast. Het blijkt dat de focus binnen integratiebeleid steeds op verschillende delen van de bevolking wordt gelegd. In de jaren 60/70 had Nederland te kampen met gastarbeidersmigratie, vervolgens vond er ook gezinshereniging en gezinsvorming plaats, wat een andere strategie vergde dan voorheen. In de jaren 70 en 80 is er postkoloniale migratie

te zien, waarbij veel Surinamers en Antilianen naar Nederland komen. Vervolgens is er in de jaren 90 veel meer asielmigratie. Veel aanvragen worden afgewezen en hierdoor verblijven mensen illegaal in Nederland. Dit vraagt weer om een hele andere aanpak van integratie. Na 2004 is er een nieuwe arbeidsmigratiegolf te zien, dit keer vanuit Midden en Oost-Europa. Momenteel probeert Nederland een integratiebeleid te vormen al naargelang de behoeften van de vluchtelingen. Bij elke doelgroep hoort dus een andere vorm van beleid (De Boom en Leerkes, 2011).

Beleidsproblemen hebben altijd een meervoudige werkelijkheid, daarom hangt het af van de soort beleidsstrategie die wordt gekozen om beleid in te richten. Hieronder worden de twee beleidsstrategieën uitgelicht die in dit onderzoek naar voren komen. Dit zijn generiek en specifiek integratiebeleid. Deze vormen tevens belangrijke theoretische inzichten voor dit theoretische kader.

3.4. Generiek versus specifiek integratiebeleid

De overheid heeft ten allen tijde het dilemma om algemeen of juist specifiek beleid te hanteren voor het integratiebeleid. Vanaf het begin van de jaren 80 was de overheid voorstander van algemeen beleid, specifiek beleid zou een uitzondering moeten vormen voor minderheden. Nu blijkt echter dat specifiek beleid steeds vaker wordt ingezet. De belangrijkste verklaring hiervoor is dat oude hardnekkige problemen en de opkomst van nieuwe problemen in bepaalde specifieke groepen steeds duidelijker naar voren komen. Daarom valt niet te ontkomen aan specifieke behandeling van groepen (Duyvendak en Rijkschroef, 2004, pp: 6-7). Hieronder worden beide beleidsstrategieën uitgebreid behandeld.

3.4.1. Generiek integratiebeleid

Generiek, oftewel algemeen integratiebeleid, houdt in dat integratie wordt gemainstreamd en zodoende wordt verbonden met de overige beleidsp portefeuilles. Zo wordt van elk beleidsdomein verwacht dat het rekening houdt met integratie en dit incorporeert in alle overheidsprogramma's. Waar nodig is wordt maatwerk aangeboden. Ook betekent het mainstreamen van het integratiebeleid dat de verantwoordelijkheid komt te liggen bij de instellingen, organisaties en overheden. Zij moeten middels generiek beleid proberen alle inwoners van Nederland te bereiken. Hierbij kunnen verschillende doelen worden nagestreefd, zoals het vergroten van de arbeidsparticipatie, het verbeteren van de taalbeheersing en/of het verminderen van overlast (Van Breugel en Scholten, 2017).

De reden om geen specifiek beleid meer te voeren is omdat specifiek beleid tegenstellingen zou vergroten, wat meer ongelijkheid met zich meebrengt. Mainstreaming daarentegen stimuleert een grotere gelijkheid en integratie dient een onderdeel te zijn van het generieke beleid van landelijke en lokale overheden en van diverse organisaties (Van der Putte, 2016).

Terwijl mainstreaming generiek beleid als startpunt heeft, is specifiek beleid weer een consequentie ervan. Mainstreaming impliceert namelijk in de eerste instantie rekening te houden met de overeenkomsten, maar in de praktijk betekent dit ook dat er rekening gehouden dient te worden met verschillen. Iedereen moet namelijk in gelijke mate worden

bereikt. Om dit te kunnen realiseren, hebben sommige groepen meer aandacht nodig dan anderen (Squires, 2004).

Een van de meest duidelijke voorbeelden van mainstreaming van beleid is gendermainstreaming, die is ontstaan na de komst van vrouwenemancipatie. Al snel bleek dat gendermainstreaming niet effectief kon zijn, zonder diversiteit in ogenschouw te nemen. Binnen de groep vrouwen zijn er immers veel verschillen. Een ongeletterde of langdurig werkeloze vrouw uit een Afrikaans land kan niet op één lijn worden gezet met een Japanse universitaire docente. Dit geldt ook voor integratiemainstreaming. Er dient echter rekening gehouden te worden met etniciteit in plaats van diversiteit. Een laaggeschoolde migrant van het Turkse platteland heeft andere problemen dan een Syrische politieke vluchteling. Integratiemainstreaming is dus alleen effectief wanneer gelijke behandeling wordt verschaft, waarbij rekening wordt gehouden met etniciteit. Daarbij is het van belang om maatwerk te verschaffen voor hulpbehoevende groepen (Binnenlandsbestuur, 2016).

3.4.2. Specifiek integratiebeleid

Specifiek doelgroepenbeleid vraagt weer een andere benadering dan de voorgaande beleidsstrategie. Integratie wordt als een apart domein gezien in het gemeentebestuur. Hierbij wordt gefocust op diversiteit en participatie (Van Dam en Stomp, 2015). Dit betekent dat de gemeente op zoek gaat naar de verbinding tussen diverse groepen en partijen. Deze verbinding kan bijvoorbeeld gesloten worden middels samenwerking met (maatschappelijk) organisaties. Onderwijs is een goed voorbeeld hiervan, dit betreft namelijk een instituut waar allerlei verschillende groepen bijeenkomen. De verbindende functie van het onderwijs kan gevormd worden door problemen in de samenleving aan te pakken, zoals de achterstand in het onderwijs. Dit is vooral van toepassing op groepen waar deze achterstanden duidelijk zichtbaar zijn (Ham en Van der Meer, 2012).

Het uitgangspunt van doelgroepenbeleid is het opheffen van achterstanden in de samenleving door de specifieke wet- en regelgeving van beleid (Van Dam en Stomp, 2015). De doelgroepen waarop gefocust wordt, zijn niet zozeer groepen met een bepaalde migrantenachtergrond zoals vroeger. Naast etniciteit spelen diverse kenmerken een rol. Er kan gefocust worden op bijvoorbeeld senioren, gehandicapten, moslims, of op de LGBT-community (Ham en Van der Meer, 2012).

Er kan dus geconcludeerd worden dat mainstreaming van beleid en specifiek doelgroepenbeleid altijd met elkaar verweven zijn, want de één leidt vaak tot het ander. Je kunt dus niet uitgaan van enkel een gemainstreamd beleid of specifiek doelgroepenbeleid. Het hangt af van de koers die op dat moment gevaren wordt, deze wordt onder andere beïnvloed door de actualiteiten die er op dat moment spelen (Wervingenselectiegids, 2018).

3.5. Transnationalisme

Een belangrijk onderdeel van het integratiebeleid is de mate van succesvolle integratie van immigranten. Transnationalisme is een concept die dit fenomeen bestudeert. Er bestaat geen apart beleid voor transnationalisme, dit wordt geïncorporeerd in het integratiebeleid. In

hoeverre er rekening wordt gehouden met transnationalisme is afhankelijk van het soort beleid dat wordt gehanteerd, dus algemeen of specifiek beleid.

Er is geen eenduidige definitie voor transnationalisme. In het onderzoek van Engbersen, Leerkes en Snel (2014) over transnationale betrokkenheid, wordt ingegaan op het begrip transnationalisme. Deze definitie zal ook gebruikt worden in dit onderzoek. Transnationalisme wordt gekenmerkt als een nieuwe vorm van migratie, waarbij de transnationale migrant zich verplaatst van de ene naar de andere samenleving, thuishoort bij meerdere werelden en verschillende talen spreekt. De primaire en sociale bindingen en identiteiten liggen niet bij een sociale groep in het ene of andere land, maar meer bij de grensoverschrijdende gemeenschappen (Engbersen, Leerkes en Snel, 2004).

Niet alle migranten worden als transnationaal gekarakteriseerd (Vertovec, 2009, p: 17). Om als transnationale migrant gekarakteriseerd te worden dien je relatief goed geworteld te zijn in het bestemmingsland, maar daarnaast ook sterke banden moeten hebben met het thuisland. Transnationaliteit wordt daarom ook bi-nationaliteit genoemd. Dit betekent dat migranten beide talen spreken, veel contacten hebben met Nederlanders, vaak op vakantie gaan naar het herkomstland, geld opsturen naar het thuisfront en eventueel een huis of grond bezitten in het land van herkomst. Integratie in Nederland sluit dus het onderhouden van intensief en persoonlijk contact met land van herkomst niet uit (Engbersen et al, 2011). Globalisering en verhoogde mobiliteit zijn de belangrijkste factoren hiervan. Grenzen zijn open, waarbinnen men zich makkelijk kan bewegen en daarnaast speelt de prijsdaling van vliegtickets een belangrijke rol (Faist, 2010). Vertovec (2009) voegt eraan toe dat gradatie een niet te miskennen factor is bij het begrip transnationalisme: snelheid, intensiviteit en reikwijdte van transnationale netwerken zijn vandaag de dag nog sterker dan vroeger, waardoor ze vandaag de dag op grotere schaal aanwezig en waarneembaar zijn.

Transnationale migranten beoefenen diverse transnationale activiteiten en hebben verschillende transnationale identificaties. Deze twee concepten leiden tot het hebben van een transnationale betrokkenheid.

3.5.1. Transnationale betrokkenheid

Wanneer een persoon transnationaal betrokken is, houdt deze persoon zich verbonden met samenlevingen van meer dan één land tegelijkertijd (Levitt & Jaworsky, 2007). In dit geval heeft de migrant sterke banden met Nederland (bestemmingsland), maar ook met Turkije (herkomstland). In wetenschappelijk literatuur is er weinig consensus of transnationale betrokkenheid het integratieproces belemmert of juist bevordert. Bochove et al. (2009) zijn van mening dat door een hoge mate van transnationale betrokkenheid migranten zich onvoldoende kunnen richten op het bestemmingsland. Dit zou vervolgens ten koste kunnen gaan van actief burgerschap. Volgens het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is actief burgerschap de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren. Dit draagt vervolgens bij aan de sociale cohesie van de maatschappij (Rijksoverheid-a, 2018). Transnationale betrokkenheid zou dit kunnen belemmeren. Anderzijds geeft Portes (2002) aan dat transnationale betrokkenheid juist bevorderend werkt. Zij vormt namelijk een aanzet voor migrantengroepen om succesvol te participeren in de samenleving en bevordert juist actief burgerschap, omdat

de migranten geen passieve maar juist een actieve houding in de samenleving aannemen. Vaak wordt gesteld dat transnationale betrokkenheid als vanzelfsprekend wordt beschouwd. Hiervoor is echter bereidheid tot transnationalisme en voldoende sociaal en economisch kapitaal voor nodig (Vertovec, 2009). In dit onderzoek wordt transnationale betrokkenheid gezien als een complex en multidimensionaal concept, die enerzijds bestaat uit *transnationale activiteiten* en anderzijds uit *transnationale identificaties* (Engbersen et al, 2011). Deze worden hieronder toegelicht.

3.5.1.1. *Transnationale activiteiten*

Transnationale activiteiten zijn (grensoverschrijdende) activiteiten van migranten van economische, politieke, sociale en culturele aard (Al-Ali, Black en Koser, 2001). De activiteiten zijn gebaseerd op het herkomstland of gastland, in dit geval Turkije en Nederland. Ten eerste gaat het om activiteiten die feitelijk grensoverschrijdend zijn. Voorbeelden zijn het overmaken van geld of het participeren aan de verkiezingen in Turkije. Daarnaast zijn er ook activiteiten die meer gefocust zijn op Nederland. Bijvoorbeeld het bijwonen van een concert in Nederland waar een artiest uit Turkije optreedt, of een bijeenkomst bijwonen in Nederland waar veel Turkse Nederlanders aanwezig zijn. Een uitgebreide lijst met alle activiteiten zijn terug te vinden in de operationalisatie (Engbersen, Leerkes en Snel, 2004).

3.5.1.2. *Transnationale identificaties*

Transnationale identificaties refereren naar de mate waarin de in Nederland wonende migranten zich identificeren met anderen. Transnationale identificaties hebben een diepgewortelde basis in de sociale psychologische literatuur. Een van die uitgangspunten is dat mensen een bepaalde sociale identiteit construeren (Verkuyten, 1999). Dit geeft aan hoe iemand zichzelf definieert in relatie tot zijn of haar sociale omgeving. Hierbij zijn twee vragen belangrijk 1) *Bij wie hoor ik?* en 2) *Hoe moet ik mij gedragen?* Deze twee vragen duiden de groepen aan tot welke mensen zij zich rekenen en wat het wenselijk gedrag is binnen de bestaande groep (Douglas, 1978). Om de identificaties van de Turkse migranten kenbaar te maken, worden een aantal vragen gesteld waarin naar voren komt met wie zij zich verbonden voelen, op wie ze trots zijn, voor wie zij zich schamen en met wiens waarden en normen ze rekening houden (Engbersen, Leerkes en Snel, 2004).

3.6. Verschillende generaties Turkse Nederlanders

Voor dit onderzoek worden drie verschillende generaties Turkse Nederlanders onderscheiden. Ten eerste wordt bekeken hoe deze generaties worden getypeerd. Vervolgens komen de verwachtingen aan bod die gekoppeld worden aan de verschillende generaties met betrekking tot de mate van transnationale betrokkenheid.

3.6.1. Typering volgens het CBS

Volgens het CBS (2010) worden de verschillende generaties als volgt geïllustreerd. De eerste generatie Turkse Nederlanders zijn rond de jaren 60 en 70 naar Nederland gekomen als gastarbeiders. Een deel van de kinderen van de eerste generatie Turkse Nederlanders is niet

in Nederland geboren (gezinshereniging met vrouw en kinderen) en behoren daarom ook tot de eerste generatie. De tweede generatie Turkse Nederlanders zijn personen die in Nederland zijn geboren met ten minste een ouder die in het buitenland is geboren. Ook als een tweede generatie Turkse Nederlander trouwt met een partner uit Turkije behoren kinderen tot de tweede generatie. Derde generatie Turkse Nederlanders zijn personen van wie beide ouders in Nederland geboren zijn, maar van wie ten minste één van de vier grootouders een migratieachtergrond heeft. Personen die in Nederland zijn geboren en van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren, is per definitie dus een tweede generatie Turkse Nederlander (CBS, 2010). In de tabel hieronder wordt kort samengevat hoe de drie generaties worden getypeerd volgens het CBS.

Concept	Definitie
Eerste generatie Turkse Nederlanders	Persoon die in het buitenland is geboren, met ten minste één in Turkije geboren ouder
Tweede generatie Turkse Nederlanders	Persoon die in Nederland is geboren met ten minste één in Turkije geboren ouder.
Derde generatie Turkse Nederlanders	Persoon die in Nederland is geboren met minstens één in Turkije geboren grootouder

Figuur 2: typering verschillende generaties Turkse Nederlanders (CBS, 2010)

3.6.2. Correctie “Typering verschillende generaties Turkse Nederlanders”

Er zijn een aantal kritiekpunten te noemen op de tabel van het CBS. Het CBS maakt namelijk onderscheid in waar de migrant is geboren en waar de (groot)ouders geboren zijn. Deze categorisatie zorgt er echter voor dat de categorie “tweede generatie” een te grote groep betreft, waarbij verschillende leeftijdsgroepen in één groep vallen (leeftijden tussen de 18-50). Deze groep zou dus eigenlijk verdeeld moeten worden in twee groepen. Daarnaast is de “derde generatie” die volgens het CBS wordt gedefinieerd nog niet geboren, of te jong om mee te doen aan dit onderzoek.

Concept	Definitie	Leeftijdsindicatie
Eerste generatie Turkse Nederlanders	Persoon die in Turkije is geboren en naar Nederland is gekomen (als gastarbeider) in de jaren 60	(>60)
Tweede generatie Turkse Nederlanders	De kinderen van de eerste generatie Turkse Nederlanders woonachtig in Nederland	(35-60)
Derde generatie Turkse Nederlanders	De kinderen van de tweede generatie Turkse Nederlanders woonachtig in Nederland	(<35)

Figuur 3: correctie” typering verschillende generaties Turkse Nederlanders”

Vandaar wordt er een aanpassing gemaakt in de categorisatie van het CBS. De correctie past beter in dit onderzoek. In deze categorisatie wordt er geen onderscheid gemaakt in waar de (groot)ouders zijn geboren. De enige eis is of desbetreffende personen in Nederland wonen, maar er worden bij voorbaat alleen in Nederland wonende respondenten geïnterviewd. Daarnaast wordt een mogelijke leeftijdsindicatie gegeven, wat het makkelijker maakt om de generaties te onderscheiden.

3.6.3. Verwachtingen van de verschillende generaties

Voor dit onderzoek worden drie verschillende generaties Turkse Nederlanders onderscheiden. Dit wordt gedaan om de heterogeniteit binnen de migrantengroep Turkse Nederlanders duidelijk te maken. Er wordt namelijk verwacht dat deze drie groepen verschillende gedachtemodellen hebben over transnationale betrokkenheid. De eerste generatie is naar Nederland gekomen met de intentie om geld te verdienen en vervolgens na een korte duur weer terug te keren. Zij hadden echter het economisch gezien goed, waardoor de terugkeerintentie is weggejaagd en zelfs familie hierheen is gehaald (Vijftiende eeuw migratie, 2017). Door het soepele politieke karakter was het mogelijk om hun eigen waarden en normen te behouden en wederzijdse acceptatie vond plaats (Migrantenstudies, 2007) Deze groep wordt gekenmerkt als een groep die de taal niet goed beheerst, aan de onderkant van de beroepsstructuur te vinden is en die hun eigen waarden en normen kunnen nastreven in de Nederlandse samenleving (Vijftiende eeuw migratie, 2017). De verwachting van het concept integratie is dat naarmate de tijd vordert en immigranten langer hier verblijven, ze zich meer zullen aanpassen en daarom niet meer van de autochtone Nederlanders te onderscheiden zijn (Driessen, 2008). Van de eerste generatie wordt daarom verwacht dat ze mindere transnationale betrokkenheid vertonen dan de tweede en derde generatie.

De tweede generatie daarentegen is mondiger, omdat ze de taal beter spreken (Sociaal en Cultureel Rapport, 2010) Daarnaast komen ze hoger op in de beroepsstructuur terecht. Ze beoefenen niet alleen vaker een middenklassepositie, maar ondernemen ook duidelijk vaker (Dagevos en Odé, 1999). Ondanks de vooruitgangen die ze hebben geboekt, kampt deze generatie vaker met andere problemen zoals discriminatie (op de arbeidsmarkt) en een strenger politiek klimaat (SCP, 2016). Dagevos (2012) geeft aan dat er sprake is van een integratie paradox. "Omdat de tweede generatie hoger is opgeleid en de debatten en berichtgeving in de media intensiever volgt, zijn ze hierdoor duidelijker op de hoogte van het ongunstige maatschappelijk klimaat ". Er wordt verwacht dat deze groep meer transnationaal betrokken is dan zijn voorganger, omdat deze groep economisch gezien veel meer in staat is, in Turkije, maar ook in Nederland. Echter ondervinden zij ook duidelijker andere problemen met betrekking tot het integratieproces in de Nederlandse samenleving, Dit bemoeilijkt hun situatie als transnationaal migrant (SCP, 2016).

De derde generatie Turkse Nederlanders doen het vaak nog beter dan hun voorgangers. Ze boeken veel vooruitgang op vlakken zoals onderwijs en de arbeidsmarkt. Er is echter duidelijk nog een achterstand vergeleken met de autochtone Nederlanders (Driessen, 2008). Dit leidt tot een tweedeling. De ene helft van deze migranten vinden dat ze behoren tot de Nederlandse samenleving, omdat ze hier zijn geboren en getogen en duidelijke toekomstperspectieven zien in Nederland. Daartegenover zorgt discriminatie op de arbeidsmarkt ervoor dat sommigen ervoor kiezen om een poging te wagen in Turkije, omdat ze het idee hebben dat ze het toch niet ver gaan schoppen in Nederland (NOS, 2016). Dit idee waant vooral bij de laagopgeleiden. Uit onderzoek blijkt dat een kwart van de derde generatie Turkse jongeren in Nederland tussen de 18 en 35 jaar, studeert aan een instelling in het hoger onderwijs (Crul en Heering, 2008). Steeds vaker komt naar voren dat deze elite groep wilt terugkeren naar Turkije, omdat ze zich niet op hun plek voelen in Nederland (Profielen, 2012). Deze groep is daarom ook eerder geneigd hun succes verder uit te bouwen in het land waar hun *roots* liggen (Trouw, 2015). Daarnaast groeit deze groep op in tijden van digitalisering en

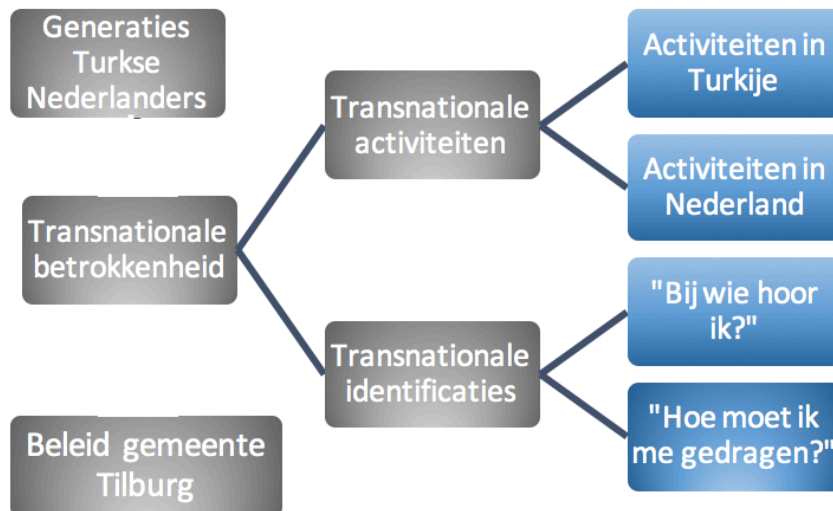
virtualisering (Managementsite, 2016). Deze technologische vooruitgang stelt hen veel makkelijker in staat om bijvoorbeeld nieuws te volgen via social media, hun ideeën te uiten op diverse platfora en de wereld te laten weten welke gedachtenwijzen ze nastreven. De toekomstmogelijkheden en perspectieven van deze jongeren liggen niet alleen in Nederland of Turkije, maar ook in andere delen van de wereld. Ten slotte krijgt deze groep voor het eerst te maken met grote mate van Islamofobie, wat meestal gelinkt wordt met de Turken of Marokkanen (Bureau discriminatiezaken, 2016). Via diverse media wordt vaker aangehaald dat de derde generatie migranten aan het radicaliseren is en terrorisme hierbij een grote rol speelt (Dagelijksestandaard, 2017). Er wordt verwacht dat deze groep transnationaal betrokken is, maar in mindere mate vergeleken met de tweede generatie. De focus van de derde generatie ligt niet alleen meer op Nederland of Turkije, vanwege het onrustige politieke klimaat en de globalisering. Daartegenover wordt verwacht dat de hoogopgeleide Turkse migranten vaker terugkeerintenties hebben naar Turkije, ondanks hun succes in Nederland.

Volgens het rapport van het SCP, waarin de sociaal-culturele positie van de niet-westerse migranten in Nederland staat beschreven, wordt aangegeven met welke problemen de Turkse Nederlanders vooral te kampen hebben. De Turkse Nederlanders is de groep die het sterkst op de eigen groep is gericht. Hierbij valt echter ook op dat degenen die vaak met de eigen groep omgaan, ook regelmatig contact onderhouden met autochtone Nederlanders. Dit geldt vooral bij de tweede en derde generatie. Daarnaast is er ondanks de vooruitgang nog steeds een aanzienlijke achterstand in het onderwijs, vooral vergeleken met de andere migrantengroepen. Tenslotte zijn misdrijven en crimineel gedrag ook pijnpunten van de Turks Nederlanders waar op gefocust dient te worden (SCP, 2012).

4. Methodologische verantwoording

Om kwaliteit van onderzoek te waarborgen, is afbakening en operationalisering vereist (Verschuren & Doorewaard, 2007). In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het conceptueel model en de wijze waarop concepten meetbaar worden gemaakt. De gebruikte strategie en methoden worden verantwoord en er wordt ingegaan op zowel de validiteit als de betrouwbaarheid van het onderzoek.

4.1. Operationalisatie

Figuur 4: conceptueel model

Het bovenstaande conceptueel model visualiseert op welke wijze de hoofdvraag zal worden beantwoord. De grijsgekleurde concepten staan centraal in dit onderzoek.

Er zijn drie hoofdconcepten die aan bod komen, namelijk; 1) verschillende generaties Turkse Nederlanders, 2) transnationale betrokkenheid en 3) het (integratie)beleid van gemeente Tilburg. Vervolgens zijn er twee subconcepten: het concept transnationale betrokkenheid wordt gemeten op basis van activiteiten en identificaties. De blauwe concepten betreffen vertakkingen van deze subconcepten en gaan in op de wijze waarop deze subconcepten meetbaar zijn gemaakt.

Er wordt gekeken in welke mate verschillende generaties Turkse Nederlanders transnationaal betrokken zijn. Transnationale betrokkenheid wordt gemeten aan de hand van twee subconcepten. Enerzijds wordt gekeken naar de transnationale activiteiten, welke onderverdeeld zijn in activiteiten in Nederland en Turkije. Anderzijds worden de transnationale identificaties behandeld, waarbij twee belangrijke vragen aan bod komen. Deze vragen zijn: *"Bij wie hoor ik?"* en *"Hoe moet ik me gedragen?"*. Ten slotte wordt de mate van transnationale betrokkenheid van verschillende generaties vergeleken met het Tilburgse beleid. In hoeverre sluit het beleid aan bij het transnationale karakter van de Turkse Nederlanders in gemeente Tilburg? Hieronder wordt per begrip een definitie gegeven. Tevens wordt toegelicht hoe de meetbaarheid wordt gewaarborgd. De semigestructureerde vragenlijst is toegevoegd als bijlage.

4.1.1. Transnationale betrokkenheid

De transnationale betrokkenheid wordt geoperationaliseerd aan de hand van de twee begrippen *transnationale activiteiten* en *transnationale identificaties*. Er wordt vastgesteld dat men meer transnationaal betrokken is als er sterke transnationale activiteiten en sterke transnationale identificaties zijn. Transnationale activiteiten zijn sterk als men veelvuldig gebruik maakt van diverse activiteiten gericht op Nederland en Turkije. Transnationale identificaties zijn sterk als migranten zich sterk identificeren met Nederland/Nederlanders en Turken/Turkije. Kortom, transnationale betrokkenheid is sterk bij migranten die (grensoverschrijdende) activiteiten uitvoeren in Nederland en in Turkije, waarbij migranten zich sterk verbonden voelen met zowel Nederlanders als Turken.

4.1.2. Transnationale activiteiten

Transnationale activiteiten zijn (grensoverschrijdende) activiteiten van migranten van economische, politieke, sociale en culturele aard (Al-Ali, Black en Koser, 2001). Deze kunnen onderscheiden worden in activiteiten gericht op herkomstland en gastland. Indien activiteiten in beide landen worden vertegenwoordigd, kan de migrant worden gezien als een transnationale migrant. Zie het onderstaande figuur voor de typologie van de activiteiten.

Domeinen	Activiteiten gericht op het herkomstland (Turkije)	Activiteiten gericht op het gastland (Nederland)
Sociaal	<ul style="list-style-type: none"> - Frequentie bezoek - Bezoek voor vakantie - Bezoek voor familie - Bezoek voor vrienden - Contact onderhouden met familie - Frequentie contact - Lidmaatschap sociale organisaties in Turkije - Spreken Turkse taal 	<ul style="list-style-type: none"> - Lidmaatschap sociale organisaties in Nederland - Bijwonen bijeenkomsten met landgenoten in Nederland - Spreken Nederlandse taal - Contact (Nederlandse) burenen/vrienden - Bezoek (Nederlandse) vrienden/Burenen
Cultureel	<ul style="list-style-type: none"> - Bezoek concert - Bezoek musea - Bezoek lezing/symposia - Bezoek historische plekken 	<ul style="list-style-type: none"> - Bezoek Turkse bijeenkomsten - Bezoek artiest uit Turkije - Bezoek Nederlandse musea - Bezoek Nederlandse concert - Bezoek Nederlandse lezing/symposia
Politiek	<ul style="list-style-type: none"> - Op de hoogte van Turks politiek - Lid van een Turkse politieke partij - Volgen van Turkse politiek via kranten, tv(nieuws), social media of door te praten met anderen - Deelnemen aan demonstraties van een politieke partij - Stemmen 	<ul style="list-style-type: none"> - Op de hoogte van Nederlands politiek - Lid van een Nederlandse politieke partij - Volgen van Nederlandse politiek via kranten, tv (nieuws), social media of door te praten met anderen - Deelnemen aan demonstraties van een politieke partij - Stemmen
Economisch	<ul style="list-style-type: none"> - Geld overmaken - Goederen verzenden - Investeren - Handeldrijven - Huizen bezitten - Liefdadigheidsorganisaties ondersteunen - Bezoeken voor zaken - Turks bankrekening 	<ul style="list-style-type: none"> - Investeren - Handeldrijven - Huizen bezitten - Liefdadigheidsorganisaties ondersteunen - Nederlands bankrekening

Figuur 5: transnationale activiteiten (cf: naar: Al-Ali et al., 2001)

4.1.3. Transnationale identificaties

Transnationale identificatie meet of iemand zich primair een Nederlander, Turk of Turkse Nederlander voelt. Het idee hierachter is om te achterhalen of migranten zich gevoelsmatig hebben aangepast aan het gastland of niet (Engbersen, Leerkes en Snel, 2004). De laatste vorm geeft aan dat de migrant zichzelf als transnationaal identificeert.

Indien primair gekozen voor	Dit impliceert
Nederlander	Volledige aanpassing aan gastland
Turk	Verbonden met eigen etnische achtergrond
Turkse Nederlander	Er is sprake van een mengvorm tussen de nieuwe context waarin met leeft (Nederland) en de eigen etnische achtergrond (Turkije)

Figuur 6: primaire identificatie (Engbersen, Leerkes en Snel, 2004)

Vervolgens worden de transnationale identificaties gemeten aan de hand een aantal vragen. Het gaat hier vooral om de mate van transnationale identificatie. In deze vragen komt onder andere aan bod met wie de migranten zich verbonden voelen, op wie ze trots zijn, voor wie zij zich schamen, met wiens waarden en normen ze rekening houden. Er worden geen antwoordcategorieën gegeven om te voorkomen dat de respondenten in een bepaalde richting gaan denken. De open vragen kunnen op verschillende manieren worden beantwoord en bieden de mogelijkheid om door te vragen. Hierdoor kan makkelijker herleid worden of iemand een hoge mate van transnationale identificaties heeft. Een persoon heeft transnationale identificaties, als hij/zij voor zichzelf kan refereren naar de voor hem/haar zijnde sleutelfiguren in Nederland en in Turkije.

Transnationale identificaties kunnen afwijkend zijn van de transnationale activiteiten. Dat wil zeggen dat iemand bijvoorbeeld wel transnationaal actief is, maar zich alleen maar identificeert met personen uit Nederland/Nederlanders. Dit geeft een mogelijke discrepantie tussen de twee concepten weer. In deelvraag 1 wordt hier antwoord op te geven.

4.1.4. Generaties Turkse Nederlanders

In dit onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen de eerste, tweede en derde generatie Turkse Nederlanders. Ze worden ingedeeld op basis van de criteria die zijn opgesteld om de eerste, tweede en derde generatie migranten in te delen. Op basis van de indeling van het CBS is er een aanpassing gedaan om deze migranten te categoriseren. In het voorgaande hoofdstuk wordt dit verantwoord. Door de verschillende generaties te selecteren, wordt er gepoogd diverse gedachtewijzen te achterhalen die specifiek zijn voor bepaalde generaties. Hiermee wordt de tweede deelvraag beantwoord.

4.1.5. Beleid gemeente Tilburg

Voor de volledigheid van het onderzoek wordt met een medewerker van gemeente Tilburg tweemaal een interview afgelegd. Het eerste gesprek heeft in de beginfase van het onderzoek plaatsgevonden om het huidige integratiebeleid te verkennen. Het tweede gesprek heeft in

de eindfase van het onderzoek plaatsgevonden om gaten te vullen in de vragen die deels of geheel onbeantwoord waren. De medewerker met wie het interview is gehouden, is actief in het sociale domein van gemeente Tilburg.

Omdat elke beleidsperiode wordt gekenmerkt door een bijpassend integratiebeleid, wordt in dit onderzoek specifiek aangegeven om welk beleidsperiode en de daarbij behorende integratiebeleid het gaat. De focus ligt op het gemainstreamde integratiebeleid, met af en toe een uitwijking naar het specifieke doelgroepenbeleid. Deze uitwijking wordt gedaan om de relevantie van de bevindingen van dit onderzoek aan te tonen. Het is belangrijk dat er informatie wordt gekregen vanuit de gemeente over de verschillende beleidskoersen. Dit dient namelijk als basis voor dit onderzoek en is in het bijzonder van belang voor het beantwoorden van de derde deelvraag. Juiste en gerichte informatie zal uiteindelijk leiden tot gerichte aanbevelingen voor de gemeente.

4.2. Methodologie

Voor uitvoering van dit onderzoek is er gekozen voor een bepaalde strategie met bijpassende methoden en technieken. Dit is gedaan met het oog op het vergroten van de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek.

4.2.1. Strategie

Dit onderzoek is gericht op het doen van aanbevelingen voor het integratiebeleid van de gemeente Tilburg, door inzicht te krijgen in de mate waarin het Tilburgse integratiebeleid rekening houdt met de transnationale betrokkenheid van Turkse Nederlanders. Deze inzichten zijn van belang, omdat er in beperkte mate onderzoek is gedaan naar de mate van transnationale betrokkenheid op twee vlakken.

Ten eerste is er weinig onderzoek gedaan naar het tweeledige concept van transnationale betrokkenheid. Daarnaast is er weinig onderzoek gedaan naar de mate van transnationale betrokkenheid tussen verschillende generaties binnen één migrantengroep op lokaal niveau. De nieuwe inzichten die dit onderzoek voortbrengt, zullen van praktische waarde zijn voor het gemeentebeleid. Dit onderzoek betreft daarom een single case study, die diepgaand en integraal inzicht beoogt te verschaffen over dit thema. Om te komen tot dergelijke inzichten is veldwerk noodzakelijk. Er is gekozen voor een kwalitatieve methode om achterliggende motivaties, meningen, wensen en behoeften te onderzoeken. Dit kan bijdragen aan begrip en kan draagvlak creëren waarom er voor een bepaald gemeentebeleid is gekozen (Verschuren en Doorewaard, 2007).

4.2.2. Methodes en technieken

Om dit onderzoek uit te voeren, is gekozen voor een documentenanalyse en voor het afnemen van interviews. Hieronder worden deze methodes en technieken verantwoord.

4.2.2.1. Documentenanalyse

Er is gebruik gemaakt van reeds bestaande documentatie over transnationale betrokkenheid. Dit vormt namelijk een basis voor de context van het onderwerp en de opzet van de

operationalisatie. Er zijn verschillende soorten documenten gebruikt, zoals wetenschappelijke onderzoeken en overheidsdocumenten. Deze zijn geselecteerd op basis van relevantie en publicatie. In dit onderzoek is vooral gefocust op de theorie van Engbersen, Leerkes en Snel (2014) over transnationalisme. Ten eerste omdat zij dit concept tweeledig onderzoeken en dit meer diepgang biedt in het onderzoek. Daarnaast is dit een bewezen theorie die al meerdere malen is toegepast op casussen in Nederland, hoewel lokaal onderzoek naar een specifieke migrantengroep ontbreekt. Dit onderzoek zorgt voor meerwaarde op dat gebied. Het tweede onderwerp van belang is het gemeentebeleid omtrent integratie van gemeente Tilburg. Hiervoor is gebruik gemaakt van bestuursakkoorden, collegebesluiten en verslagen van bijeenkomsten. Deze zijn specifiek gericht op het integratiebeleid van de voorgaande en de nieuwe bestuursperiode. Deze zijn geselecteerd en toegezonden door de beleidsmedewerker van het sociale domein. Uit de documentenanalyse wordt duidelijk waaruit de bestaande gedocumenteerde kennis bestaat en hoe dit in praktijk is gebracht in gemeente Tilburg. De contextbeschrijving die hieruit ontstaat geeft echter geen volledig beeld van de huidige situatie. Derhalve wordt een tweede techniek toegepast, namelijk het afnemen van interviews.

4.2.2.2. Interviews

oor dit onderzoek zijn er twee soorten interviews gehouden, namelijk één met de groep Turkse Nederlanders en één met een beleidsmedewerker van de gemeente. De Turkse Nederlanders worden middels de sneeuwbal methode geselecteerd. Dit is een steekproeftrekking waarbij respondenten één of meer mogelijke respondenten opgeven, die passen binnen het kader van het onderzoek. Er zijn een aantal criteria waaraan de respondenten moeten voldoen. De respondenten zijn Turkse Nederlanders, woonachtig in gemeente Tilburg en passen binnen het generatie quotum. Ondanks de hoge mate van selectiviteit van deze methode, wordt er gepoogd een zo divers mogelijk respondentenbestand te selecteren. Zo wordt de werkelijke populatie zo goed mogelijk gerepresenteerd. De eerste respondenten worden uit de eigen kring benaderd omdat zij worden gekozen op basis van deze criteria. De navolgende respondenten worden geselecteerd op basis van de aanbevelingen van de eerste groep. Zij kunnen namelijk respondenten uitkiezen die ook voldoen aan de bovenstaande criteria. Dit gaat verder totdat er voldoende respondenten zijn. Er wordt wel gepoogd om een divers respondentenbestand te selecteren; Variatie in leeftijd, opleidingsniveau en social economische status is gewenst. Deze methode is gekozen om te voorkomen dat enkel respondenten uit de eigen kring worden ondervraagd. 15 respondenten uit een totaalaantal van 8000 inwoners is tamelijk beperkt. Deze methode zorgt ervoor dat er verder wordt gekeken dan de eigen kring dat er desondanks respondenten worden geselecteerd die voldoen aan de criteria, met genoeg variatie in oenschouw nemende.

Een eerste benadering vindt face-to-face plaats, zodat er geen afstand wordt gecreëerd tussen de onderzoeker en respondent. De diepte-interviews zijn semigestructureerd. De vragen zijn vooraf geformuleerd, zodat er een leidraad is voor het interview. Daarnaast wordt mogelijk doorgevraagd naar achterliggende (interessante) concepten, zodat bepaalde onderwerpen waar de respondent nadruk op legt, inzichtelijker worden gemaakt. Interviews zijn opgenomen en getranscribeerd. De interviewvragen zijn tevens naar het Turks vertaald, omdat niet alle eerste en tweede generatie Turkse Nederlanders voldoende Nederlands spreken om de vragen te kunnen beantwoorden. Nadat de interviews zijn gehouden en de

transcripten zijn uitgewerkt, worden de Turkse transcripten vertaald naar het Nederlands. Als onderzoeker beheers ik Nederlandse en Turkse taal goed. Desalniettemin wordt de vertaling van de interviewvragen gecontroleerd door twee externe personen. Deze check leidt ertoe dat de concepten juist worden vertaald en helder zijn voor de respondenten. Gezien het tijdsbestek worden in totaal 15 respondenten ondervraagd, waarvan 5 eerste generatie, 5 tweede generatie en 5 derde generatie Turkse Nederlanders.

De beleidsmedewerker van de gemeente is actief binnen het sociale domein van gemeente Tilburg. Er zijn in totaal twee interviews gehouden met deze beleidsmedewerker. Het eerste gesprek is een verkennend kennismakingsgesprek geweest, waarbij de situatie van de gemeente Tilburg in kaart is gebracht. Dit gesprek is gehouden in de beginfase van het onderzoek. Hiervoor is een semigestructureerde vragenlijst opgesteld. Het is echter belangrijker wat de respondent zelf te vertellen heeft over het huidige beleid. Het tweede gesprek met dezelfde beleidsmedewerker heeft in de eindfase van het onderzoek plaatsgevonden, dit was van belang om deelvraag drie te beantwoorden. Tijdens het tweede gesprek zijn de belangrijkste empirische bevindingen naar voren gebracht, zodat dat de beleidsmedewerker hierop kon reageren.

Ten slotte zijn beide methodes gebruikt het beleid van gemeente Tilburg te achterhalen. Documenten die reeds zijn gepubliceerd op internet, zijn aangevuld met documenten verkregen vanuit de gemeente. Vervolgens is alle informatie zoals verkregen uit documenten gecombineerd met de twee interviews met de beleidsmedewerker.

4.3. Validiteit en betrouwbaarheid

4.3.1. Interne validiteit

Interne validiteit verwijst naar of er wordt gemeten wat men daadwerkelijk wil meten (Verschuren en Doorewaard, 2007). Hiervoor wordt gekeken naar de gekozen meetinstrumenten. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van documentenanalyse en interviews. Om de interne validiteit te vergroten, zijn geoperationaliseerde concepten gebaseerd op het theoretisch raamwerk en op basis hiervan zijn interviewvragen opgesteld. De vragen zijn zo geformuleerd dat ze bijdragen aan de onderzoeksvraag. Hiermee wordt voorkomen dat aspecten worden meegenomen die niet relevant zijn voor het onderzoek. Datatriangulatie wordt gebruikt door twee verschillende onderzoekstechnieken te combineren, zodat dataverzamelingsgeldigheid wordt gewaarborgd. Dit verhoogt de interne validiteit. Ten slotte wordt ook een deel van de interviews in het Turks afgenomen. Met precisie vindt er daarna een vertaling plaats van de bevindingen, zodat vervolgens analyse van data kan plaatsvinden.

4.3.2. Externe validiteit

De externe validiteit van het onderzoek verwijst naar de mate waarin resultaten gegeneraliseerd kunnen worden (Verschuren en Doorewaard, 2007). Als methode is er gekozen voor diepte-interviews, welke worden afgenomen bij 15 verschillende respondenten. Generaliseerbaarheid van het onderzoek voor gemeente Tilburg is redelijk, maar voor heel Nederland is dit niet reëel. Een homogene groep Turkse Nederlanders bestaat namelijk niet.

Met 15 respondenten wordt gepoogd alle verschillen duidelijk in kaart te brengen. Omdat elke groep Turkse Nederlanders divers is, dient er niet te snel gegeneraliseerd worden in de conclusie. Bij het selecteren van respondenten wordt rekening gehouden met het samenstellen van een zo divers mogelijke groep. Er wordt gepoogd om respondenten te selecteren die de werkelijke populatie representeren. Zo worden niet alleen de meest “succesvolle” Turkse Nederlandse geselecteerd, maar ook bijvoorbeeld werklozen, huisvrouwen en laagopgeleiden. Zo zorgt de variabele “generatie” ervoor dat diverse Turkse Nederlanders uit alle drie de generaties worden geïnterviewd. De generaliseerbaarheid van het onderzoek in Tilburg zou verhoogd kunnen worden door hetzelfde onderzoek met de andere belangrijke migrantengroepen uit te voeren. Het toevoegen van meerdere controlevariabelen aan het onderzoek, zou de generaliseerbaarheid kunnen verhogen. Hierbij kan men denken aan variabelen als opleiding, geslacht en geloofsovertuiging.

4.3.3. Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid is afhankelijk van de mate waarin dezelfde resultaten worden getoond bij herhaling van het onderzoek (Verschuren en Doorewaard, 2007). Door specifiek te operationaliseren wordt duidelijk gemaakt hoe er wordt gemeten. De lijst met interviewvragen, de respondentenlijst en de transcripten van de interviews worden toegevoegd in een apart document als bijlage. Zo kan gedetailleerde informatie verkregen worden over de gegenereerde data. Hiermee kan het onderzoek opnieuw worden uitgevoerd, bij dezelfde respondenten onder dezelfde condities. Wel moet men rekening houden met het feit dat respondenten zich in een veranderende omgeving bevinden, waardoor bevindingen, leermomenten en nieuwe ervaringen ertoe kunnen leiden dat de vragen anders worden beantwoord. Dit geldt vooral bij het concept “transnationale betrokkenheid”, omdat gebeurtenissen in de Turkse en Nederlandse samenleving invloed hierop hebben.

5. Empirische resultaten

In dit hoofdstuk worden de concepten uit de theorie en het conceptueel model beschreven aan de hand van de bevindingen die uit de interviews naar voren komen. Deze worden per concept behandeld. Bevindingen worden geïllustreerd met citaten uit de interviews. De respondenten zijn geanonimiseerd weergegeven.

5.1. Transnationale activiteiten

De transnationale activiteiten worden verdeeld over 4 domeinen, namelijk sociale, culturele, politieke en economische activiteiten. Vervolgens worden deze vier categorieën verdeeld in twee subcategorieën, namelijk activiteiten gericht op Turkije en activiteiten gericht op Nederland. Dit zorgt voor acht sub concepten. Bij elk sub concept worden de bevindingen uit de interviews per generatie beschreven. Tenslotte wordt er een korte conclusie weergegeven.

5.1.1. Sociale activiteiten

In dit eerste domein komt aan bod wat de respondenten in hun dagelijks leven doen, met wie ze contact hebben en in welke vorm dit contact plaatsvindt. Er wordt gekeken of het contact met diverse relaties (familie, vrienden, burens etc.) verschilt en daarnaast of er een verschil is in het contact met Turkse Nederlanders ten opzichte van autochtone Nederlanders. Ten slotte wordt er ook gekeken of de respondenten lid zijn van een sociale organisatie en welke taal ze voornamelijk spreken in het dagelijks leven. Hieronder worden de bevindingen van het sociale domein van de eerste, tweede en derde generatie weergegeven, toegespitst op Turkije en Nederland.

5.1.1.1. Sociale activiteiten gericht op Turkije

- **Eerste generatie**

Alle respondenten geven aan dat ze het overgrote deel van hun leven in Nederland hebben doorgebracht, daarom wordt de tijd die ze doorbrengen in Turkije ervaren als vakantie. Het aangename klimaat speelt hierbij een grote rol. Ze geven allemaal aan geen actieve dagelijkse activiteiten uit te voeren in verband met ouderdom en achteruitgang van gezondheid. Het verschilt per respondent hoe lang ze in Turkije verblijven, dit verschilt van 1 maand tot 6 maanden in een jaar. Het meest nauwe contact vindt plaats met directe familieleden die het hele jaar door in Turkije wonen. Verder vindt er ook veel contact plaats met andere familieleden, kennissen, burens en vrienden in Turkije plaats. De migranten hebben immers een netwerk opgebouwd voordat ze naar Nederland kwamen. Echter geven respondenten wel aan dat contacten vervagen naarmate ze elkaar minder zien. Face-to-face contact in Turkije wordt geprefereerd omdat het fysiek mogelijk is. *“Ik ben echt geen voorstander van het contact via de telefoon als ik in het land zelf ben. Het is een beetje onzin als ik toch al in Turkije ben en dan niet eens de desbetreffende persoon ga opzoeken?”(EG5).* Echter is dit niet altijd mogelijk vanwege vakanties en dergelijke. Dus telefonisch contact is de tweede contactwijze die het vaakst wordt gebruikt. Ook geeft elke

respondent aan dat ze niet lid zijn van een sociale organisatie in Turkije, omdat ze daar de behoefte er niet aan hebben.

- **Tweede generatie**

Een bezoek aan Turkije wordt gezien als vakantie. Alle verplichtingen in Nederland worden dan aan de kant gezet, zodat men echt even kan genieten van vrije tijd. Echter in tegenstelling tot de derde generatie, is deze tweede generatie toch meer geneigd om meer tijd door te brengen met familieleden die in Turkije wonen. De duur van de vakantie is een aantal weken, met een minimum van 3 en een maximum van 7 weken. De vakanties worden opgedeeld in tweeën: bezoek aan familie/het dorp en vakantie vieren in andere steden in Turkije. Men gaat ook niet alleen tijdens de zomervakanties naar Turkije, gedurende het jaar worden er ook diverse tripjes geboekt naar verschillende steden van Turkije. Contact met familie, vrienden en kennissen vindt plaats in allerlei vormen, face tot face, telefonisch, maar nu ook vooral via social media. Sommige respondenten geven aan ooit lid te zijn geweest van een sociale organisatie in Turkije, maar dat nu niet meer te zijn. De behoefte lijkt verdwenen te zijn omdat Turkije wordt gezien als een vakantieland.

- **Derde generatie**

De derde generatie ziet Turkije echt als een vakantieland, om echt even te ontkomen aan alle drukte uit Nederland. Familie in het dorp van (groot)ouders wordt bezocht, echter is dit maar een klein gedeelte van de vakantie. Het overgrote deel wordt besteed om echt vakantie te vieren. Deze generatie heeft ook niet echt vrienden in Turkije, de meeste vrienden zijn in Nederland omdat ze hier het overgrote deel van hun tijd doorbrengen. De sociale contacten zijn contactmomenten met familie. *“Toen we jonger en afhankelijk van onze ouders waren, gingen we vaak met hen mee op vakantiebezoeken naar familie. Nu we ouder zijn beslissen we vaak zelf wat we gaan doen” (DG2).* Het contact met familieleden in Turkije vindt zoveel mogelijk face-to-face plaats, maar is wel van korte duur. In Nederland is deze generatie minder geneigd om te gaan bellen met familie uit Turkije. Ook door de komst van social media lijkt de behoefte daarvoor verdwenen te zijn. Deze generatie is ook geen lid van een sociale organisatie in Turkije. De tijd die ze hebben tijdens hun vakantie besteden ze liever anders.

5.1.1.2. Sociale activiteiten gericht op Nederland

- **Eerste generatie**

In Nederland zijn er veel sociale contacten. Dit contact is minder met autochtone Nederlanders in vergelijking tot Turkse Nederlanders. De gemeenschap Turkse Nederlanders waarmee veel contact is, is in mindere mate familie, maar juist mensen uit verschillende streken van Turkije waarmee hechte vriendschappen zijn opgebouwd. *“Iemand uit Erzurum (provincie in het oosten van Turkije) staat veel dichterbij mij, dan familie uit Turkije. Wij zijn hier in Nederland zo gehecht geraakt aan elkaar dat we net familie zijn geworden” (EG2).* Contact met autochtone Nederlanders beperkt zich slechts met elkaar groeten. ‘Bij elkaar op bezoek gaan gebeurt niet’ aldus EG2. Contacten zijn vaak (oude) burens of oude collega’s. Echter wordt ook opgemerkt dat bezoek aan Turkse Nederlanders pas plaatsvindt indien er een belangrijke

gebeurtenis is, zoals een bruiloft of begrafenis. Vroeger gebeurde dit veel spontaner. Degenen die lid zijn van een sociale organisatie, zijn lid van de moskee. De moskee wordt gezien als een belangrijke ontmoetingsplaats, een plek om tot rust te komen en om het geloof te kunnen uiten, dus heeft het een belangrijke waarde in het leven. Vanwege het overgrote deel van het tijdsbestek in Nederland, is er behoefte om in Nederland lid te worden van een sociale organisatie. De eerste generatie spreekt nauwelijks/geen Nederlands. Sommige kennen de taal in verband met het arbeidsverleden, maar omdat het niet wordt gepraktiseerd is men het vergeten. Velen geven ook aan dat er vaak een tolk meegaat bij belangrijke afspraken.

- **Tweede generatie**

Deze generatie heeft in vergelijking tot de eerste generatie veel meer contact met de Nederlanders in verband met werk. Echter gaat men niet bij elkaar op bezoek, het contact is meestal beperkt tot werkrelaties. Reden hiervoor is dat er vaak veel cultuurverschillen zijn. Hierdoor heeft men buiten werk om niet de behoefte om met elkaar af te spreken. Het contact met Turkse Nederlanders is sterk, er wordt niet alleen contact met elkaar onderhouden door met elkaar te spreken, maar het gaat vaak veel verder dan dit. *“Ja, het contact met Turkse Nederlanders is veel intenser. We hebben vaak samen activiteiten of gaan samen op pad” (TG2).* Veel respondenten van de tweede generatie zijn lid of lid geweest van een sociale organisatie in Nederland, welke allemaal Turks van aard zijn. De reden voor lidmaatschap is ontstaan vanwege de noodzaak dat iemand het voortouw hierin neemt of nuttig wilt zijn voor de samenleving. Of er meer Turks of Nederlands wordt gesproken hangt af van de situatie. Alle respondenten spreken voldoende tot goed Nederlands, dus kunnen zich prima redden in allerlei situaties. In het gezin wordt Turks geprefereerd, maar op de werkvloer is Nederlands de voorkeurstaal.

- **Derde generatie**

De dagelijkse bezigheden van de derde generatie Turkse Nederlanders bestaat vooral uit werk of studie en in de vrije tijd wordt er tijd doorgebracht met familie en/of vrienden. Contact met autochtone Nederlanders is er op de werkvloer of tijdens de studie. In het privéleven, prefereert men meer contact met Turkse Nederlanders. *“Vroeger ging ik meer met Nederlanders om, dat had waarschijnlijk te maken met school en dat mijn vrienden in onze wijk Nederlanders zijn. Nu is het veranderd. Nu is iedereen zijn eigen weg gegaan en heb je vrienden die je kiest uit je nieuwe omgeving, dit zijn vooral de Turkse Nederlanders omdat ik dezelfde cultuur deel met hun” (DG4).* Deze contacten behoren tevens ook tot de vriendenkring van de derde generatie. Contact verloopt indien mogelijk face-to-face, echter in verband met weinig tijd wordt ook veelvuldig gebruik gemaakt van social media. Deze generatie geeft aan ongeveer 50% Turks en 50% Nederlands te spreken, maar dit verschilt per situatie en per persoon.

5.1.2. Culturele activiteiten

In het tweede domein worden de culturele activiteiten behandeld. Je kunt hierbij denken aan diverse activiteiten zoals een bezoek aan de bioscoop, theater, museum of een concert. Ook behoort het bezoeken van historische plekken tot deze categorie. De respondenten zijn gevraagd hoe vaak en welke culturele activiteiten ze bezoeken. Hieronder worden de bevindingen van het culturele domein van de eerste, tweede en derde generatie weergegeven, toegespitst op Turkije en Nederland.

5.1.2.1. Culturele activiteiten gericht op Turkije

- **Eerste generatie**

Deze generatie geeft aan nu niet meer zo cultureel actief te zijn. Vroeger was men veel actiever, zo werden diverse activiteiten ondernomen zoals het bezoeken van een concert of een theater. *“Vroeger op vakantie bezocht ik veel culturele activiteiten, omdat ik heimwee had naar de Turkse cultuur. Er is veel verschil tussen de Nederlandse en Turkse cultuur namelijk” (EG1)*. De enige culturele activiteiten die deze respondenten momenteel nog ondervinden zijn korte tripjes naar historische plekken. Vaak gaat de eerste generatie dan mee met kinderen of kleinkinderen. Het is niet zozeer dat zij zelf plannen om aan deze culturele activiteiten deel te nemen.

- **Tweede generatie**

Deze generatie is cultureel gezien actief. Deze activiteiten kunnen grofweg in tweeën worden verdeeld, activiteiten die spontaan worden bezocht, zoals concerten of bezichtigingen en tentoonstellingen. De gemeentes bieden in de zomer diverse gratis activiteiten aan. Hieraan wordt deelgenomen wanneer het uitkomt. *“De zomerconcerten trekken mij wel aan. Ik heb natuurlijk mijn Turkse roots en dat komt daar wat meer naar boven en dan wil ik daaraan meedoen” (TG3)*. De tweede soort is het bezoeken van historische plekken. Dit wordt wel van tevoren gepland omdat dit ook vaak van langere duur is dan de spontanere acties.

- **Derde generatie**

Alle respondenten geven aan dat ze graag historische plekken bezoeken in Turkije. Omdat Turkije een rijke geschiedenis kent, valt er heel wat te ontdekken. Vaak wordt er van tevoren een planning en research gedaan, zodat men weet wat hen te wachten staat. *“Sinds twee jaar plannen we elk jaar een autoroute door Turkije, zodat we verschillende plekken van Turkije kunnen ontdekken. Het land heeft zo’n rijke cultuur, er valt veel te beleven” (DG4)*. Sporadisch kan het voorkomen dat er een culturele activiteit wordt bezocht, zoals een zomerfestival of zomerconcert. Deze activiteiten zijn niet van tevoren gepland. Omdat het merendeel van de vakantie bestaat uit het bezoeken van verschillende steden, worden er elk jaar verschillende historische plekken bezocht.

5.1.2.2. Culturele activiteiten gericht op Nederland

- **Eerste generatie**

In Nederland is de eerste generatie cultureel gezien niet heel actief. De taalbarrière en het cultuurconflict zijn hier belangrijke redenen van. Wel geven arbeidsmigranten aan

dat ze destijds wel veel culturele activiteiten hebben gedaan, vooral om Nederland te verkennen. Echter is dat momenteel niet het geval, omdat de behoefte er ook niet meer is vanwege de achteruitgang van de gezondheid.

- **Tweede generatie**

Deze generatie is de generatie die voor het eerst Turkse culturele activiteiten hebben georganiseerd in Nederland. Enkele respondenten geven aan dat ze daar vroeger actief aan bijgedragen hebben. Hierbij kan gedacht worden aan het herdenken van de Nationale Kinderdag of het organiseren van een seminar of lezing met een Turkse schrijver. Vaak ging dit in samenwerking met de Turkse Moskee of andere Turkse verenigingen. Nu worden er minder van dat soort activiteiten georganiseerd, omdat de behoefte is verminderd. *“Door zulke activiteiten te organiseren, haalde je eigenlijk een stukje Turkije naar Nederland. Daar hadden heel veel mensen behoefte aan” (TG1).* De activiteiten waar deze respondenten nog aan deelnemen in Nederland zijn concerten van Turkse artiesten en (Turkse) films.

- **Derde generatie**

Er worden diverse culturele activiteiten ondernomen in Nederland. Drie van de vijf respondenten geven aan dat ze diverse musea in Nederland hebben bezocht. Ook worden er vaak Turkse concerten in Nederland bezocht. Dit zijn artiesten uit Turkije die hier een concert geven, deze worden vaak van tevoren gepland, omdat het snel kan gaan met de ticketverkoop. *“Vroeger ging ik vaak naar culturele activiteiten van Nederlandse aard zoals concerten, maar omdat de omgeving me niet meer aanstaat, ga ik hier niet meer naar toe. De culturele activiteiten waar ik aan deelneem zijn daarom vooral van Turkse aard in Nederland” (DG3).* Historische plekken worden in vergelijking tot Turkije minder bezocht, men gaat eerder steden in dichtbij zijnde landen ontdekken. Culturele activiteiten worden ondernomen wanneer daar tijd voor is.

5.1.3. Politieke activiteiten

Het derde domein gaat over de politieke activiteiten. Dit gaat over in hoeverre de respondenten actief zijn in de politiek en of ze lid zijn van een politieke partij. Vervolgens komt aan bod hoe ze op de hoogte worden gehouden van politiek; door middel van kranten, tv, social media of door te praten met anderen. Ten slotte wordt er gekeken of ze deelnemen aan demonstraties van een politieke partij en of ze stemmen. Hieronder worden de bevindingen van het politieke domein van de eerste, tweede en derde generatie weergegeven, toegespitst op Turkije en Nederland.

5.1.3.1. Politieke activiteiten gericht op Turkije

- **Eerste generatie**

Alle respondenten geven aan niet heel actief te zijn in de Turkse politiek, maar ze volgen het wel. Respondenten worden voornamelijk op de hoogte gehouden van Turkse politiek via de tv. Sommige respondenten kijken het nieuws om up to date te blijven, terwijl andere respondenten meekijken omdat het thuisfront het nieuws kijkt. Televisie wordt daarnaast nog gekeken voor diverse programma's, zoals documentaires, series, sport, kookprogramma's en dergelijke. Twee respondenten

lezen af en toe Turkse kranten. De rest leest de krant niet omdat de behoefte niet aanwezig is. Kranten worden gekocht om het algemeen door te nemen, niet zozeer vanwege de politieke onderwerpen. Geen enkele respondent maakt gebruik van social media. De respondenten geven aan wel te stemmen, indien ze daar de mogelijkheid voor hebben. Elke respondent heeft aangegeven niet zozeer een bepaalde partij steunen, maar ziet graag de partij regeren die het beste voor heeft met het land en de burgers. Ten slotte heeft geen enkele respondent meegedaan aan een demonstratie, omdat geen van de respondenten fanatiek bezig is met politiek. Daarnaast wordt er getwijfeld aan de positieve effecten van een demonstratie. *“Ik denk dat demonstraties leiden tot discriminatie. Ik stem op een partij die op dat moment mijn voorkeur heeft, maar ik hoef echt niet mee te doen aan demonstraties” (EG1).*

- **Tweede generatie**

Alle respondenten geven aan niet heel actief te zijn in de politiek. Omdat het interessant is, wordt het wel gevolgd. *“Ik houd het wel in de gaten. De reden daarvan is dat het mijn moederland is. 90% van mijn familie woont daar. Je wilt graag dat het land veilig is en dat daar in vrede wordt geleefd. Ik ben verder niet actief in de politiek daar” (TG4).* Via verschillende media wordt Turkse politiek in de gaten gehouden. Turkse kranten worden zo af en toe gelezen, maar niemand heeft er een abonnement op. De kranten worden niet alleen gelezen voor het politieke nieuws, maar ook voor een algemene update over Turkije. Net als bij de eerste generatie wordt politieke nieuws vooral gevolgd via televisie. Ook hier geldt dat televisie niet alleen voor politieke doeleinden wordt gekeken. Social media wordt ook zo nu en dan gebruikt, maar niet om het politieke nieuws te volgen. Het wordt eerder gebruikt om met anderen te communiceren. Ten slotte wordt er ook af en toe over politiek gepraat, maar dit gebeurt niet heel vaak. Slechts één respondent heeft meegedaan aan een demonstratie van een politieke partij. Zij was mee vanwege haar partner. De rest geeft aan hier geen behoefte aan te hebben. Stemmen in Turkije doen de respondenten indien ze daar de mogelijkheid voor hebben.

- **Derde generatie**

De derde generatie geeft aan niet actief te zijn in de Turkse politiek, maar sommige respondenten volgen de Turkse politiek nauw. Turkse politiek is volgens respondenten interessanter dan Nederlandse politiek. *“Turkse politiek is kleurrijker, het ligt in een gevoelige regio en het is een land wat een grote rol speelt op internationaal podium. Turkse politiek is daarom belangrijker, Nederland is in dat opzicht minder belangrijk, omdat het in West-Europa ligt en het is een redelijk klein land. Daarnaast gaat het economisch gezien goed en Nederland heeft minder te zeggen op internationaal vlak. Daarom interesseert Turkse politiek mij meer” (DG1).* Ondanks de interesse in Turkse politiek, geven respondenten wel aan dat Nederlandse politiek directer effect op hen heeft en dus belangrijker voor hen is. Politiek wordt gevolgd via onlineversies van kranten en via televisie, zoals het nieuws of diverse discussieprogramma's. Ook wordt er onderling met vrienden over en weer gepraat over politieke toestanden in Turkije. Respondenten die helemaal niets met politiek hebben, gebruiken de diverse kanalen zoals kranten, televisie en social media eerder voor andere doeleinden dan met het doel om op de hoogte gehouden te worden van Turkse politiek. Stemmen heeft een

enkeling gedaan, omdat men niet vaak in Turkije is of geen Turks paspoort heeft. Daarnaast heeft geen enkele respondent meegedaan aan een demonstratie van een Turkse politieke partij.

5.1.3.2. Politieke activiteiten gericht op Nederland

- **Eerste generatie**

Deze generatie is deels op de hoogte van de Nederlandse politiek. Dit komt voornamelijk door te praten met het thuisfront. Nederlandse televisie wordt nauwelijks gekeken. Nederlandse politiek komt ook aan bod tijdens Turkse nieuwsuitzendingen, dus belangrijke dingen worden daar opgepikt. *“Politieke zaken over Turken in Nederland komen ook aan bod in het buitenlands nieuws op Turkse zenders, dus dan krijg ik het mee” (EG1)*. Andere onderwerpen uit de Nederlandse politiek worden niet gevolgd, omdat de behoefte er niet voor is. Geen enkele respondent is lid van een Nederlandse politieke partij. Nederlandse kranten worden slechts door één respondent gelezen. De rest leest het niet vanwege de taalbarrière en heeft er ook geen behoefte aan. Ook hebben de respondenten niet meegedaan aan demonstraties van Nederlandse partijen. Er wordt wel gestemd. Meestal wordt er een machtiging meegegeven aan kinderen. Op wie wordt gestemd hangt af van wie de juiste dingen doet voor de Turken in de Nederlandse politiek.

- **Tweede generatie**

De tweede generatie is beter op de hoogte van Nederlands politiek dan de eerste generatie. Dit komt door de relatief goede beheersing van de Nederlandse taal. Bij deze generatie staat daarom ook eerder de Nederlandse televisie aan, maar niet zozeer voor het politieke nieuws. Nederlandse politiek wordt belangrijk geacht omdat men hier leeft. Het grote netwerk in Nederland stelt de tweede generatie in de gelegenheid om vaker met elkaar over politieke actualiteiten te praten. Hiervoor wordt social media soms ook ingeschakeld. Vooral tijdens verkiezingen wordt er vaker over politiek gepraat. Nederlandse kranten worden zo nu en dan gelezen, maar meer om up to date te blijven over allerlei actualiteiten en niet zozeer alleen over politieke ontwikkelingen. Geen enkele respondent heeft meegedaan aan een politieke demonstratie, simpelweg omdat de behoefte daarvoor niet aanwezig is. Iedere respondent stemt wel altijd, dat wordt als zijn van belang geacht. *“Ik vind het belangrijk omdat het een democratisch recht is die wij hebben gekregen. Als wij die verantwoordelijkheid als burger dragen, dan moeten wij die ook goed benutten. De kiezer bepaalt uiteindelijk de toekomst van een land en van een gemeente. Je moet je stem daarom laten horen” (TG4)*. Ten slotte is geen enkele respondent lid van een politieke partij.

- **Derde generatie**

De meningen van de derde generatie zijn verdeeld als het gaat om politieke kwesties. Het valt op dat de respondenten die hoger opgeleid zijn bewuster bezig zijn met politiek. Deze groep houdt de ontwikkelingen geregeld bij. Respondenten die lager zijn opgeleid, geven aan niet veel interesse te tonen in politiek en houden zich er dan ook minder mee bezig. De individuen die er bezig mee zijn lezen vaak de onlineversies van kranten, welke vaak als meest betrouwbare bron worden gezien. Daarnaast worden er

naast het nieuws ook diverse programma's bekeken die gaan over politiek. Social media wordt gebruikt als een tussenmiddel om doorverwezen te worden naar een nieuwskanaal waar artikelen over politiek staan gepubliceerd. Twee van de vijf respondenten zijn lid van een politieke partij en hebben meegedaan aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2018. De partij waar ze lid van zijn staat voor hun waarden en normen en ze hopen zo invloed uit te kunnen oefenen om de leefomstandigheden van Turkse Nederlanders in gemeente Tilburg te verbeteren. De reden waarom respondenten ervoor kiezen om lid te worden van een Nederlandse politieke partij in plaats van een Turkse politieke partij wordt als volgt geuit: *"We leven in Nederland, we zijn hier geboren en hier ligt onze toekomst. Ik zie niet een mogelijkheid waarbij wij naar Turkije terugkeren voor voorgoed. Dus in dat opzicht voel ik me wel meer verbonden met Nederland dan met Turkije"* (DG1). Respondenten die de politiek volgen praten met collega's en vrienden vaak over politieke zaken. Slechts één respondent heeft meegedaan aan een demonstratie, omwille van betere studentenrechten.

5.1.4. Economische activiteiten

In het laatste domein worden de economische activiteiten behandeld. Hierbij komt aan bod in hoeverre men zakelijke belangen heeft in Turkije en Nederland. Bijvoorbeeld of men goederen zendt of ondernemer is. Daarnaast wordt er gevraagd naar investeringen in deze landen, zoals een huis of ander vastgoed. Ook komt aan bod of iemand een bankrekeningnummer heeft en of er geld wordt verzonden. Ten slotte wordt er gekeken of liefdadigheidsorganisaties worden gesteund. Hieronder worden de bevindingen van het economische domein van de eerste, tweede en derde generatie weergegeven, toegespitst op Turkije en Nederland.

5.1.4.1 Economische activiteiten gericht op Turkije

- **Eerste generatie**

Alle respondenten van de eerste generatie of hun partners hebben een huis in Turkije in het dorp waar ze vandaan komen. Dit was ook één van de redenen om destijds als gastarbeider naar Nederland toe te komen. Echter valt op dat geen enkele respondent andere investeringen heeft gedaan in Turkije. *"Dat was ook één van de redenen waarom mijn man hierheen is gekomen als gastarbeider. Om geld te verdienen om vervolgens een huis te laten bouwen in ons dorp. Dat huis verwelkomt heel mijn familie en is daarom echt van grote waarde voor ons. Soms blijven we 3 tot 4 maanden in Turkije, waar zouden we anders moeten verblijven als we geen eigen huis zouden hebben?"* (EG2). Niet alle respondenten hebben antwoord gegeven op de vraag of ze een Turkse bankrekening hebben in Turkije en of er geld wordt gestuurd. Enkele respondenten hebben aangegeven dat ze nooit geld sturen, omdat ze het geld hier nodig hebben. Slechts één respondent gaf aan vroeger veel geld te hebben gestuurd naar familie die het nodig had. Niemand heeft zakelijke relaties met Turkije, zo worden er geen goederen verzonden en niemand is actief als ondernemer. Ten slotte worden Turkse liefdadigheidsorganisaties/individuen gesteund. Dit is niet op periodieke basis, maar wanneer daar de noodzaak voor is.

- **Tweede generatie**

Twee van de vijf respondenten hebben een huis in Turkije, echter wonen ze er niet zelf in. Deze hebben ze gekocht als investering en ze hebben er momenteel huurders in wonen. Ook zien enkele respondenten de mogelijkheid om wellicht te investeren in een vakantiehuis later. *“Uiteindelijk is het ons vaderland. Je kunt wel op vakantie naar Spanje of Frankrijk, maar Turkije trekt je uiteindelijk meer. Het weer, de omgeving, vrienden en familie. Daarnaast heb ik ook een speciale band met Turkije omdat ik daar tot mijn negentiende heb gewoond” (TG1)*. Alle respondenten verblijven bij familie als ze naar hun eigen dorp gaan. Daarnaast zijn ze ook een groot deel van hun vakantie bezig met het verkennen van andere steden in Turkije, waardoor men vaak ook in hotels verblijft. Geen enkele respondent heeft zakelijke relaties in Turkije, echter zijn de respondenten die in Nederland ondernemer zijn wel bezig om pilots op te richten of workshops te geven in Turkije. Dit betekent dat ze langzamerhand hun horizon uit willen breiden. *“Ik denk dat dit een super interessant project zou kunnen worden, iets wat succesvol is in Nederland kan dat ook worden in Turkije. Dit wil ik graag verwezenlijken, waarbij ik wil gaan beginnen in het dorp waar ik zelf destijds ben opgegroeid” (TG1)*. Sommige respondenten hebben een Turkse bankrekening, dit scheelt namelijk in transactiekosten als er geld moet worden overgemaakt. Respondenten geven ook aan financiële steun te leveren aan diverse organisaties in Turkije.

- **Derde generatie**

Geen enkele respondent heeft zakelijke relaties met Turkije. Eén van de respondenten heeft destijds meegedaan aan een actie om goederen te verzenden naar Turkije voor minderbedeelden. Ook heeft geen enkele respondent een huis in Turkije. Alle respondenten geven ook aan geen huis te willen in Turkije in het dorp waar hun ouders of grootouders vandaan komen. Echter zouden ze wellicht een vakantiehuis elders in Turkije willen als investering. Als deze respondenten naar Turkije gaan, verblijven ze in het huis van hun (groot)ouders en trekken ze zelf verder in het land. *“Wellicht ooit misschien als een vakantiehuisje in Turkije, maar op dit moment speelt dit nog niet” (DG4)*. Twee respondenten hebben een Turkse bankrekening, maar maken er niet actief gebruik van. Respondenten steunen zo nu en dan Turkse organisaties. Tijdens de Ramadan wordt hier vaker beroep op gedaan bijvoorbeeld.

5.1.4.2 Economische activiteiten gericht op Turkije

- **Eerste generatie**

Slechts één respondent geeft aan een huis te hebben in Nederland, de rest heeft hier niet geïnvesteerd in huizen of ander vastgoed. Echter geven alle respondenten aan ook liever hier te hebben geïnvesteerd. *“Omdat ik hier woon en leef had ik ook liever hier geïnvesteerd. Voor mijn doen is het erg onlogisch om alleen te investeren in Turkije, terwijl je hier woont en leeft. Vroeger was wellicht het idee om terug te keren, maar nu is dat idee er niet meer. Nu zijn we te laat met investeren” (EG4)*. Ook zijn deze respondenten niet actief als ondernemer in Nederland. Alle respondenten hebben wel een Nederlandse bankrekening, omdat ze hier een lange tijd verblijven. Specifieke Nederlandse liefdadigheidsorganisaties worden niet (meer) gesteund. Wel wordt er een bijdrage geleverd wanneer collectanten aan de deur komen. *“Ik ben momenteel*

gepensioneerd en ik heb geen hoog inkomen, dus ik kan niet veel kwijt. Daarom helpen we wel collectanten die aan de deur komen bijvoorbeeld” (EG5). Ook in Nederland kiest men liever voor een Islamitische/Turkse organisatie om financieel te steunen.

- **Tweede generatie**

Twee van de vijf respondenten hebben een eigen onderneming. Ondanks hun Turkse naam zijn ze wel volledig gefocust op Nederland en hebben ze naast Turkse ook Nederlandse cliënten. Financiële steun aan Nederlandse organisaties gebeurt nauwelijks. Men kiest er eerder voor om Turkse organisaties in Nederland te ondersteunen. Alle respondenten geven wel aan collectanten van Nederlandse organisaties te ondersteunen. *“Hier in Nederland weten we vaak niet met wat voor doel het geld wordt gebruikt wat wordt ingezameld. Daarnaast ben ik ervan overtuigd dat Nederland in mindere mate financiële hulp en steun nodig heeft van burgers in vergelijking tot Turkije en Turkse organisaties” (TG1).* Drie van de vijf respondenten hebben een huis in Nederland en geven aan dat ze mogelijk nog meer in Nederland willen investeren. *“We willen eerder investeren in Nederland. We hebben al twee vastgoed investeringen gedaan in Nederland en willen dit graag uitbreiden. In Nederland is dat iets gemakkelijker, omdat je zelf ook hier aanwezig bent. In Turkije ben je niet zelf aanwezig, waardoor het vaak niet goed verloopt aangezien je het over laat aan anderen” (TG2).* Ten slotte hebben alle respondenten natuurlijk een Nederlands bankrekeningnummer omdat ze hier wonen en leven.

- **Derde generatie**

Geen enkele respondent is een (eigen) ondernemer. Twee van de vijf respondenten hebben een huis in Nederland gekocht, de rest van de respondenten geeft aan in de toekomst ook te willen investeren in een huis. De respondenten zijn eerder geneigd om investeringen in de toekomst te doen in Nederland, dan in Turkije. Ze wonen immers het overgrote deel van hun leven hier en ze kennen de gang van zaken. *“Ik heb nooit nagedacht over investeren in Turkije, omdat wij daar vier weken aanwezig zijn. Hier in Nederland zou ik het wel willen doen, omdat wij constant hier zijn”(DG3).* Drie respondenten geven aan een periodieke overschrijving te doen naar een Nederlandse organisatie om financiële steun te leveren. Alle respondenten hebben een Nederlands bankrekeningnummer.

5.1.5. Conclusie transnationale activiteiten

Hieronder wordt de conclusies weergegeven met betrekking tot de transnationale activiteiten gericht op Turkije en Nederland.

5.1.5.1. Sociale activiteiten

Het valt op dat de eerste twee generaties aangeven dat de sociale activiteiten eerder gericht zijn op Nederland. Echter wordt benadrukt dat de sociale contacten eerder plaats vinden met Turkse Nederlanders dan met autochtone Nederlanders. De derde generatie is er ook van overtuigd dat de sociale activiteiten eerder zijn gefocust op Nederland, maar niet zozeer met alleen Turkse Nederlanders. Het verschilt per situatie of iemand meer contact heeft met Turkse of autochtone Nederlanders. In de privésferen zijn de sociale activiteiten eerder

gefocusd op Turkse Nederlanders, terwijl op de werkvloer eerder contact plaatsvindt met autochtone Nederlanders.

5.1.5.2. Culturele activiteiten

De eerste generatie is cultureel gezien niet zo actief meer als vroeger. Echter, de activiteiten die worden ondernomen, zijn eerder gericht op Turkije, vanwege de Turkse cultuur die dichter bij hen staat. Het bezoeken van historische plekken is de meest populaire culturele activiteit die wordt ondernomen. Daarentegen is de tweede generatie cultureel gezien nog aanzienlijk actief in beide landen. In Turkije worden vaak historische plekken bezocht en er wordt deelgenomen aan culturele activiteiten die de gemeente organiseert. In Nederland organiseren de respondenten zelf Turkse culturele activiteiten of ze gaan naar concerten van Turkse artiesten. Deze generatie is dus in beide landen actief, echter is de aard van de activiteiten eigenlijk alleen maar Turks. Ten slotte zijn bij de derde generatie de meningen verdeeld. Sommige respondenten geven aan dat ze meer culturele activiteiten ondernemen in Turkije, omdat culturele activiteiten worden gelinkt aan vrijetijdsbesteding. In Turkije hebben ze meer vrije tijd. Echter sommige respondenten geven aan dat ze het overgrote deel in Nederland zijn, waardoor ze ook cultureel gezien eerder actief zijn in Nederland. Een andere reden waarom culturele activiteiten eerder gericht zijn op Nederland is omdat deelname aan deze activiteiten specifiek van tevoren gepland kan worden. De ondernomen culturele activiteiten zijn net als bij de tweede generatie grotendeels Turks van aard.

5.1.5.3. Politieke activiteiten

De eerste generatie is veel beter op de hoogte van de Turkse politiek dan de Nederlandse politiek. De Turkse politieke wordt nauw gevolgd via de televisie. Van de Nederlandse politiek weten ze in vergelijking tot de Turkse politiek vrij weinig van af. Drie mannelijke respondenten geven aan dat hun politieke activiteiten gefocust zijn op beide landen: Turkse politiek wordt het meest gevolgd, echter wordt aangegeven dat de uiteindelijke focus op de Nederlandse politiek ligt, omdat politiek in Nederland uiteindelijk effect heeft op hen. Twee vrouwelijke respondenten geven aan niet actief te zijn in de politiek en daardoor ook niet gefocust te zijn op gerelateerde zaken. De tweede generatie geeft aan niet actief te zijn in politieke activiteiten, maar kaarten ook aan dat ze de politiek in beide landen goed volgen via diverse kanalen. Het is belangrijk om te weten wat er in Turkije gebeurt, omdat daar veel familie en vrienden wonen. Echter ligt de focus eerder op Nederland, omdat politiek hier direct effect heeft op de Turkse Nederlanders. Ten slotte is de derde generatie verdeeld als het gaat om politiek actief zijn. Sommige respondenten hebben niets met politiek en zijn daarom ook totaal niet actief. Respondenten die politiek wel interessant vinden, volgen politieke ontwikkelingen in beide landen. Echter geven ze net als de eerste en tweede generatie aan dat de activiteiten vooral gefocust zijn op Nederland, omdat politiek in Nederland een directer effect heeft op hun.

5.1.5.4. Economische activiteiten

Alle respondenten van de eerste generatie hebben geïnvesteerd in een huis in Turkije, dit was dan ook de voornaamste reden om naar Nederland te komen. Ondanks hun investeringen geven ze aan dat hun economische activiteiten gericht zijn op Nederland. Ze krijgen hier hun

pensioen uitgekeerd en ze zijn het overgrote deel van hun leven in Nederland gevestigd. Ook de tweede generatie is ervan overtuigd dat de economische activiteiten eerder gericht zijn op Nederland. Geld wordt namelijk in Nederland verdiend en het overgrote deel van het geld wordt weer in Nederland uitgegeven. Ten slotte geeft ook de derde generatie aan dat economische activiteiten zijn gericht op Nederland. Alle respondenten verdienen namelijk hier het inkomen en het overgrote deel van het geld wordt ook hier uitgegeven. Turkije wordt slechts gezien als een vakantieland, waar men voor een aantal weken naar toe gaat.

5.1.5.5. Schematische weergave

Samengevat kan de onderstaande schematische weergave worden gepresenteerd van de focus van de eerste, tweede en derde generatie toegespitst op de verschillende transnationale activiteiten. Er kan worden geconcludeerd dat de eerste generatie voornamelijk is gefocust op Nederland, met een duidelijke focus op Turkse activiteiten. De tweede en derde generatie hebben een volledige focus op Nederland. Waar de tweede generatie zich eerder focust op Turkse activiteiten, is dit voor de derde generatie gemengd.

	Eerste generatie	Tweede generatie	Derde generatie
Sociale activiteiten	Focus op Nederland, Turkse Nederlanders	Focus op Nederland, Turkse Nederlanders	Focus op Nederland, Turkse en autochtone Nederlanders
Culturele activiteiten	Matige focus op Turkije	Focus op beide landen, echter meer focus op Turkse activiteiten	Focus op beide landen, echter meer focus op Turkse activiteiten
Politieke activiteiten	Verdeeld. Wordt helemaal niet gevolgd of Turkse politiek wordt vaker gevolgd, maar focus ligt uiteindelijk op Nederland wegens directer effect.	Beide politieke agenda's worden gevolgd, echter ligt de focus op Nederland wegens directer effect.	Verdeeld. Wordt helemaal niet gevolgd of beide politieke agenda's worden gevolgd. Echter ligt de focus op Nederland wegens directer effect.
Economische activiteiten	Ondanks investeringen in Turkije ligt de focus op Nederland (lange verblijfsduur en pensioen in Nederland)	Focus ligt op Nederland. Inkomen wordt hier verkregen en wordt voornamelijk hier uitgegeven.	Focus ligt op Nederland. Inkomen wordt hier verkregen en wordt voornamelijk hier uitgegeven.
Transnationale activiteiten	Voornamelijk focus op Nederland, maar voornamelijk Turkse activiteiten	Volledige focus op Nederland, meer gericht op Turkse activiteiten.	Volledige focus op Nederland, gemixte Turkse en Nederlandse activiteiten

Figuur 7: schematische weergave transnationale activiteiten

5.2. Transnationale identificaties

In het tweede onderdeel wordt er gevraagd naar de transnationale identificaties. Dit refereert naar de mate waarin de in Nederland wonende migranten zich identificeren met anderen en wat de belangrijke waarden en normen in het leven zijn. Antwoorden van respondenten kunnen heel persoonlijk zijn, waardoor het lastig is om per generatie een eenduidige bevinding te noteren. Echter wordt gepoogd om tot een zo duidelijk mogelijke constatering te komen.

5.2.1. Primaire identificatie

Hierin komt aan bod in hoeverre de respondent zich primair identificeert. Daarnaast wordt er ook gevraagd in hoeverre ze denken dat hun (groot)ouders en/of (klein)kinderen zich zullen voelen en dus identificeren. De bevindingen van alle drie de generaties zijn hieronder weergegeven.

- **Eerste generatie**

De meningen bij de eerste generatie zijn verdeeld. Drie respondenten geven aan dat ze zich volledig Turks voelen, terwijl twee respondenten aangeven dat ze zich een Turkse Nederlander voelen. De redenen om zich een Turkse Nederlander te voelen, komen voort uit het feit dat ze het overgrote gedeelte van hun leven in Nederland gewoond, gewerkt en geïnvesteerd hebben. Vroeger was het idee om wellicht terug te keren, echter is dat idee nu volledig verdwenen. De respondenten die aangeven dat zij zich volledig Turks voelen, zijn ook de respondenten die een taalbarrière ervaren. Ze geven aan dat ze zich wellicht anders hadden gevoeld als ze in Nederland geboren waren. *“Al heb je een Nederlands paspoort, al woon je in Nederland, je bent en blijft uiteindelijk een Turk. Als ik kom te overlijden zal ik in Turkije begraven worden” (EG4).* Ook verschillen de meningen over hoe de eerste generatie denkt over de identificaties over de tweede en derde generatie. Twee respondenten geven aan dat de tweede en derde generatie zich ongetwijfeld Nederlands zou voelen. *“Zij hebben hier gestudeerd, ze zijn opgevoed in Nederland, ze leven ook volgens de Nederlandse cultuur en ze voelen zich daarom Nederlands. Dit geldt zelfs meer voor de derde generatie, sommige spreken niet eens fatsoenlijk Turks. Als ze naar Turkije gaan voelen ze zich net een buitenlander, ze willen alleen maar vakantie vieren net als Nederlanders en willen nooit tijd doorbrengen in het dorp” (EG1).* Drie respondenten geven aan dat de tweede generatie zich een Turkse Nederlander zou moeten voelen. *“Zij houden niet van Turkije zoals wij van Turkije houden. Zij kunnen niet tuinieren of het land bewerken, zoals wij dat vroeger deden in Turkije. Maar ik neem ze niets kwalijk, ze zijn immers opgegroeid in Nederland”(EG2).* Deze respondenten geven aan dat de derde generatie zich ongetwijfeld Nederlands zou voelen. *“De derde generatie weet niet hoe de zaken in Turkije verlopen en willen daarom bijvoorbeeld ook geen huis kopen in Turkije. Ze zien Turkije enkel als vakantieland” (EG1).*

- **Tweede generatie**

Alle tweede generatie respondenten geven aan dat ze zich primair een Turkse Nederlander voelen. Sommige respondenten zien dit als een pluspunt: *“We zijn opgegroeid te midden van twee culturen, wij zijn daarom een mix van deze twee culturen. We maken gebruik van de voordelen van beide kanten. Althans ik, vooral voor mijn onderneming. Daar heb ik persoonlijk heel veel plezier en profijt van”(TG5).* Er zijn

ook duidelijk respondenten die er moeite mee lijken te hebben. *“Als Turkse Nederlander zijnde moet je jezelf continu bewijzen, omdat Nederlanders je toch nog zien als een buitenlander. Je probeert de perceptie van de samenleving te veranderen, je probeert jezelf vanuit een positieve hoek te schetsen en je moet altijd rekening houden met elke handeling die verricht” (TG1).* De dubbele identificatie zorgt soms ook voor lastige situaties, waardoor je soms niet meer weet waartoe je behoort. *“Eigenlijk voel ik me grotendeels Nederlands, maar als het op bepaalde dingen aan komt, zoals normen, waarden en religie, dan voel ik me meer Turks. Maar als we op vakantie gaan zou ik mij eigenlijk een echte Turk moeten voelen, maar daar geven ze me juist het gevoel dat ik een Nederlander ben. Soms weet ik ook niet meer hoe ik me moet voelen” (TG3).* Deze generatie geeft aan dat hun ouders, waarvan sommige gemigreerd zijn naar Turkije, zich volledig Turks zouden moeten voelen. Ondanks dat sommige ouders nog steeds in Nederland wonen, zijn zij niet opgegaan in de Nederlandse cultuur. Echter geeft een respondent aan dat ze denkt dat haar ouders (uit de eerste generatie) zich ook Turkse Nederlanders zouden moeten voelen. *“Zij zijn hier immers als gastarbeider gekomen en zijn hier al meer dan 60 jaar. Ze hebben natuurlijk nog steeds hun Turkse trekjes en houden zich vast aan de Turkse normen en waarden. Wel hebben ze de verruimde manier van denken van Nederland. Uiteindelijk merk je echter dat je toch Turks blijven, hierdoor zijn zij ook wel Turkse Nederlanders” (TG3).* Tenslotte is deze generatie ervan overtuigd dat de derde generatie zich ook een Turkse Nederlander zou moeten voelen, waarbij het aandeel “Nederlands” veel groter is dan hoe zij zich voelen. De derde generatie groeit immers al vanaf het begin op in beide culturen, wat ervoor zorgt dat zij zich gemakkelijker kunnen aanpassen aan de Nederlandse cultuur.

- **Derde generatie**

Alle respondenten geven aan zich een Turkse Nederlander te voelen. Als reden hiervoor wordt aangegeven dat geen enkele respondent zich volledig Nederlands of Turks voelt. *“Omdat ik me in Turkije geen ideale Turk voel en in Nederland geen ideale Nederlander ben” (DG5).* Van beide culturen worden er dingen opgepikt, waardoor je je eigenlijk een mix van nationaliteiten gaat voelen. *“Misschien voel ik me meer betrokken met Turkije, maar toch heb ik liever de Nederlandse mentaliteit” (DG5).* Sommige respondenten van deze generatie geven aan dat zij denken dat hun ouders zich ook Turkse Nederlander voelen, omdat hun ouders ook in Nederland wonen. Echter is het aandeel “Turks” bij hen veel groter. Zij zijn immers destijds uit Turkije gekomen en hierdoor niet volledig geïntegreerd als zichzelf. Echter geven ook twee respondenten aan dat ze ervan overtuigd zijn dat hun ouders zich Turks zouden voelen, omdat ze opgegroeid zijn in Turkije en hier de Nederlandse cultuur niet helemaal omarmd hebben. Ten slotte geven alle respondenten aan dat ze ervan overtuigd zijn dat de eerste generatie zich Turks zou voelen. Sommige grootouders zijn namelijk nooit naar Nederland gekomen. En grootouders die destijds wel naar Nederland zijn gemigreerd hebben zich niet (genoeg) aangepast aan de Nederlandse samenleving, waardoor de derde generatie vindt dat de eerste generatie zich waarschijnlijk Turks voelt. Verder geven deze respondenten aan dat hun kinderen, dus de vierde generatie zich ook Turkse Nederlanders zullen voelen, waarbij het aandeel “Nederlands” veel groter zal zijn dan het aandeel Turks.

5.2.2. Trots

Op basis van de primaire identificaties is de respondenten gevraagd waar ze het meest trots op zijn. De bevindingen van alle drie de generaties zijn hieronder weergegeven. Vanwege persoonlijke antwoorden is het lastig om een algeheel concluderende bevinding te noteren, echter is gepoogd per generatie de meest relevante bevindingen te noteren waarbij duidelijk wordt gemaakt of trots onder de Turkse en/of Nederlandse identiteit geschaard kan worden, of juist een persoonlijk punt is.

- **Eerste generatie**

Twee respondenten hebben aangegeven dat ze zich primair een Turkse Nederlander voelen. Eén van hen geeft aan dat hij trots is op de saamhorigheid en eenheid van zijn familie. De ander geeft aan dat hij trots is op het feit dat hij werkt en dus op een eerlijke manier zijn brood verdient. De overige drie respondenten hebben aangegeven zich primair een Turk te voelen. Eén van hen is trots op het Islamitische geloof en haar familie. De tweede respondent is trots op de Turkse identiteit, Islamitische opvoeding en de centrale pilaren in de Turkse cultuur zoals rechtvaardigheid en behulpzaamheid. De laatste respondent geeft aan trots te zijn op de Turkse geschiedenis en de Turkse cultuur. Zo wordt duidelijk dat de respondenten die zich Turks voelen, duidelijk trots zijn op Turkse en Islamitische waarden en normen. Dit is minder van belang bij respondenten die zich een Turkse Nederlander voelen, die geven eerder persoonlijke punten van trots weer.

- **Tweede generatie**

Alle respondenten geven aan dat ze zich primair een Turkse Nederlander voelen. Twee respondenten geven aan dat zij trots zijn op hun Turks-Nederlandse identiteit. De eerste respondent is trots op mensen die hetzelfde gedachtegoed met hem delen. *“Mensen die hun Turkse afkomst niet zijn vergeten, maar daarnaast ook goed zijn geïntegreerd in deze samenleving” (TG1)*. De tweede respondent geeft aan dat zijn Turks-Nederlandse identiteit de sleutel tot succes vormt als ondernemer zijnde. *“Al het waardevolle contact in mijn leven heb ik te danken aan mijn achtergrond, het opent veel deuren voor me. Dat is fantastisch” (TG5)*. Twee respondenten geven aan dat trots eerder in hun Nederlandse identiteit naar voren komt. Zo is een respondent trots op het feit dat zij dankzij de keuze van haar vader destijds, hier in Nederland is geboren, opgegroeid en heeft kunnen studeren. *“Ik vind Nederland in heel veel aspecten een heel leefbaar land” (TG3)*. Een andere respondent is trots op zijn bijdrage aan de Nederlandse samenleving, door een goede opleiding af te ronden en in dienst te zijn voor de samenleving. *“Ik ben trots dat ik als voorbeeldfiguur kan dienen, vooral voor jongeren” (TG4)*. Ten slotte geeft de laatste respondent een persoonlijk punt van trots weer, zo is zij trots op haar goed opgevoede kinderen.

- **Derde generatie**

Alle respondenten geven aan dat ze zich primair een Turkse Nederlander voelen. Echter kan het trotse gevoel van drie respondenten geschaard worden onder de Turkse identiteit. Eén respondent is trots op het feit dat ze zich een deel van de Turkse geschiedenis voelt. *“Ik ben trots op het feit dat ik als Turkse Nederlander zijnde ook behoor tot Turkije en dat de Turkse geschiedenis ook mijn geschiedenis betreft” (DG5)*. Een andere respondent is trots op het bindingsgevoel van de Turkse gemeenschap. Dit

gevoel lijkt sterker te zijn bij de derde generatie. *“Ik ben ervan overtuigd dat deze generatie zich ook meer gaat hechten aan dit land. Uiteindelijk zal de derde generatie Turkse Nederlanders veel meer bereid zijn om dingen voor dit land te doen, dan de autochtone Nederlanders” (DG1).* Ten slotte is een respondent trots op de Turkse taal, Turks eten en het Islamitische geloof. Daartegenover geeft een andere respondent een punt weer, onder de Nederlandse identiteit geschaard kan worden. Hij is namelijk trots op de eerste generatie gastarbeiders die naar Nederland zijn gekomen, zodat de tweede en derde generatie een beter leven geschonken kon worden in Nederland. De laatste respondent geeft een persoonlijk punt van trots weer, ze is trots op het feit dat ze als Turkse Nederlander en als vrouw zijnde een baan en een vast contract heeft gekregen bij een overheidsinstantie.

5.2.3. Schaamte

Op basis van de primaire identificaties zijn de respondenten gevraagd waar ze zich het meest voor schamen. Daarnaast komt ook aan bod of zij zich schamen voor identificaties waar ze niet primair voor hebben gekozen. De bevindingen van alle drie de generaties zijn hieronder weergegeven. Vanwege persoonlijke antwoorden is het lastig om een algemeen concluderend bevinding te noteren, echter is geprobeerd duidelijk te maken of schaamte onder de Turkse en/of Nederlandse identiteit geschaard kan worden, of juist als een persoonlijk of algemeen punt beschouwd moet worden

- **Eerste generatie**

Twee respondenten voelen zich primair een Turkse Nederlander. Echter geeft slechts één van hen aan dat hij zich schaamt voor de Turks-Nederlandse identiteit, namelijk als waarden en normen van beide culturen met elkaar botsen. De ander schaamt zich eerder voor een algemeen punt, namelijk voor dingen die tegen de wetten en regels van de mensheid ingaan. Er zijn wel duidelijke schaamtegevoelens met betrekking tot de Nederlandse cultuur aanwezig. Een respondent geeft aan: *“Nederlanders hebben soms minder fatsoen, kleden zich bijvoorbeeld te bloot en hebben minder respect voor ouderen dan Turken” (EG5).* De ander geeft aan zich te schamen voor het gierige en individualistische gedrag van Nederlanders. De overige drie respondenten hebben aangegeven zich primair een Turk te voelen. Zij geven alle drie aan zich nergens voor te schamen met betrekking tot de Turkse cultuur. De punten waarvoor zij zich schamen in de Nederlandse cultuur zijn materialisme, individualisme en het vrije denken. Echter maken ze ook duidelijk dat er cultuurverschillen moeten zijn en dat iedereen respect moet hebben voor elkaar. *“Wat wij raar vinden aan Nederlanders, zien zij als normaal. En wat voor ons normaal is, vinden zij wellicht raar” (EG3).*

- **Tweede generatie**

Alle respondenten geven aan dat ze zich primair een Turkse Nederlander voelen. Twee respondenten geven aan zich nergens voor schamen als Turkse Nederlander zijnde. Echter schaamt één van hen zich wel voor een algemeen punt, namelijk als mensen tekeer gaan en zich verzetten tegen elkaar, terwijl je problemen ook anders kunt oplossen. Twee respondenten geven aan zich te schamen voor iets wat geschaard kan worden onder de Turkse cultuur. De eerste respondent schaamt zich wanneer iemand uit haar familie slechte dingen heeft gedaan, wat niet kan volgens het geloof. *“Indien een Nederlander dezelfde fout zou begaan, zou ik het veel minder erg vinden,*

aangezien zij toch niet Islamitisch zijn. Bij hen worden zulke dingen misschien als normaal gezien” (TG2). De andere respondent schaamt zich voor Turken die enorm nationalistisch en radicaal zijn op het gebied van religie en nationaliteit. *“Ik vind dat we enorm dankbaar mogen zijn dat we als moslim zijnde in Nederland mogen leven en hier ons geloof kunnen uiten. [...] We mogen niet racistisch zijn tegenover Nederlanders door ons ondankbaar op te stellen” (TG3).* Eén van deze twee respondenten geeft ook aan dat ze zich schaamt voor het intieme gedrag van de Nederlanders in openbare ruimtes. Ten slotte geeft de laatste respondent aan dat hij zich als Turkse Nederlander zijnde ook schaamt, echter is dit een algemene vorm van schaamte; namelijk voor individuen die foute dingen doen, waarbij er gelijk wordt gegeneraliseerd alsof het een fout van de gehele samenleving is. *“Rotte appels zitten er altijd tussen” (TG1).* Ten slotte geeft hij aan dat zich ook schaamt voor het agressieve gedrag van Turken, vooral tijdens voetbalwedstrijden. Verder schaamt men zich voor het feit dat Nederlanders vooroordelen hebben over de Turken.

- **Derde generatie**

Alle respondenten geven aan dat ze zich primair een Turkse Nederlander voelen. Drie respondenten geven aan zich als Turkse Nederlander zijnde nergens voor schamen, echter schamen ze zich wel voor dingen uit de Turkse of Nederlandse cultuur. Zo schaamt een respondent zich voor Turken die de slachtofferrol op zich nemen. *“Turken die zeggen dat ze worden buitengesloten, maar hier eigenlijk zelf voor zorgen” (DG5).* Daarnaast schaamt ze zich voor Nederlanders die grote praatjes hebben en vooroordelen hebben over Turkije, terwijl in Nederland ook niet alles goed verloopt. Een andere respondent geeft aan dat ze schaamt voor Nederlanders omdat ze gierig zijn en omdat ze soms enorm bot kunnen zijn. Daarnaast schaamt ze zich voor Turken die luidruchtig in het openbaar zijn en Turks blijven doorpraten wanneer Nederlanders aanwezig zijn. En andere respondent geeft aan dat hij zich niet zozeer schaamt, maar bewust ervoor heeft gekozen om bepaalde dingen uit een cultuur over te nemen of juist niet. *“Het zijn geen dingen waarvoor ik me schaam, maar dingen die ik liever niet overneem. Zo vind ik het individualisme in de Nederlandse cultuur niets en vind ik het ook niet leuk dat Turken iedereen labelen en in hokjes plaatsen” (DG4).* Een respondent schaamt zich voor de Turks Nederlandse identiteit, vooral omdat sommige Turkse Nederlanders nog steeds denken dat ze afhankelijk zijn van de Turkse overheid. *“Ik schaam me voor de Turkse Nederlanders die er nog steeds van uitgaan dat de Turkse regering voor hen moet opkomen, terwijl wij hier meer dan 50 jaar aanwezig zijn en inmiddels meer dan 400.000 mensen betreffen. Zij moeten echt eigen middelen gebruiken om zichzelf te vertegenwoordigen en niet afhankelijk zijn van de Turkse regering” (DG1).* Daarnaast schaamt hij zich voor het gretige gedrag van Nederlanders en dat ze vaak achter mensen om praten. Ten slotte schaamt deze respondent zich voor Turken, vooral van de eerste generatie, die zich niet openstellen en zich niet interesseren in de bestuurlijke actualiteiten van de Nederlandse samenleving. *“Zij voelen zich veel meer verbonden met Turkije, terwijl ze hier wel leven. Als je bijvoorbeeld zou vragen wie de premier van Nederland is weten ze dat niet, maar ze kunnen je alles vertellen over parlementariërs van een bepaalde partij uit een bepaalde provincie” (DG1).* Ten slotte geeft de laatste respondent aan dat ze zich schaamt als Turkse Nederlanders zich radicaal gaan gedragen. *“Tijdens de diplomatieke rel waarbij mensen gingen rellen, zonder enig besef waar het over ging schaamde ik me zeer. Zo*

kun je problemen toch niet oplossen” (DG2). Daarnaast schaamt ze voor Nederlanders die vooroordelen hebben over allochtonen.

5.2.4. Waarden en normen

Hierbij wordt gevraagd welke waarden en normen belangrijk zijn volgens de gekozen identificatie. Dus eigenlijk wordt in dit gedeelte achterhaald wat het belangrijkste is in het leven. Per generatie staan hieronder de bevindingen. Vanwege persoonlijke antwoorden is het lastig om een algeheel concluderend bevinding te noteren. Echter is geprobeerd duidelijk te maken of waarden en normen onder de Turkse en/of Nederlandse identiteit geschaard kunnen worden, of dat het juist persoonlijke of algemene punten betreffen.

- **Eerste generatie**

Twee respondenten gaven aan zich primair een Turkse Nederlander te voelen. Echter geeft één van hen waarden en normen weer die geschaard kunnen worden onder het algemene punt, namelijk gezondheid, de daarmee samenhangende kwaliteit van het leven en iets goed doen voor de ander. De andere respondent geeft ook algemene punten weer zoals familie en kinderen. Daarnaast hecht ze ook veel waarde aan haar vaderland, de vlag en het geloof. Zonder deze dingen zou zij er niet kunnen zijn als Islamitische Turk en zou ze haar cultuur niet na kunnen leven. Deze waarden en normen kunnen geschaard worden onder de Turkse identiteit. De overige drie respondenten gaven aan zich primair een Turk te voelen. Twee van hen geven algemene waarden en normen weer, zoals gezondheid, geloof, familie en onafhankelijk kunnen leven. De laatste respondent geeft een duidelijke Turkse waarde weer, hij vindt zijn Turkse nationaliteit erg belangrijk. Daarnaast geeft hij ook een algemene waarde aan, namelijk eerlijkheid. *“Ik houd niet van mensen die zogenaamd ziek zijn en hierdoor niet werken, terwijl ze eigenlijk wel kunnen werken. Ik houd van mensen die hard werken en studeren. Dus die werkelijk wat van hun leven proberen te maken” (EG5).*

- **Tweede generatie**

Alle respondenten geven aan zich primair een Turkse Nederlander te voelen. Echter geven alle respondenten waarden en normen weer die onder het algemene punt geschaard kunnen worden, deze zijn niet zozeer waarden en normen van de Turkse en/of de Nederlandse identiteit. Voorbeelden hiervan zijn respect, eerlijkheid, familie, kinderen, vrede, gelijkheid, geloof, onafhankelijkheid en rechtvaardigheid.

- **Derde generatie**

Alle respondenten geven aan zich primair een Turkse Nederlander te voelen. Veel respondenten geven waarden en normen weer die onder het algemene punt geschaard kunnen worden, zoals eerlijkheid, gelijkheid, respect, vrijheid van godsdienstuiting, rechtvaardigheid en familie. Ten slotte geeft een respondent ook een norm van de Turkse cultuur aan, wat belangrijk voor hem is. Namelijk het hebben van een goede naam. *“Mensen moeten positief over je zijn want binnen de Turkse gemeenschap is er sprake van sociale controle. Je wordt geacht goed bekend te staan binnen de samenleving” (DG1).*

5.2.5. Actuele gebeurtenissen effect op identificatie

In dit onderdeel worden de respondenten gevraagd in hoeverre de actuele gebeurtenissen die betrekking hebben op Nederland en/of Turkije effect hebben gehad op de manier waarop zij zichzelf identificeren. Drie actuele gebeurtenissen zijn aan bod gekomen, namelijk de mislukte coup poging in Turkije, de diplomatieke rel en het strenger wordende politieke klimaat in Nederland. Per generatie staan hieronder de bevindingen.

- **Eerste generatie**

Drie respondenten van de eerste generatie geven aan dat dit soort actualiteiten hen raken, maar niet zozeer vanwege de Nederlandse of Turkse identiteit. Dit raakt iemand als mens zijnde. *“Bij de coup poging heeft de mensheid gefaald, dus dit is geen godsdienst- of nationaliteitskwesitie meer” (EG2)*. Respondenten geven aan tijdelijk beïnvloed te worden, maar dit heeft verder geen effect op hun identiteit. Slechts één respondent geeft aan dat het hem extra heeft geraakt omdat de coup poging zich in Turkije heeft afgespeeld. *“Het is erg, maar nu het ook je eigen land betreft, raakt het me meer als Turk zijnde” (EG4)*. Ten slotte geeft een respondent aan dat tijdens diplomatieke rel de Nederlandse kranten een vertekend beeld hebben geschetst van Turkije. Hij geeft aan zich hierdoor meer Turks is gaan voelen. *“Ik voel me primair een Turkse Nederlander, maar natuurlijk voelde ik me op dat moment meer Turks. Ze maken Turkije zwart omdat Turkije een opkomend land is. Dat willen ze tegenhouden” (EG5)*.

- **Tweede generatie**

Drie respondenten geven aan dat zulke gebeurtenissen je natuurlijk raken, maar dat dit verder geen invloed heeft op hun identificatie. *“Het leven wordt ons moeilijker gemaakt met zulke incidenten. We worden steeds ondervraagd over wat wij ervan vinden” (TG5)*. Terwijl een andere respondent aangeeft dat discriminatie tegenover Turken haar wel raken en dat ze zich op dat moment meer Turks gaat voelen. *“Ook al wil je het niet, ze geven je het gevoel dat je een buitenlander bent. Hier heb jij zelf geen grip meer op” (TG2)*. Ook geeft een respondent aan dat de coup poging hem raakt en dat hij zich meer Turks voelt op dat moment, omdat hij heeft gevreesd voor zijn familie in Turkije.

- **Derde generatie**

Twee respondenten geven aan dat de actuele gebeurtenissen geen effect hebben gehad op hun identificatie. Twee respondenten geven aan dat ze zich op het moment van de coup poging meer Turks hebben gevoeld, omdat ze vreesden voor hun familie in Turkije. Echter was dit tijdelijk. *“Het is op dat moment zo dat je je meer Turks voelt, maar dit idee gaat na een tijdje weer weg wanneer het land zich stabiliseert” (DG3)*. Ten slotte geeft de laatste respondent aan dat hij zich gedwongen meer Turks voelt. *“Ik krijg steeds vragen van autochtone Nederlanders, waarbij ik een verklaring moet afleggen over waarom die mensen zo hebben geopereerd. Dus ik word als het ware een hokje in geduwd, waarbij ik onvermijdelijk een Turks label krijgt opgeplakt en me zo moet voelen” (DG4)*.

5.2.6. Conclusie transnationale identificaties

Hieronder wordt samenvattend de conclusie weergegeven omtrent de transnationale identificaties. Dit zal per generatie toegelicht worden.

5.2.6.1. Eerste generatie

Primair identificeren twee respondenten zich als Turkse Nederlanders en drie respondenten zich als Turken. Vanwege het onderlinge verschil is het ook vanzelfsprekend dat de tweede en derde generatie anders wordt beschouwd door hen. Tweede en derde generaties worden gezien als Turkse Nederlanders of zelfs als Nederlanders. Qua trots geven Turkse respondenten aan dat ze trots zijn op de Turkse en Islamitische identiteit, dit is van minder belang bij Turkse Nederlanders. Qua schaamte geven de Turkse respondenten aan zich helemaal nergens voor te schamen als Turk zijnde, maar dat er zeker punten van schaamte zijn als het gaat om de Nederlanders. Voorbeelden hiervan zijn individualisme, materialisme en fatsoen. Turkse Nederlanders schamen zich eerder voor algemene kwesties die niet toebedeeld kunnen worden aan de Nederlandse of Turkse identiteit. Qua waarden en normen is voor deze respondenten de Turkse identiteit belangrijk. Hier hangen de Turkse en Islamitische normen en waarden mee samen. Verder komen algemene waarden en normen naar voren die van belang zijn zoals: gezondheid, eerlijkheid, geloof en familie. Ten slotte geeft deze generatie aan dat de actuele gebeurtenissen hen raken, niet zozeer vanwege de Turkse of Nederlandse identiteit, maar eerder als mens zijnde. Eén respondent is hier een uitzondering op. Deze persoon is erg geraakt door de coupoging omdat het zich heeft afgespeeld in Turkije. Het effect van de beïnvloeding door de actuele gebeurtenissen zijn echter kort van duur.

5.2.6.2. Tweede generatie

Primair identificeren alle respondenten zich als Turkse Nederlanders. Deze identificatie maakt het voor de respondenten soms lastig om zich duidelijk te identificeren, omdat ze soms niet weten waartoe ze behoren. Ze zijn ervan overtuigd dat de eerste generatie zich volledig Turks zou moeten voelen, op één respondent na. Deze respondent geeft aan dat haar ouders zich ook Turkse Nederlanders zouden moeten voelen. Tenslotte is deze generatie ervan overtuigd dat de derde generatie zich ook een Turkse Nederlander zou moeten voelen, met een groter aandeel "Nederlands" dan zichzelf. Qua trots zijn deze respondenten trots op hun gemixte identiteit en dat ze het ver hebben geschopt in Nederland, ondanks hun afkomst. Qua schaamte zijn de meningen verdeeld. Zo zijn er een aantal die zich nergens voor schamen als Turkse Nederlander zijnde. Wel schaamt men zich voor Turkse zaken, zoals radicaal nationalisme, kwesties die tegen het geloof in gaan en agressiviteit. Anderzijds is er ook schaamte aanwezig voor Nederlandse zaken, zoals intiem gedrag in het openbaar en vooroordelen over anderen. Qua waarden en normen worden er algemene waarden en normen genoemd zoals familie, geloof, respect en onafhankelijkheid. Ten slotte geven drie respondenten aan dat actuele gebeurtenissen hen wel raken, maar dat dit geen effect heeft op hun identificatie. Aan de andere kant geven twee respondenten aan dat actuele gebeurtenissen hen wel degelijk raken en ze zich op dat moment meer Turks gaan voelen.

5.2.6.3. Derde generatie

Primair identificeren alle respondenten zich als Turkse Nederlanders, omdat ze zich niet volledig Nederlands of volledig Turks voelen. Drie respondenten denken dat hun ouders zich ook een Turkse Nederlander voelen met een groter aandeel Turks dan zichzelf, terwijl twee

respondenten aangeven dat hun ouders zich Turks voelen. Ten slotte geven ze allemaal aan dat de eerste generatie zich waarschijnlijk volledig Turks voelt. Drie respondenten trots op hun Turkse identiteit. Een respondent is trots op de mogelijkheden in Nederland. Deze respondenten schamen zich voor specifieke punten uit de Turkse of Nederlandse cultuur. Vanuit de Turkse cultuur, schamen ze zich voor Turken die altijd de slachtofferrol op zich nemen, voor luidruchtige Turken en voor Turken die zich niet openstellen voor anderen. Vanuit de Nederlandse cultuur schamen ze zich voor vooroordelen over anderen, individualisme en achter de rug van mensen om praten. Alle respondenten geven algemene waarden en normen weer die ze belangrijk vinden, zoals eerlijkheid, respect, vrijheid van godsdienstuiting en familie. Een respondent geeft een Turkse norm weer die volgens hem erg belangrijk is: namelijk het hebben van een goede naam. Ten slotte zijn de meningen verdeeld als het gaat om de actuele gebeurtenissen. Twee respondenten geven aan dat de actuele gebeurtenissen geen effect hebben op hun identificatie. Twee respondenten geven aan dat ze zich op het moment van de coup poging meer Turks hebben gevoeld, omdat ze vreesden voor hun familie in Turkije. Dit was echter tijdelijk. Ten slotte geeft één respondent aan dat hij zich gedwongen Turks voelt bij zulke gebeurtenissen, omdat hij aan anderen een verklaring moet afleggen over waarom bepaalde dingen zijn gebeurd.

5.2.6.4. Schematische weergave

Samengevat kan de onderstaande schematische weergave gemaakt worden van de focus van de eerste, tweede en derde generatie toegespitst op de verschillende domeinen van transnationale identificaties. Er kan worden geconcludeerd dat de eerste generatie voornamelijk Turkse identificaties heeft, terwijl de tweede en derde generatie gemixte identificaties hebben.

	Eerste generatie	Tweede generatie	Derde generatie
Primaire identificatie	Gemixt: Turks en Turkse Nederlander	Allen Turkse Nederlanders	Allen Turkse Nederlanders
Trots	Turkse en Islamitische identiteit	Gemixte identiteit & ver geschopt in Nederland	Turkse identiteit en de vele mogelijkheden in Nederland
Schaamte	<u>Turkse identificatie:</u> zich nergens voor schamen. <u>Nederlandse identificatie:</u> schamen voor individualisme, materialisme en het hebben van geen fatsoen van Nederlanders	<u>Turkse identificatie:</u> schamen voor agressiviteit, radicaal nationalisme, dingen tegen het geloof. <u>Nederlandse identificatie:</u> Schamen voor intiem gedrag en vooroordelen over anderen	<u>Turkse identificatie:</u> schamen voor de slachtofferrol en niet openstaan voor vernieuwingen. <u>Nederlandse identificatie:</u> Schamen voor individualisme en roddelen.
Waarden en normen	Turks/Islamitische waarden en normen zijn belangrijk. En algemene waarden en	Algemene waarden en normen zijn belangrijk, zoals: eerlijkheid,	Algemene waarden en normen zijn belangrijk, zoals eerlijkheid en

	normen zoals: gezondheid, familie en rechtvaardigheid	rechtvaardigheid en gelijkheid.	vrijheid. En een Turkse norm is belangrijk: het hebben van een goede naam
Actuele gebeurtenissen	De actuele gebeurtenissen raken respondenten voornamelijk als mens zijnde, en niet zozeer vanwege hun Nederlandse/Turkse identificatie. Daarom heeft dit ook geen effect op de identificatie. Eén persoon uitgezonderd, hij voelt zich juist meer Turks	Gemixt, actuele gebeurtenissen raken iedereen. Echter ervaren sommige geen effect op hun identificatie. Terwijl andere aangeven dat ze zich op dat moment juist meer Turks voelen.	Gemixt, actuele gebeurtenissen raken iedereen. Echter ervaren sommige geen effect op hun identificatie, terwijl anderen zich (gedwongen) meer Turks voelen.
Transnationale identificaties	Voornamelijk Turkse identificaties	Voornamelijk Turkse en Nederlandse identificaties	Voornamelijk Turkse en Nederlandse identificaties.

Figuur 8: schematische weergave transnationale identificaties

5.3. Beleid gemeente Tilburg

In het laatste onderdeel komt het beleid van gemeente Tilburg aan bod. Eerst wordt een korte schets gegeven van het integratiebeleid in gemeente Tilburg. Vervolgens zal deze worden geanalyseerd. Daarna wordt er een blik geworpen op de manier waarop de gemeente opereert volgens de respondenten. De respondenten geven hierbij aan wat de gemeente zou kunnen verbeteren om te voorzien in hun wensen en behoeften. Ten slotte wordt er gekeken of de percepties van de respondenten met betrekking tot een algemeen of specifiek doelgroepenbeleid overeenkomt met het gehanteerde beleid in gemeente Tilburg. De bevindingen uit de interviews worden per generatie beschreven.

5.3.1. Integratiebeleid gemeente Tilburg

De gemeente Tilburg kent een wisselend integratiebeleid. Van 2011 tot en met 2014 heeft gemeente Tilburg een actief diversiteitsbeleid gevoerd. Verschillende projecten werden ondernomen, zodat mensen van diverse afkomst uiteindelijk beter geïntegreerd werden in de Tilburgse samenleving. Emancipatie van de diverse bevolkingsgroepen stond hierbij centraal (Kalalo, 2017). Vanaf 2014 is dit zelfstandige diversiteitsbeleid opgeheven. Er wordt geen onderscheid meer gemaakt in afkomst; er wordt eerder gekeken naar andere dimensies om beleid vast te stellen. Burgerparticipatie is het nieuwe begrip wat in plaats van integratie naar voren komt. Hierbij wordt aan de burger veel verantwoordelijkheid neergelegd. Zo wordt er verwacht dat iedere burger verplicht naar eigen capaciteiten moet participeren aan de

samenleving. Er wordt specifiek hulp geboden door de gemeente indien dat nodig wordt geacht.

Het belangrijkste verschil is dat integratie geen specifieke portefeuille meer betreft, maar is “uitgesmeerd” over allerlei verschillende portefeuilles. Elke wethouder is in zijn eigen portefeuille verantwoordelijk voor integratie en indien nodig wordt er maatwerk verschaft. Deze verandering zorgt ook voor veranderingen in organisaties en verenigingen in gemeente Tilburg. Terwijl vroeger organisaties speciaal waren opgericht om achterstanden van mensen van een bepaalde afkomst weg te werken, zijn deze niet meer voor te stellen in de huidige maatschappij. Een voorbeeld hiervan was het CBV (Centrum Buitenlandse Vrouwen). Deze instantie verschaftte maatschappelijke dienstverlening aan buitenlandse vrouwen, zodat zij hun positie in de samenleving konden verbeteren. Het CBV richtte zich op allerlei nationaliteiten, maar 80% van de vrouwen had een Turkse of Marokkaanse nationaliteit (Geheugen van Tilburg, 2007). Deze organisaties hebben ruimte vrijgemaakt voor organisaties waarbij maatschappelijke dienstverlening wordt verleend, ongeacht afkomst (Kalalo, 2017).

Vanaf 2018 vindt er een voorzichtige koerswijziging in het integratiebeleid plaats. Gemeente Tilburg wil zich weer focussen op een specifiek doelgroepenbeleid. In het Bestuursakkoord van 2018 – 2022 wordt dit vertaald als de “Inclusieve Stad” waarbij wordt gefocust op het creëren van een leefbare gemeente, met en door alle bewoners. (Bestuursakkoord 2018 - 2022, 2018). Het idee hierachter is dat elke groep of partij in de samenleving wordt benaderd en hun wensen en behoeften inzichtelijk worden gemaakt. Vervolgens heeft de gemeente een brugfunctie tussen de verschillende groepen en organisaties, zodat er op basis van de wensen en behoeften verbinding met elkaar gemaakt kan worden (Collegebesluit gemeente Tilburg, 2017)

Samenvattend kan worden vastgesteld dat gemeente Tilburg een fluctuerend integratiebeleid kent. Vóór 2014 was er een diversiteitsbeleid waarbij werd gefocust op de emancipatie van diverse bevolkingsgroepen. In de bestuursperiode van 2014-2018 is er een algemeen integratiebeleid gehanteerd, waarbij integratie geen specifiek domein meer betreft maar is verweven in diverse portefeuilles. Maatwerk is hierbij het sleutelwoord tot succes. In de nieuwe bestuursperiode 2018–2022 focust gemeente Tilburg zich juist op specifiek doelgroepenbeleid, waarbij wensen en behoeften van allerlei verschillende groepen in de gemeente in kaart worden gebracht. Niet maatwerk, maar juist verbinding is hier het sleutelwoord tot succes. De gemeente vervult een brugfunctie tussen diverse organisaties en groepen in de samenleving. Het uiteindelijke doel van de gemeente is om de juiste verbinding te leggen tussen mensen en organisaties, zodat maatschappelijke problemen opgelost kunnen worden.

5.3.2. Beleidsanalyse gemeente Tilburg

Zoals duidelijk naar voren komt heeft gemeente Tilburg een fluctuerend integratiebeleid gekend. Er wordt in dit onderzoek gefocust op het algemene integratiebeleid welke is gehanteerd in de bestuursperiode 2014 – 2018 en het specifieke doelgroepenbeleid waar de gemeente zich op wil focussen in de bestuursperiode 2018 - 2022.

5.3.2.1. Algemeen integratiebeleid gemeente Tilburg

Vanaf 2014 heeft gemeente Tilburg geen specifiek integratiebeleid meer. Dit is verwoven in verschillende beleidsvelden. Er wordt gefocust op het wegwerken van allerlei achterstanden in de samenleving, zonder zich specifiek te richten op afkomst. De volgende bevindingen zijn voortgekomen uit het eerste gesprek met Remy Kalalo, beleidsmedewerker onderwijs.

“Integreren is een werkwoord, het moet van beide kanten komen” aldus Kalalo. “Dit kan niet alleen verwacht worden vanuit de gemeente. Zo moeten ook burgers hun verantwoordelijkheid hierin dragen. Daarom wordt participatiebeleid ingeroepen, wat meer de wederkerigheid benoemd” (Kalalo, 2017).

Er zijn geen duidelijke beleidsresultaten, omdat er niet wordt gemeten. De reden dat er niet wordt gemeten is omdat er geen specifiek beleid is waar maatstaven aan gekoppeld kunnen worden. Integratie is namelijk een generiek beleid geworden, wat is “uitgesmeerd” over alle domeinvelden. Het enige domein waar nog deels wordt gefocust op afkomst is in het onderwijs. Hierbij wordt gekeken naar etniciteit als het gaat om oververtegenwoordiging, uitval en verzuim. Het blijkt namelijk dat afkomst hier nog steeds een belangrijke rol in speelt (Kalalo, 2017). Een duidelijk voorbeeld is terug te zien in een onderzoek naar onderwijssegregatie in gemeente Tilburg, waarbij de sociale ongelijkheid die leerlingen van thuis meebrengen in het onderwijs verder worden uitgebouwd tot vaardigheids- en diplomaverschillen en uiteindelijk tot ongelijkheid in zelfwaardering en zelfbeelden. Uit dit onderzoek blijkt dat onderwijssegregatie in de gemeente Tilburg plaatsvindt in wijken die ook meer gesegregeerd zijn. Gesegregeerd houdt in dat het aandeel allochtonen hoog is op de scholen in deze wijken, waardoor de kans op achterstand hoger is dan in andere wijken. Dit is belangrijk om te weten voor de gemeente, omdat er specifieke maatregelen voor getroffen worden in de vorm van subsidies om onderwijssegregatie tegen te gaan. (Ledoux, Felix en Elshof, 2013).

In het voorgaande beleid waarin er wel onderscheid werd gemaakt op afkomst, waren ook niet alle migrantengroepen evengoed vertegenwoordigd. Alles ging op basis van vrije wil. Intrinsieke motivatie wordt namelijk belangrijk geacht om integratie succesvol te laten verlopen. Hulpbehoevende migranten werden via diverse netwerken bereikt, zoals zelfhulporganisaties of via het onderwijs. Het werd duidelijk dat verschillende migrantengroepen diverse behoeften hadden, daar probeerde de gemeente zich dan ook op te focussen. Zo bleek de behoefte te bestaan voor Turkse lessen op de basisscholen voor kinderen met Turkse ouders (Tilburgers, 2017).

Een ander duidelijk voorbeeld van maatwerk is te zien bij de integratie van vluchtelingen. Er wordt een uitzondering gemaakt voor de vluchtelingen door een specifiek integratiebeleid te ontwikkelen. Alle andere burgers hebben te maken met het generieke integratiebeleid (Coalitieakkoord 2014-2018, 2018). Uit dit voorbeeld kan afgeleid worden dat de gemeente een uitzondering maakt voor vluchtelingen met betrekking tot integratiebeleid omdat het een “hot item” is op de politieke agenda (Kalalo, 2017).

Een duidelijk voorbeeld van hoe maatwerk van integratiebeleid eraan toegaat is terug te zien in de netwerkbijeenkomsten van wijkraden. Dit zijn bijeenkomsten in diverse wijken in

gemeente Tilburg. Verschillende burgers komen hier bijeen om een tal van onderwerpen te bespreken, waarbij er wordt geprobeerd om oplossingen te vinden voor de problemen die zich in die wijk voordoen. Wijken komen dus steeds meer aan zet, zodat iedere Tilburger zelfredzamer wordt. De gemeente wilt voorkomen dat zij worden gezien als een ivoren toren waaruit wordt gedictéerd. Daarom worden in wijken mogelijkheden geboden om over bepaalde problematiek na te denken en om samen te handelen. Deze wijkraden zitten immers het dichtst bij de burger. Hier komen daarom ook de specifieke wensen en behoeften van burgers van een bepaalde wijk aan bod. Burgers kunnen over deze knelpunten praten en zelf met oplossingen komen. De vraag is echter of iedereen uit de wijk wordt vertegenwoordigd in deze wijkraden. Het overgrote gedeelte van de burgers wordt vertegenwoordigd omdat alles wat in een wijk speelt wordt meegenomen. Deze wijkraden staan in contact met sleutelfiguren in de wijk, die bepaalde wensen en behoeften van hun achterban kunnen doorgeven. Maar in hoeverre de verschillende groepen actief meedoen is nog maar de vraag, alles gaat namelijk op basis van vrijwilligheid (Coalitieakkoord 2014-2018, 2018).

Burgerparticipatie is een omdenken van beleid waar wellicht niet alle burgers op zitten te wachten. Daar waar burgers zich met elkaar kunnen identificeren en weten dat ze elkaar nodig hebben, is het voor de gemeente ook duidelijk dat de gemeenschapszin wat groter is. Een voorbeeld hiervan is terug te zien in Tilburg Zuid, de volkswijk. Dit is een wijk waar iedereen elkaar kent en elkaar helpt. Ondanks dat de samenleving is veranderd en mensen individualistischer zijn geworden, is de sociale controle in Tilburg Zuid nog duidelijk zichtbaar. In elf diverse wijken in Gemeente Tilburg wordt nu gekeken hoe de toegang tot hulpverlening zich uit en hoe dit verbeterd kan worden (Tilburgers, 2016).

De gemeente Tilburg en vele andere gemeenten hebben het integratiebeleid nog niet volledig ingericht. Bouwstenen van het beleid staan vast, maar de inhoud wordt gaandeweg ingevuld. Dit beleid richt zich niet op de specifieke migrantengroepen, zodoende worden ook de speciale wensen en behoeften van deze groepen niet in kaart gebracht door de gemeente. Dit is ook één van de redenen waarom de gemeente vanaf 2018 zich weer zal gaan focussen op specifiek doelgroepenbeleid.

5.3.2.1. Specifiek doelgroepenbeleid gemeente Tilburg

Vanaf 2018 vindt er een voorzichtige koerswijziging in het integratiebeleid plaats. Gemeente Tilburg zal zich weer focussen op een specifiek doelgroepenbeleid. In het Bestuursakkoord van 2018 – 2022 wordt dit vertaald als de “Inclusieve Stad” waarbij wordt gefocust op het creëren van een leefbare gemeente met en door alle bewoners. (Bestuursakkoord 2018 - 2022, 2018). Het idee hierachter is dat elke groep of partij in de samenleving wordt benaderd en hun wensen en behoeften inzichtelijk worden gemaakt. Vervolgens dient de gemeente als een brugfunctie tussen de verschillende groepen en organisaties, zodat er op basis van de wensen en behoeften verbinding met elkaar gemaakt kan worden (Collegebesluit gemeente Tilburg, 2017).

De koerswijziging van integratiebeleid speelt sinds een paar maanden een rol, om precies te zijn sinds het nieuwe gemeentebestuur. Er is dus er is nog niet veel ervaring op dit gebied. Echter is wel duidelijk wat de visie van de gemeente is met betrekking tot het nieuwe beleid.

De volgende bevindingen zijn voortgekomen uit het tweede gesprek met Remy Kalalo, beleidsmedewerker onderwijs.

De eerste stap tijdens deze koerswijzing was het in kaart brengen van alle wensen en behoeften van alle partijen en groepen in de Tilburgse samenleving. Dit was lastiger dan verwacht. Er was namelijk vier jaar lang niet meer gefocust op diverse groepen, dus alle contactgegevens van netwerken bestonden ook niet meer. De gemeente heeft geprobeerd om via diverse kanalen allerlei verschillende groepen te bereiken en zo een eerste netwerkbijeenkomst te plannen. “De stad van verbinding” is de eerste bijeenkomst geweest, waarbij een zoektocht is gestart naar een Tilburg waar iedereen zichzelf is en participeert aan de samenleving (Verslag netwerkbijeenkomst, 2018). Uit deze bijeenkomst zijn nieuwe inzichten naar voren gekomen waar de gemeente de komende tijd mee aan de slag zal gaan. Er is gefocust op het bereiken van alle groepen in de samenleving, waarbij niet alleen gekeken wordt naar etniciteit. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld senioren, jongeren, maar ook gehandicapten of de LGBT-community. Natuurlijk wordt er ook geprobeerd om de “voormalige” migrantengroepen te bereiken zoals de Marokkanen of de Turken of juist de moslimgemeenschap in algemene zin. Deze eerste bijeenkomst zal een vervolg krijgen in een tweede bijeenkomst, waarbij wordt gepoogd om de niet-vertegenwoordigde groepen te bereiken en zo een compleet wensen en behoeften profiel van de gemeente Tilburg te schetsen. Daarnaast zal de gemeente interviews met sleutelfiguren uit de samenleving gaan houden, om diepgaande kennis te verkrijgen over hun problemen en achterliggende gedachten (Verslag netwerkbijeenkomst, 2018).

De gemeente heeft een verbindende functie. Zij probeert om organisaties met de diverse groepen burgers te koppelen, om zo de achterstanden en problemen te verhelpen waar die specifieke groep mee te kampen heeft. Het doel van de gemeente is om de saamhorigheid te verbeteren door mensen met elkaar te verbinden om uiteindelijk samen maatschappelijke problemen op te lossen (Bestuursakkoord 2018-2022, 2018).

Een van de redenen om terug te keren naar het doelgroepenbeleid was omdat de gemeente heeft gemerkt dat groepen individualistischer zijn geworden en oordelend naar elkaar toe zijn. Dit fenomeen wil de gemeente middels de koerswijziging gaan oplossen, door burgers weer in contact met elkaar en met organisaties en elkaar te laten accepteren zoals ze zijn. Daarnaast wordt duidelijk dat bepaalde groepen te kampen hebben met specifieke problematiek, welke alleen opgelost kan worden door specifiek beleid te ontwikkelen (Bestuursakkoord 2018-2022, 2018).

De werkwijze is niet meer hetzelfde als bij het diversiteitsbeleid. Activiteiten werden gesubsidieerd uit een vastgesteld budget. De nieuwe werkwijze gaat ervan uit dat de gemeente signalen zal opvangen vanuit de samenleving. Deze signalen zullen worden teruggekoppeld naar de desbetreffende instellingen. Dus er wordt gepoogd om knelpunten in de samenleving niet zozeer door de gemeente te laten oplossen, maar de oplossing te gaan zoeken bij de desbetreffende organisaties. De gemeente heeft namelijk gemerkt dat zij niet in staat is om bepaalde maatschappelijke problemen op te lossen. Zo heeft de gemeente vooral een “brugfunctie” tussen de samenleving en de organisaties. Dit is een andere werkwijze dan voorheen (Verslag netwerkbijeenkomst, 2018).

Kortom de gemeente zal langzamerhand een specifiek doelgroepenbeleid hanteren en hierbij nog steeds maatwerk aanbieden. Generiek en specifiek integratiebeleid liggen toch in het verlengde van elkaar, omdat de één vaak een consequentie is van de ander. Beide focussen zowel op de overeenkomsten als de verschillen in de samenleving, om zodoende effectief maatwerk aan te bieden.

5.3.3. Generiek beleid versus specifiek migrantenbeleid

Aan de respondenten is gevraagd in hoeverre het generieke beleid wordt gewaardeerd en of men eerder een doelgroepenbeleid zou verkiezen boven een algemeen beleid. De bevindingen van de respondenten staan per generatie hieronder genoteerd.

- **Eerste generatie**

Vier respondenten geven aan dat diversiteitsbeleid vroeger veel beter was. ‘Natuurlijk moet er geen onderscheid plaatsvinden, maar dit wil niet zeggen dat in bepaalde behoeften is voorzien door beleid te wijzigen’ aldus EG1. De respondenten zijn zelfs overtuigd dat die behoeften nu veel meer spelen dan vroeger. *“Nu het beleid is weggehaald, worden onze kinderen vernederlandst, zonder rekening te houden met de Turkse cultuur” (EG2)*. Slechts één respondent geeft aan dat het algemene beleid beter is, omdat er op deze manier geen onderscheid wordt gemaakt in afkomst en iedereen op een gelijke manier wordt behandeld.

- **Tweede generatie**

Eén respondent vindt het lastig om beide verschillende beleidsvormen te onderscheiden van elkaar en denkt dat allebei voor- en nadelen hebben. Drie respondenten zijn ervan overtuigd dat het goed is dat er een algemeen beleid is, zodat iedereen op een gelijke manier behandeld wordt. Maar zij verwachten niet dat dit de problemen wegneemt. *“Het uiterlijk is natuurlijk mooi want er wordt geen “migrant-etiket” op je geplakt. Maar ik ben ervan overtuigd dat diverse migrantengroepen alsnog bepaalde problemen vertonen, daarvoor moet wel middels verschillende projecten hulp geboden worden” (TG2)*. Dus het algemene beleid moet wel blijven bestaan, maar daarnaast moet er wel door middel van diverse projecten hulp worden geboden aan migrantengroepen die het nodig hebben. Hier kunnen verschillende instanties bij helpen. Vervolgens geeft een respondent aan dat dit iets is wat een opvolging is van het landelijke beleid en dat men hier niet onderuit kan komen. Hij is ervan overtuigd dat migranten niet steeds de slachtofferrol op zich moeten nemen door aan te geven speciaal beleid te willen. *“Wij zijn al 50 jaar in Nederland, die fase is voor mijn gevoel al voorbij. Het allochtoon gevoel moet weg zijn. Je bent een burger, je bent een deelnemer, iemand die hier werkt, de taal spreekt, een ondernemer is. We moeten ons niet elke keer in de slachtofferrol plaatsen” (TG5)*. Ten slotte geeft een respondent aan dat er inderdaad geen onderscheid in afkomst gemaakt moet worden, maar dat er met het algemeen beleid wel rekening gehouden dient te worden met bepaalde waarden en normen van migrantengroepen wat nu nog te weinig gebeurt. *“Je kunt niet bepaalde waarden en normen aan de kant zetten en zeggen dat je iedereen gelijk behandelt. Sommige Islamitische vrouwen willen graag sporten, maar kunnen dat niet omdat geen enkele sportschool alleen toegankelijk is voor vrouwen. Je moet hier als gemeente zijnde wel rekening mee houden” (TG4)*.

- **Derde generatie**

Een respondent geeft aan dat dit algemene beleid onvermijdelijk is, omdat het een mondiale kwestie betreft. *“Afkomst wordt steeds minder van belang. We zitten in een globaliserende wereld en de gemeente doet hieraan mee. Ik vind dat je mensen hetzelfde moet behandelen, zonder onderscheid te maken in verschillende afkomsten. Het is uiteindelijk een enkele samenleving. Een samenleving bestaat uit verschillende componenten die samen een geheel vormen” (DG1)*. Drie respondenten geven aan dat dit beleid wijs is geweest, omdat iedereen een gelijke behandeling krijgt. Echter wordt er wel goed gedaan door wel steeds alert te blijven op problematiek van bepaalde groepen. Indien dat veelvuldig voorkomt moet het probleem daadwerkelijk per groep worden aangepakt. Ten slotte geeft een laatste respondent aan dat het eerdere migrantenbeleid veel beter was. *“Ze willen bepaalde “dimensies” aanpakken, echter als je kijkt naar het percentage migrant/allochtoon binnen die dimensie, dan zie je dat het erg hoog is. Door er een ander label op te plakken wordt het probleem dus niet verholpen” (DG3)*. Zij is er dus van overtuigd dat het nieuwe beleid indirect alsnog de verschillende migrantengroepen betreft, maar dat dit niet hardop wordt geroepen.

5.3.4. Conclusie beleid gemeente Tilburg

De voormalige beleidsaanpak van gemeente Tilburg was gefocust op gelijkheid, waarbij werd gepoogd om achterstanden in de samenleving weg te werken, zonder onderscheid te maken op basis van afkomst. Nu vindt er een langzame omwenteling plaats naar een specifiek doelgroepenbeleid, waarbij de gemeente poogt om specifieke behoeften van diverse groepen in kaart te brengen, waarbij geen onderscheid meer gemaakt zal worden op basis van afkomst.

De respondenten reageren hier verschillend op. Terwijl de eerste generatie vooral aangeeft dat het doelgroepenbeleid veel beter zou zijn omdat het specifiek is gericht op het wegwerken van hun achterstanden, is dit tijdens de beleidsperiode van het algemeen integratiebeleid te weinig gebeurd. De tweede en derde generatie is vooral van mening dat gelijke behandeling enorm belangrijk is. Echter geven de respondenten ook aan dat binnen de Turkse gemeenschap anno 2018 nog te veel achterstanden zijn. Door het uiterlijk van het beleid te veranderen, worden de inhoudelijke problemen niet opgelost. Daarom zijn ze duidelijk van mening dat middels diverse hulpprojecten problemen van bepaalde groepen moeten worden aangepakt. Daarbij is het van belang om samen te werken met verschillende instanties. Dit moet gebeuren zonder de gelijke behandeling uit het oog te verliezen. Dit betekent dus dat de Turkse Nederlanders meer maatwerk verwachten, wat op dit moment nog niet terug te zien is. Met het specifieke doelgroepenbeleid kan de gemeente hierop inspelen, indien de wensen en behoeften van deze groep juist in kaart wordt gebracht.

De gemeente geeft aan dat er maatwerk wordt geboden, waar nodig is. Uit beleidsstukken wordt niet duidelijk in welke vorm dat gebeurt en in hoeverre integratie is verweven in verschillende portefeuilles van wethouders. Het lijkt erop dat maatwerk vooral wordt geboden aan nieuwkomers, zoals vluchtelingen. Omdat zij op de prioriteitenlijst van de politieke agenda staan. De derde generatie geeft aan dat maatwerk vooral aangeboden moet worden aan de eerste en tweede generatie Turkse Nederlanders, die bijvoorbeeld de taal niet machtig zijn en hierdoor extra hulpbehoevend zijn. De derde generatie is ervan overtuigd dat zij zelf en de generaties die na haar zullen komen, zelf de verantwoordelijk moeten kunnen

dragen om problemen op te lossen. In ieder geval zullen zij in staat zijn om zelf instanties te benaderen die hen verder kunnen helpen.

Uit de bevindingen komt naar voren dat respondenten terughoudend reageren met betrekking tot het gevoerde beleid van de gemeente. Ze geven aan dat ze niet precies weten wat ze van de gemeente kunnen verwachten en hoe het beleid momenteel is vormgegeven. De vragen die zijn gesteld met betrekking tot dit onderwerp zijn daarom ondersteund met voorbeelden. Vooral de eerste generatie had het idee dat de taak van de gemeente enkel bestond uit de afgifte van paspoorten, rijbewijzen en vergunningen. Dit bewijst dat er tussen de burgers en de gemeente een duidelijke afstand is. Terwijl de gemeente juist ambieert dit te willen voorkomen. 'Wij willen niet dat mensen denken dat wij vanuit onze ivoren toren dicteren' aldus de beleidsmedewerker. Middels het specifieke beleid probeert de gemeente alle groepen in de samenleving te bereiken, zodat iedereen het idee heeft dat ze gehoord worden. Momenteel is dat bij de groep Turkse Nederlanders nog onvoldoende het geval.

6. Analyse

In dit onderdeel worden de drie deelvragen beantwoord. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de bovenstaande empirische bevindingen, de interviews en de theorie.

6.1. Deelvraag 1

De eerste deelvraag is als volgt opgesteld: “In hoeverre zijn er verschillen op het gebied van transnationale betrokkenheid bij de Turkse Nederlanders in Tilburg?”

Om antwoord op deze vraag te geven wordt het centrale concept “transnationale betrokkenheid” uiteengetrokken in de subconcepten: transnationale activiteiten en transnationale identificaties. Deze twee begrippen worden vervolgens op een geaggregeerde manier weergegeven, zoals deze volgen uit de interviews. Transnationale activiteiten zijn grensoverschrijdende activiteiten van migranten van sociale, culturele, politieke en economische aard. Transnationale identificaties legt daarentegen een focus op hoe migranten zichzelf primair categoriseren, waarbij ze duidelijk maken op wie ze trots zijn, waarvoor ze zich schamen en met wiens normen en waarden ze rekening houden. Transnationale identificaties kunnen afwijkend zijn van de transnationale activiteiten. Dat wil zeggen dat iemand bijvoorbeeld wel transnationaal actief kan zijn in Nederland en Turkije, maar zich alleen maar identificeert met personen uit Nederland/Nederlanders. Handelingen kunnen derhalve afwijken met gedachtenwijzen van respondenten. Dit geeft mogelijk discrepantie tussen de twee concepten weer. Hieronder wordt geprobeerd hieromtrent duidelijkheid te verschaffen.

6.1.1. Transnationale activiteiten

Hieronder wordt een geaggregeerd schema weergegeven over de bevindingen van de respondenten omtrent de transnationale activiteiten.

Sociale activiteiten	De sociale activiteiten zijn eerder gefocust op Nederland. Het meeste contact vindt plaats met soortgenoten, dus met Turkse Nederlanders.
Culturele activiteiten	De culturele activiteiten zijn gefocust op beide landen, waarbij activiteiten van Turkse aard de overhand hebben, omdat de Turkse cultuur dichterbij de cultuurperceptie van de respondenten staat.
Politieke activiteiten	Respondenten zijn hierin verdeeld. Sommigen zijn totaal niet politiek actief, terwijl anderen duidelijk beide politieke actualiteiten volgen. De uiteindelijke focus ligt op de Nederlandse politiek, omdat dit directer effect heeft op de inwoners van Nederland.
Economische activiteiten	De focus ligt op Nederland, omdat hier het inkomen wordt verkregen en het grotendeels hier wordt uitgegeven.
Transnationale activiteiten	De transnationale activiteiten zijn voornamelijk gefocust op Nederland en indien mogelijk is het meer gericht op activiteiten van Turkse aard.

Figuur 9: geaggregeerd schema transnationale activiteiten

Uit het schema hierboven blijkt dat de transnationale activiteiten van de respondenten vooral gericht zijn op Nederland. Uit de verschillende domeinen komt naar voren hoe dit is vormgegeven. Sociale activiteiten zijn eerder gefocust op Nederland. Respondenten brengen het overgrote deel van hun leven door in Nederland, daarom is het vanzelfsprekend dat hier meer sociale contacten zijn. Het overgrote deel van de sociale contacten is met soortgenoten, namelijk Turkse Nederlanders. Dit is overigens niet alleen beperkt tot familie, maar ook kennissen, burens en vrienden maken hier deel van uit. Zo komen personen elkaar tegen en zoeken ze elkaar ook op in diverse sferen, zoals op het werk, in privésfeer en in sociale organisaties. De culturele activiteiten zijn gefocust op beide landen, waarbij er een verscheidenheid aan culturele activiteiten zijn benoemd. Het wordt echter duidelijk dat activiteiten van Turkse aard het vaakst worden bezocht, zoals concerten van Turkse artiesten. De politieke activiteiten van respondenten zijn verdeeld. Sommigen zijn totaal niet politiek actief, terwijl anderen beide politieke actualiteiten nauw volgen. Tv is het medium wat het vaakst wordt gebruikt om de politieke actualiteiten te volgen. Er wordt vanuit gegaan dat de politiek in Nederland belangrijk is en dus hier de focus op ligt. Uiteindelijk heeft de Nederlandse politiek direct effect op de inwoners van Nederland. Economisch gezien is de focus volledig op Nederland. Turkse Nederlanders verblijven langer in Nederland dan in Turkije en ontvangen hier hun inkomen. Daarnaast wordt het overgrote deel van het inkomen ook uitgegeven in Nederland. Al met al kan gezegd worden dat de transnationale activiteiten gericht zijn op Nederland. Echter, deze activiteiten zijn eerder van Turkse dan Nederlandse aard. Dit betekent dat de dimensie “transnationale activiteiten” een duidelijke mate van transnationale betrokkenheid weergeeft: de focus van activiteiten is gericht op een specifiek land (Nederland) waarbij de focus ligt op een bepaalde soort activiteiten (Turks).

6.1.2. Transnationale identificaties

Hieronder wordt een geaggregeerd schema weergegeven over de bevindingen van de respondenten omtrent de transnationale identificaties.

Primaire identificatie	Het overgrote deel van de respondenten geeft aan dat ze zich een “Turkse Nederlander” voelen, omdat ze nooit uitsluitend het een of het ander kunnen zijn.
Trots	Trots gaat vaker gepaard met de Islamitische en Turkse identiteit. Trots gepaard met de Nederlandse identiteit is er wanneer de mogelijkheden in Nederland zijn genomen en een succes blijken.
Schaamte	Schaamte gepaard met de Turkse identificatie is er niet tot nauwelijks, men is eerder trots. Schaamte gepaard met Nederlandse identificatie is er vooral voor het individualisme, materialisme, het ontbreken van fatsoen en het hebben van vooroordelen.
Waarden en normen	Voor de Turkse en Islamitische normen en waarden worden als belangrijk geacht, omdat deze de respondenten hebben gebracht tot hoe ze nu zijn.

Actuele gebeurtenissen	Actuele gebeurtenissen raken alle respondenten, echter worden ze er slechts tijdelijk door beïnvloed, totdat de situatie weer stabiliseert. Op het moment dat het gaande is voelen sommigen dat ze meer “Turks” zijn dan Turkse Nederlanders.
Transnationale identificaties	Alle respondenten hebben duidelijk Turkse identificaties, terwijl slechts sommige respondenten Nederlandse identificaties hebben. Dit is opmerkelijk, omdat het overgrote deel van de respondenten zich primair identificeert als een Turkse Nederlander.

Figuur 10: geaggregeerd schema transnationale identificaties

Uit het schema hierboven blijkt dat de primaire identificaties zijn verdeeld. Slechts een klein gedeelte voelt zich volledig Turks, voornamelijk de eerste generatie. Het overgrote deel identificeert zich primair als een Turkse Nederlander. De reden hiervoor is dat men zich nooit volledig Turks of Nederlands kan voelen. Trots gaat vaker gepaard met de Turkse en Islamitische identiteit. Zo worden het geloof, collectivisme en familie als belangrijke punten van trots geschetst. Daartegenover zijn een aantal respondenten ook trots op wat ze in Nederland hebben bereikt met hun achtergrond. Schaamte dat gepaard gaat met de Turkse identificatie is er niet of nauwelijks. Men geeft eerder aan zich trots te voelen voor hun Turkse identificatie, omdat ze het juiste voorbeeld geven. Er zijn daarentegen wel zaken waar men zich voor schaamt als ze andere Turken in ogenschouw nemen, zoals radicale nationalisme, agressiviteit, zaken die tegen het geloof ingaan en niet openstaan voor vernieuwingen. Schaamte gepaard met de Nederlandse identificatie is er duidelijk. Zo schaamt men zich voor het materialisme, individualisme, ontbreken van fatsoen en vooroordelen hebben over anderen. Belangrijke normen en waarden die worden genoemd zijn over het algemeen Turkse en/of Islamitische normen en waarden. De actuele gebeurtenissen raken iedereen, echter wordt de identificatie meestal niet beïnvloed. Degenen die worden beïnvloed, voelen zich op dat momenten meer Turks totdat de situatie weer stabiliseert. Het is opmerkelijk dat men zich nooit echt Nederlands voelt. Al met al kan gezegd worden dat men zich vaker identificeert als een Turkse Nederlander en bepaalde Turkse identificaties een belangrijkere rol spelen in het leven. Zo worden Nederlandse identificaties heel weinig genoemd. Islamitische en/of Turkse identificaties komen vaker aan bod. Dit betekent dat de dimensie “transnationale identificaties” een minder duidelijke mate van transnationale betrokkenheid weergeeft: terwijl de primaire focus van de respondenten Turkse Nederlander zijn, blijkt uit de overige domeinen dat de respondenten eerder Islamitische en/of Turkse identificaties hebben dan Nederlandse.

6.1.3. Mogelijke discrepantie?

Nu beide concepten tot in detail zijn behandeld, kan worden vastgesteld dat er een degelijke discrepantie is tussen deze twee kernbegrippen. Respondenten geven aan dat hun handelen, dus hun activiteiten, vooral gericht zijn op Nederland, maar indien mogelijk Turks van aard zijn. Het valt op dat zij zich primair als Turkse Nederlanders identificeren, echter uit andere dimensies blijkt dat zij zich eerder identificeren met Turkse dan wel Islamitische identificaties in plaats van Nederlandse identificaties. De discrepantie tussen deze twee concepten leidt ertoe dat het concept transnationale betrokkenheid een bepaalde vorm aanneemt. De mate

van transnationale betrokkenheid is sterker, naarmate er meer transnationale activiteiten en identificaties zijn. Uit de activiteiten blijkt dat respondenten eerder de focus leggen op Nederland, maar indien mogelijk de activiteiten Turks van aard zijn. Dit betekent dat de mate van transnationale betrokkenheid als het gaat om activiteiten hoog is, omdat beide landen worden meegenomen in de handelingen die de respondenten uitvoeren. Daartegenover identificeren de respondenten zich vaker primair als Turkse Nederlanders, terwijl uit de rest van de domeinen blijkt dat ze eerder Islamitische en/of Turkse identificaties hebben. Dit betekent dat de mate van transnationale betrokkenheid als het gaat om identificaties gemiddeld is. Naar eigen zeggen voelen de respondenten zich sterk verbonden met zowel Turken als Nederlanders. Daarentegen blijkt uit de overige domeinen zoals trots, schaamte, waarden en normen en de actuele gebeurtenissen dat de Islamitische en/of Turkse identificaties als belangrijker worden gezien.

Dit resulteert in het feit dat er qua activiteiten wordt gefocust op zowel het Nederlandse als Turkse karakter. Dit betekent dat de mate van transnationale betrokkenheid op het gebied van activiteiten hoog is. Daartegenover geven respondenten aan dat ze zich tijdens hun primaire identificaties ook focussen op beiden, maar bij de overige domeinen laten ze hun Turkse identificatie toch (onbewust) vaker aan bod komen. Dit betekent dat de mate van transnationale betrokkenheid op het gebied van identificaties niet zo hoog is, maar juist gemiddeld. De reden hiervoor is dat één van de twee toch zwaarder blijkt te wegen. Dit betekent dat er een discrepantie wordt ervaren tussen de twee kernbegrippen. Indien beide kernbegrippen hoog of beide gemiddeld zouden zijn, zou de mate van transnationale betrokkenheid gelijk kunnen worden getrokken. Nu blijkt er een verschil te zijn in hoe beide kernconcepten worden vormgegeven.

6.1.4. Wat betekent dit in praktische zin?

Ten eerste moet afgevraagd worden of het zin heeft gehad om het hoofdconcept te splitsen in twee deelconcepten. De bovenstaande analyse maakt duidelijk dat het zeker zin heeft gehad om het concept “transnationale betrokkenheid” in tweeën te splitsen. Anders was het onmogelijk geweest dit verschil te erkennen. Hoe respondenten handelen komt namelijk niet geheel overeen met hoe ze zich uiteindelijk voelen. In het begin wordt namelijk gevraagd hoe zij zichzelf primair identificeren, omdat de respondenten in beide culturen en samenlevingen zitten verweven geven ze logischerwijs bijna allemaal het volgende antwoord “ik voel me een Turkse Nederlander”. Dit is een sociaal wenselijk of zelfs politiek correcte antwoord, omdat ze nooit in zijn geheel het een of het ander kunnen zijn, vanwege hun transnationale levensstijl. Echter, als je doorvraagt zonder de identificatie expliciet te maken, dus als je vragen stelt rondom zaken als “trots”, “schaamte” en “normen en waarden” maken de respondenten duidelijk dat ze vaker neigen naar het een of het ander. Uiteindelijk komt in dit onderzoek naar voren dat hun Turks identificatie zwaarder weegt, omdat hun uiteindelijke roots Turks zijn en ze zich hier meer verbonden mee voelen. Dit zou je echter nooit te weten komen, indien er niet wordt doorgevraagd en er puur wordt uitgegaan van het eerste antwoord over hoe respondenten zichzelf primair identificeren. Daarnaast kan vastgesteld worden dat deze respondenten zich ook handelen naar het sociaal wenselijke, dus naar wat van hen wordt verwacht vanuit de samenleving. De buitenwereld ziet en erkent deze groep als Turkse Nederlander, dus hun handelen, welke dus zichtbaar zijn voor de buitenwereld, zijn derhalve

gefocusd op beide nationaliteiten. De activiteiten zijn namelijk vooral gefocust op Turkse activiteiten in Nederland. Dit is namelijk een maatschappelijk ideaal waaraan je als “Turkse Nederlander” hoort te voldoen. Aangezien dit al lang het geval is, is het zelfs een gewoonte of een norm geworden om het gemengde te doen. Zo focussen ze zich qua handelen op Turkse activiteiten in Nederland en profileren ze zich in eerste instantie als een Turkse Nederlander. Echter, blijkt dat ze diep vanbinnen toch meer te neigen naar de Turkse identificaties, wat ze zelf vaak niet eens doorhebben. Dit idee wordt ook bevestigd tijdens de interviews. Het was namelijk duidelijk dat sommige respondenten sociaal wenselijke antwoorden gaven, echter wanneer de opnameknop uitging, hadden deze respondenten duidelijk meer belang voor hun Turkse identiteit, dan de gemixte identiteit waarover ze spraken. Indien de tweedeling in het hoofdconcept niet werd gemaakt, was het niet mogelijk om door te dringen tot de kern, wat nu wel is bereikt en waardoor er een duidelijke discrepantie is ontdekt.

6.2. Deelvraag 2

De tweede deelvraag is als volgt opgesteld: “In hoeverre wordt transnationale betrokkenheid anders ervaren door verschillende generaties (eerste, tweede en derde generatie) Turkse Nederlanders in Tilburg?”

Voor het beantwoorden van deze vraag wordt er gebruikt gemaakt van het onderstaande geaggregeerde schema. De mate van transnationale betrokkenheid is onderzocht aan de hand van de mate van transnationale activiteiten en transnationale identificaties. De mate van transnationale betrokkenheid kan gemeten worden als: laag – onder gemiddeld – gemiddeld – bovengemiddeld – hoog.

	Transnationale Activiteiten (TA)	Transnationale Identificaties (TI)	Mate van Transnationale Betrokkenheid (TB)
Eerste generatie	Voornamelijk focus op Nederland, maar gericht op Turkse activiteiten.	Voornamelijk Turkse identificaties.	Gemiddeld
Tweede generatie	Volledige focus op Nederland, meer gericht op Turkse activiteiten.	Voornamelijk Turkse en Nederlandse identificaties.	Bovengemiddeld
Derde generatie	Volledige focus op Nederland, gemixte Turkse als Nederlandse activiteiten.	Voornamelijk Turkse en Nederlandse identificaties.	Hoog

Figuur 11: geaggregeerd schema transnationale betrokkenheid van de verschillende generaties

6.2.1. Mate van transnationale betrokkenheid eerste generatie

Qua transnationale activiteiten is de eerste generatie voornamelijk gefocust op Nederland, echter wordt wel duidelijk dat de activiteiten voornamelijk Turks van aard zijn. Zo zijn de sociale activiteiten eerder gericht op Turkse Nederlanders. Qua culturele activiteiten zijn ze niet zo actief meer als vroeger. Zo is er een matige focus op de activiteiten in Turkije, omdat deze activiteiten, voornamelijk het bezoeken van historische plekken, dichterbij hun Turkse identiteit staan. Qua politieke activiteiten zijn de respondenten verdeeld. Sommigen volgen de politieke actualiteiten helemaal niet, degenen die het volgen, volgen het voornamelijk via het Turkse nieuws. Zij geven aan dat ze op de hoogte zijn van de politieke actualiteiten van beide landen. Uiteindelijk ligt de focus wel op Nederland, omdat de Nederlandse politiek directer effect heeft op de inwoners van Nederland. Ten slotte hebben alle respondenten investeringen verricht in Turkije, maar hun uiteindelijke focus ligt in Nederland. Immers ze verblijven langer in Nederland en krijgen ook in Nederland hun pensioen uitgekeerd. Concluderend kan gezegd worden dat de eerste generatie qua activiteiten eerder de focus legt op Nederland, maar de aard van de activiteiten vooral Turks blijven. Daartegenover zijn de transnationale identificaties eerder Turks van aard. Zo identificeren meer respondenten zich als een "Turk" in plaats van een "Turkse Nederlander". Ze zijn trots op hun Turkse en Islamitische achtergrond. Daarnaast geven ze aan dat ze zich nergens voor schamen als Turk zijnde, maar dat er degelijk dingen zijn waarvoor ze zich schamen als het gaat om de Nederlandse cultuur. Ook zijn de belangrijkste normen en waarden Turks en/of Islamitische van aard. Actuele gebeurtenissen beïnvloeden hun als mens zijnde, dit beïnvloedt niet hun primaire identificatie. Al met al kan vastgesteld worden dat de eerste generatie vooral Turkse identificaties hebben. Dit leidt ertoe dat de mate van transnationale betrokkenheid van de eerste generatie "gemiddeld" is, omdat ze niet hele sterke banden hebben met zowel Turken als Nederlanders, maar wel meer gefocust zijn op Nederland, waarbij de activiteiten een Turkse aard hebben.

6.2.2. Mate van transnationale betrokkenheid tweede generatie

De tweede generatie is volledig gefocust op Nederland als het gaat om de transnationale activiteiten, echter er wordt duidelijk dat de activiteiten voornamelijk Turks van aard zijn net als bij de eerste generatie. Zo zijn de sociale activiteiten vooral gefocust op Nederland, maar wel meer met Turkse Nederlanders. Culturele activiteiten worden in beide landen onderhouden, echter ze zijn vaker Turks van aard. Belangrijke culturele activiteiten zijn historische plekken bezoeken, lezingen en (zomer)concerten. Politiek gezien is de tweede generatie bijna allemaal op de hoogte van de politieke actualiteiten in beide landen. Het is niet zozeer dat ze er actief mee bezig zijn, maar volgen het uit interesse. Echter, ze geven allemaal aan dat de uiteindelijke focus op Nederland ligt, omdat de Nederlandse politiek een direct effect op hun heeft. Economische activiteiten zijn voor een groot deel gefocust op Nederland. Sommigen hebben een huis in Turkije, maar dit kan puur als een investering gezien worden. Wanneer men op vakantie gaat, gaan ze slechts een paar dagen of een week naar het dorp in tegenstelling tot de eerste generatie die langer in het dorp aanwezig is. Geld wordt verdiend in Nederland en grotendeels ook in Nederland uitgegeven. Concluderend kan gezegd worden dat de tweede generatie qua handelingen zich volledig focust op Nederland, maar de aard van de activiteiten indien mogelijk vooral Turks zijn. De transnationale identificaties lijken hiermee overeen te stemmen. Alle respondenten geven aan zich primair als een Turkse

Nederlander te identificeren. Zo zijn ze trots op hun dubbele identificatie en dat ze het zo ver hebben geschopt in Nederland als Turkse Nederlander zijnde. Er zijn duidelijke zaken waarvoor ze zich schamen van de Turkse en Nederlandse cultuur, maar niet zozeer van hun Turks Nederlandse identiteit. Normen en waarden die belangrijk voor hen zijn, zijn algemene waarden en normen. Ten slotte geven alle respondenten aan dat actuele gebeurtenissen hen raakt. Sommigen voelen zich hierdoor duidelijk meer Turks, terwijl anderen hierdoor niet beïnvloed worden. Al met al kan vastgesteld worden dat deze respondenten gemixte transnationale identificaties hebben. Dit betekent dat de transnationale betrokkenheid van deze groep “bovengemiddeld” is. Ze hebben namelijk sterke banden met zowel de Turken als Nederlanders, echter komt op sommige momenten hun “Turkse” identiteit sterker naar voren. Daarnaast zijn ze volledig gefocust op Nederland, waarbij de activiteiten een Turkse aard ondervinden.

6.2.3. Mate van transnationale betrokkenheid derde generatie

De derde generatie is volledig gefocust op Nederland als het gaat om de transnationale activiteiten. De activiteiten die naar voren komen zijn gemixt, namelijk zowel Turks als Nederlands van aard. De sociale activiteiten vinden voornamelijk plaats in Nederland, echter zijn de sociale contacten zowel met autochtone Nederlanders als Turkse Nederlanders. Hier wordt vaak onderscheid gemaakt op werk en in privésfeer. Qua culturele activiteiten is deze generatie actief in beide landen. Toch preferereert deze groep Turkse culturele activiteiten in Nederland, zoals het bezoeken van Turkse concerten of film/theater. In Turkije worden culturele en historische plekken bezocht, deelgenomen aan concerten en musea bezocht. De politieke activiteiten zijn verdeeld. Sommige respondenten kiezen er bewust voor om zich niet te mengen met politieke activiteiten, zij volgen de actualiteiten ook niet of nauwelijks. Degenen die er bewust mee bezig zijn, zijn op de hoogte van de actualiteiten van beide landen, waarbij er diverse media worden geraadpleegd, zoals onlineversies van kranten, tv en social media. Echter, ze geven allemaal aan dat ze eerder focussen op de Nederlandse politiek, vanwege het directere effect, net als de overige twee generaties. Ten slotte is deze generatie economisch gezien volledig actief in Nederland. Het inkomen wordt in Nederland verkregen en grotendeels hier ook uitgegeven. Investeringsen hebben plaatsgevonden in Nederland en toekomstige investeringen zullen ook hoogstwaarschijnlijk in Nederland plaatsvinden. Turkije wordt hierbij slechts gezien als een vakantieland en niet een land om te investeren of wonen. De transnationale identificaties komen hiermee overeen. Alle respondenten identificeren zich als Turkse Nederlanders. Ze zijn trots op zowel de Turkse als de Nederlandse cultuur. Qua schaamte maken ze duidelijk onderscheid tussen de Turkse en Nederlandse identiteit. Vanuit hun Turkse identiteit schamen ze zich voor Turken die de slachtofferrol op zich nemen en niet openstaan voor vernieuwingen. Vanuit hun Nederlandse identiteit schamen ze zich voor het individualisme en het roddelgedrag. Algemene normen en waarden zijn belangrijk, zoals eerlijkheid, respect en gelijkheid. Daarnaast is de Turks norm: het hebben van een goede naam in de samenleving ook belangrijk. Ten slotte hebben de actuele gebeurtenissen verschillende effecten op de respondenten. Terwijl sommigen zich duidelijk meer (gedwongen) Turks voelen, geven anderen aan niet beïnvloed te worden. Al met al kan vastgesteld worden dat deze respondenten gemixte identificaties hebben. Dit betekent dat de transnationale betrokkenheid van deze groep “hoog” is, ze hebben namelijk sterke banden met zowel Turken als Nederlanders. Daarnaast zijn ze volledig gefocust op Nederland, waarbij ze zowel Nederlandse als Turkse activiteiten ondernemen.

6.2.4. Verschil tussen de generaties

Er is een duidelijk verschil in de mate van transnationale betrokkenheid tussen de verschillende generaties. Dit geldt ook voor de subconcepten: transnationale activiteiten en transnationale identificaties. De onderlinge verschillen leiden tot de conclusies dat de eerste generatie een “gemiddelde” transnationale betrokkenheid laat zien. De tweede generatie laat een “bovengemiddelde” transnationale betrokkenheid zien. De derde generatie heeft duidelijk de meest ideale vorm van transnationale betrokkenheid, omdat de transnationale activiteiten gericht zijn op Nederland en zowel Turkse als Nederlandse activiteiten betreffen. Daarnaast zijn de transnationale identificaties gefocust op zowel de Nederlanders als op de Turken. Dit verschil geeft het belang weer dat de groep “Turkse Nederlanders” geen homogene groep is, zoals in de relevantie van het onderzoek al eerder is benoemd. Dit betekent dat beleid gericht op migrantengroepen, in dit geval de Turkse Nederlanders, niet eenzijdig mag zijn. Een afwisselend karakter van (integratie)beleid zal uiteindelijk een betere aansluiting hebben, omdat respondenten verschillende activiteiten ondervinden die een diverse focus hebben en zich daarnaast ook verschillend identificeren. Dit leidt tot verschillende wensen en behoeften die het beleid in zijn geheel zou moeten voorzien. Dit betekent dat één soort beleid voor één bepaalde migrantengroep niet effectief is, omdat de respondenten onderling te veel van elkaar verschillen indien gekeken wordt naar de intergenerationale verschillen.

6.3. Deelvraag 3

De derde deelvraag is als volgt opgesteld: In hoeverre is er lokale beleidsaandacht in Tilburg op het gebied van transnationale betrokkenheid?

Hierbij worden de antwoorden uit de eerste twee deelvragen gecombineerd en tegen het licht van het Tilburgs beleid gehouden. Er wordt gekeken in hoeverre het beleid aandacht geeft aan de mate van transnationale betrokkenheid van de burgers en of de mate van transnationale betrokkenheid een belemmerende of juist bevorderende factor vormt voor actief burgerschap.

Het Tilburgs beleid kent sinds 2014 een transformatie van een specifiek integratiebeleid naar een algemeen beleid, waarbij integratie geen aparte portefeuille meer betreft, maar is geïntegreerd in de overige beleidsvelden. Het grote verschil hierbij is dat achterstanden in de samenleving worden gepoogd te minimaliseren door te focussen op diverse dimensies. Zo wordt de dimensie “afkomst” volledig achterwege gelaten, om iedereen in de samenleving een gelijke behandeling te bieden. Er wordt aangegeven dat maatwerk wordt geboden, waar nodig is. Echter, duidelijke voorbeelden hiervan zijn nog niet te terug zien in praktijk. Daarnaast valt ook op, dat het een heel zoekproces is om praktijkvoorbeelden omtrent integratie terug te vinden in specifieke beleidsvelden. Zo worden specifieke resultaten gericht op integratie niet gemeten, immers hoe moet er worden gemeten op effectiviteit van integratiebeleid als er geen maatstaven zijn, waarbij wordt gefocust op afkomst. Om deze tekortkomingen op te lossen, wil de gemeente Tilburg een koerswending laten plaatsvinden als het gaat om integratie. De gemeente merkt namelijk dat niet alle groepen in de samenleving goed zijn vertegenwoordigd en dat maatwerk niet voldoende wordt aangeboden. Het specifieke doelgroepenbeleid moet de wensen en behoeften van allerlei

groepen in de Tilburgse samenleving beter in kaart brengen, dit geldt niet alleen voor de migrantengroepen. Een eerste netwerkbijeenkomst is uitgevoerd en nieuwe inzichten over de wensen en behoeften van verschillende groepen zijn verzameld. Echter, de gemeente opereert nog te veel vanuit een “homogene” groepsgedachte. Er wordt vaak uitgegaan dat diverse groepen zoals “de jongeren” of “de gehandicapten” allemaal dezelfde behoeften hebben, terwijl er onderling in de groepen nog veel verschil merkbaar is. Dat wordt ook in dit onderzoek bevestigd. De groep “Turkse Nederlanders” hebben namelijk ook niet allemaal dezelfde wensen en behoeften. Er zijn duidelijke intergenerationele verschillen merkbaar, zoals in de voorgaande deelvraag ook duidelijk is geworden.

De groep “Turkse Nederlanders” is verdeeld als er puur wordt gekeken naar de intergenerationele verschillen. Het is daarom heel lastig om de wensen en behoeften van deze specifieke groep goed in kaart te brengen. Ook bevestigt dit onderzoek dat de transnationale betrokkenheid van de Turkse Nederlanders niet eenduidig gemeten kan worden vanwege de discrepantie tussen de activiteiten en de identificaties. De mate van transnationale betrokkenheid zou een hulpmiddel kunnen zijn voor de gemeente om de wensen en behoeften van deze groep beter in kaart te brengen voor het specifieke doelgroepenbeleid.

De reactie van de burgers op de beleidstransformatie is verschillend. De eerste generatie is van mening dat het doelgroepenbeleid veel beter is, omdat er vroeger ook specifiek op hun werd gefocust om integratie te bevorderen en om achterstanden weg te werken. Zij vinden dat er nog steeds veel achterstanden zijn die nu geen aandacht meer krijgen. Ook zijn de tweede en derde generatie ervan overtuigd dat deze problemen binnen de Turks Nederlandse gemeenschap blijven bestaan. Echter, zij zijn van mening dat het generieke integratiebeleid juist positief is, aangezien niemand in de samenleving voorrang krijgt en iedereen gelijk wordt behandeld. Door specifiek beleid te voeren, worden burgers gelabeld, waardoor ze zich beledigd kunnen voelen en zich zo meer gaan distantiëren van de samenleving. Echter, gelijke behandeling brengt weer andere zorgen met zich mee. Namelijk dat specifieke achterstanden die gewijd kunnen worden aan bepaalde groepen niet gezien en daardoor niet opgelost worden. Hiervoor is maatwerk noodzakelijk. Zoals blijkt uit de beleidsanalyse is het lastig om maatwerk terug te zien in praktijkvoorbeelden. Middels het specifieke doelgroepenbeleid wil de gemeente de behoeften beter in kaart brengen en hopelijk zodoende effectief maatwerk leveren.

Respondenten geven aan dat er duidelijke algemene pijnpunten van de Turks Nederlandse Respondenten geven aan dat er duidelijke algemene pijnpunten van de Turks Nederlandse gemeenschap zijn. Er zou gefocust moeten worden om de achterstanden die met deze problemen naar voren komen te minimaliseren. Problemen die veelvuldig worden genoemd zijn: achterstanden in het onderwijs (taalachterstand en schooluitval), misdrijven en crimineel gedrag. Het onderzoek van het SCP (2012) bevestigt deze problemen bij de Turkse gemeenschap in Nederland. Uit het theoretische kader is ook gebleken dat volgens het SCP “de Turkse gemeenschap te veel in zichzelf is gekeerd” wat een belemmerd effect zou hebben op de integratie. Dit probleem wordt echter door geen enkele respondent bevestigd. Dit punt verklaart ook waarom er een bepaalde discrepantie is tussen de transnationale activiteiten en de transnationale identificaties. De respondenten willen over het algemeen een succesvol integratieproces vertonen, middels de activiteiten die ze uitvoeren. Echter, uit de identificaties blijkt dat ze zich soms meer Turks dan een Turkse Nederlander voelen, terwijl ze

dit niet laten zien. Deze bevinding zou de veronderstelling van het SCP kunnen bevestigen dat de Turkse gemeenschap in zichzelf is gekeerd en zich daardoor vaker Turks voelt, zonder dit te beseffen. Dit betekent dat de discrepantie tussen de twee dimensies een belemmerende factor vormt voor de integratie van de Turkse Nederlanders, omdat respondenten diep vanbinnen zich toch meer Turks voelen dan een Turkse Nederlander en zich op lange termijn ook hiernaar gaan gedragen.

Het algemene beleid is volgens de respondenten niet effectief genoeg, omdat er niet wordt gefocust op de problematiek van de Turkse gemeenschap. Dit zou bereikt kunnen worden door maatwerk aan te bieden, wat mogelijk is door een betere samenwerking tussen diverse instanties en organisaties. Middels het specifieke doelgroepenbeleid wil de gemeente ook deze richting op. Echter, ze hebben nog niet van alle groepen in de gemeente de wensen en behoeften in kaart gebracht, dit geldt ook voor de groep "Turkse-Nederlanders". Of de gemeente de "Turkse Nederlanders" als één specifieke groep gaat zien, zal duidelijk worden uit de komende netwerkbijeenkomsten. Aangezien er zo veel verschillende groepen zijn in de samenleving, zou de gemeente kunnen clusteren met groepen. Wellicht worden een aantal migrantengroepen geclusterd onder de noemer "moslimgemeenschap". Indien dit wordt gedaan, zal de nodige diepgang niet bereikt worden. Dit onderzoek bevestigt juist dat er moet worden gefocust op de subgroepen in plaats van groepen zien als een geheel.

Het verschil tussen de generaties speelt ook een grote rol bij de mate van transnationale betrokkenheid, wat weer effect heeft op het beleid van de gemeente Tilburg. Uit de bevindingen blijkt dat de derde generatie veel kritischer is tegenover het beleid van de gemeente. Zo zijn zij politiek veel sensitiever dan hun voorgangers en willen voor hun eigen rechten opkomen. Deze generatie is de eerste generatie die actief deelneemt aan het gemeentebestuur als vertegenwoordigers, maar ze laten ook blijken dat de gemeente hier tekortkomt. De gemeentelijke verkiezingen dienen herziend en verbeterd te worden, omdat momenteel met een onrechtmatig verkiezingsstelsel wordt gewerkt. Zodoende heeft de denkwijze van deze generatie ook effect op wat ze verwachten van de gemeente. Ze zijn veel kritischer en willen meer geïnformeerd worden over hun positie in het gemeentebeleid. De gemeente moet ervan bewust zijn, dat de eerste generatie migranten niet dezelfde migranten zijn als de hedendaagse derde generatie Turkse Nederlanders. De actieve houding van de derde generatie is juist een bevorderende factor voor het Tilburgse integratiebeleid. De gemeente weet wat de burgers verwachten en kan het beleid dus ook hierop inrichten. De derde generatie wil namelijk een actieve rol spelen in het gemeentebeleid. De lokale overheden hebben veel vrijheid met betrekking tot het inrichten van het integratiebeleid. Dus een goede samenwerking tussen de burgers die willen participeren en de gemeente zou het integratiebeleid ten goede komen. Er wordt gesproken van beleidsparticipatie, wanneer de gemeente streeft naar het betrekken van de burgers bij het vormen of het uitvoeren van beleid. Sturing op beleidsparticipatie is wat de derde generatie verwacht van de gemeente.

Verder bevestigt dit onderzoek dat mainstreaming van beleid en specifiek doelgroepenbeleid altijd met elkaar verweven is. Aangezien het één vaak leidt tot het ander, kun je niet uitgaan van enkel een gemainstreamd beleid of enkel een specifiek doelgroepenbeleid. Het hangt af van de koers, waar op dat moment meer aandacht op ligt. De generaties waarderen de gelijke behandeling vanuit het gemainstreamde integratiebeleid, waarbij geen enkele individu voorrang krijgt op een ander. Echter, er zijn duidelijke problemen van de Turkse Nederlandse

gemeenschap die opgelost dienen te worden. Dit is mogelijk middels maatwerk. Hiervoor is specifiek doelgroepenbeleid genoodzaakt, zodat de exacte wensen en behoeften van deze groep in kaart gebracht kan worden. De gemeente zal de groep “Turkse Nederlanders” in contact moeten brengen met instanties die hen kunnen helpen om de algemene pijnpunten te verhelpen en te bestrijden.

Ten slotte kan gezegd worden dat de mate van transnationale betrokkenheid een bevorderende factor vormt voor actief burgerschap, dit geldt vooral voor de derde generatie die graag een rol wil spelen in het inrichten van gemeentebeleid en zich hier actief voor inzet. De eerste en tweede generatie lijken deze behoeften minder te hebben, dit is ook vanzelfsprekend omdat zij eerder te kampen hebben met taalproblemen. Daartegenover wordt de mate van transnationale betrokkenheid wel enigszins belemmerd door de discrepantie tussen de transnationale activiteiten en transnationale identificaties. De Turkse gemeenschap wil een zo succesvol mogelijk integratieproces laten schetsen, dit laten ze zien door de handelingen die ze uitvoeren. Echter, uit hun identificaties blijkt dat ze diepgewortelde “Turkse” gevoelens hebben en ze zich minder een Turkse Nederlander voelen. Dit bemoeilijkt het integratieproces op den duur. Dit onderzoek toont dus de bevorderende en belemmerende aanknopingspunten voor lokaal beleid aan.

7. Conclusie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag: "In hoeverre houdt het integratiebeleid in de gemeente Tilburg rekening met de verschillen tussen de generaties van Turkse Nederlanders op het gebied van transnationale betrokkenheid?"

Verschillen in de dimensies

Er is een duidelijk verschil geïdentificeerd tussen de twee dimensies van transnationale betrokkenheid. Terwijl de transnationale activiteiten eerder zijn gefocust op Nederland, zijn de activiteiten Turks van aard. Dit geeft een hoge mate van transnationale betrokkenheid weer, omdat er wordt gefocust op zowel het Turkse als het Nederlandse karakter van activiteiten. Daartegenover staat een gemiddelde transnationale betrokkenheid als het gaat om identificaties. Waar de primaire identificaties zich zowel focussen op het Nederlandse als het Turkse, hebben de Turkse identificaties de overhand bij de overige domeinen van de transnationale identificaties. Dit betekent dat in mindere mate een sterke relatie is met zowel Nederlanders als met de Turken. De banden lijken sterker te zijn met de Turken. De discrepantie leidt tot een merkbaar verschil in het zichtbare en onzichtbare deel van de persoonlijkheid van de Turkse Nederlanders. Het zichtbare gedeelte, de handelingen, zijn conform het sociaal wenselijke en de norm die gangbaar is. Dit geldt ook wanneer er gevraagd wordt naar de primaire identificatie. Het eerste wat men denkt is "Ik voel me een Turkse Nederlander", omdat ze verweven zitten in en beïnvloed worden door beide culturen. Er blijken echter dieper liggende "Turkse roots" te zijn, die de respondenten niet direct tot uitdrukking kunnen brengen. Dit is het onzichtbare deel van hun persoonlijkheid. Deze belangrijke identificaties worden pas duidelijk wanneer er wordt gevraagd naar domeinen als trots, schaamte en belangrijke normen en waarden. Deze neigen steeds vaker naar de Turkse kant, zonder dat de meeste respondenten dit door hebben.

In de probleemstelling werd het onderzoek van Dagevos (2015) aangehaald om aan te geven dat transnationale betrokkenheid belemmerend zou kunnen werken op actief burgerschap. Dagevos (2015) verwacht namelijk dat bij een hoge mate van transnationale betrokkenheid ervan uit gegaan kan worden dat migranten naar de norm toe zullen werken door een "succesvol" integratieproces te laten zien. Dit zou zich voordoen terwijl ze diep vanbinnen toch meer zouden neigen naar het herkomstland en hierdoor een zwakke identificatie met Nederland zouden hebben. Dit fenomeen zou belemmerend werken op actief burgerschap. Deze hypothese wordt deels bevestigd in dit onderzoek. Het is namelijk duidelijk dat de activiteiten verschillen van de identificaties. De discrepantie tussen de twee dimensies laat zien dat migranten een succesvol integratieproces schetsen als het gaat om de activiteiten die ze uitvoeren, terwijl ze zich diep vanbinnen meer Turks voelen en zich wellicht op langere termijn ook zo gaan gedragen. Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) (2012) heeft onderzoek gedaan naar deze specifieke problematiek van de Turkse Nederlanders. Uit de empirische bevindingen wordt de problematiek rondom crimineel gedrag, misdrijven en achterstanden in het onderwijs bevestigd. Een pijnpunt dat niet wordt bevestigd door de respondenten zelf is het feit dat de groep Turkse Nederlanders het sterkst is gericht op de eigen groep, veelvuldig contact heeft met mensen uit de eigen kringen en daardoor vaker in zichzelf is gekeerd dan andere migrantengroepen. Echter wordt dit pijnpunt wel bevestigd door de analyse die voortkomt uit de discrepantie tussen de twee dimensies. Dit betekent dat de mate van discrepantie tussen de twee dimensies van transnationale betrokkenheid een belemmerende

factor vormt voor het integratieproces van de Turkse Nederlanders. Dit betekent echter niet dat dit ook een belemmering is voor actief burgerschap. Integendeel, vooral de derde generatie laat op een duidelijke manier actieve burgerschap tonen. Zoals ook blijkt uit de hoge mate van transnationale activiteiten die deze groep uitvoert. Het is belangrijk dat de gemeente Tilburg rekening dient te houden met de belemmerende en bevorderende effecten van transnationale betrokkenheid bij het inrichten van integratiebeleid. Terwijl de eerste generatie nog vrij passief is en alles accepteert vanuit de overheid, zijn de tweede en vooral de derde generatie veel assertiever. Ze durven op te komen voor hun eigen waarden, normen, wensen en behoeften. De derde generatie is maatschappelijk en politiek gezien actief. Dit is ook terug te zien in de stijgende deelname van de derde generatie aan de gemeenteraadsverkiezingen van gemeente Tilburg en aan hun kritische blik tegenover het gevoerde gemeentebestuur. Daarnaast zijn ze zich ervan bewust dat ze veranderingen kunnen doorvoeren in het gevoerde gemeentebestuur door zelf actief te worden in de politiek. Dit bewijst dat een hoge mate van transnationale activiteiten niet belemmerend werkt voor actief burgerschap en indirect ook voor het integratieproces.

De discrepantie van het centrale concept transnationale betrokkenheid is een bruikbare aanvulling voor de bestaande theorie. Het is duidelijk dat transnationale betrokkenheid een meerledig concept is, wat niet op zichzelf gemeten kan worden (Engbersen et al., 2011). Twee verschillende concepten dienen gecombineerd te worden om tot het volledige concept transnationale betrokkenheid te komen. De mate van transnationale betrokkenheid kan niet worden gemeten wanneer er enkel naar activiteiten of identificaties wordt gekeken en wanneer alleen één van deze factoren wordt meegenomen in de betreffende analyse.

Omdat transnationale betrokkenheid een multidimensionaal concept is, is het lastig om aan te geven of de mate van transnationale betrokkenheid een belemmerende of juist een bevorderende factor is voor actief burgerschap. Indien er wordt gekeken naar de twee aparte dimensies, is het duidelijk dat de hoge mate van transnationale activiteiten een bevorderende factor is voor actief burgerschap. Turkse Nederlanders nemen namelijk een actieve rol in de samenleving en willen ook meer participeren. Echter blijkt uit de gemiddelde mate van transnationale identificaties dat er diepgewortelde Turkse identificaties zijn, die ze niet kunnen loslaten wat op lange termijn ook een effect kan hebben op de activiteiten die ze uitvoeren. De gemiddelde mate van identificaties heeft daarom wel een belemmerende rol voor actief burgerschap. Vaak wordt gesteld dat transnationale betrokkenheid als vanzelfsprekend wordt beschouwd. Hiervoor is echter bereidheid tot transnationalisme en voldoende sociaal en economisch kapitaal voor nodig (Vertovec, 2009). In dit onderzoek komt naar voren dat dit per generatie verschilt. Transnationale betrokkenheid wordt vanzelfsprekender naarmate de generaties vorderen (Vertovec, 2009). Dit komt omdat ze steeds meer economisch en sociaal kapitaal hebben en uiteindelijk meer bereid zijn om zich primair een Turkse Nederlander te voelen en zich zo te gedragen. Dit geldt voornamelijk voor de derde generatie. Dit zou dus betekenen dat de vierde en de daaropvolgende generaties het heel natuurlijk vinden dat ze een hoge mate van transnationale betrokkenheid gaan vertonen. Er kan worden geconcludeerd dat een hoge mate van transnationale betrokkenheid met zo'n min mogelijk discrepantie tussen de twee dimensies, leidt tot een hoge mate van focus op zowel Nederland als Turkije als het gaat om activiteiten en identificaties. Dit zal een bevorderende factor zijn voor actief burgerschap en het integratieproces. Gezien de drie generaties die nu zijn onderzocht, laat de derde generatie het

meest bevorderende karakter zien ten opzichte van het integratieproces. De daaropvolgende generaties zullen het waarschijnlijk veel beter doen dan de voorgangers.

Intergenerationele verschillen

Discrepantie lijkt er niet alleen te zijn tussen de twee dimensies van het concept transnationale betrokkenheid, maar ook tussen de verschillende generaties. Uit het onderzoek blijkt dat de eerste en tweede generatie duidelijk lager scoren op de mate van transnationale betrokkenheid, terwijl de derde generatie de meest ideale vorm van transnationale betrokkenheid vertoont. Zo zijn hun activiteiten eerder gericht op Nederland, maar zijn deze activiteiten zowel Turks als Nederlands van aard. Daarnaast zijn de identificaties gefocust op zowel de Turken als de Nederlanders. Dit betekent dat de groep “Turkse Nederlanders” geen homogene groep is en dat hier niet vanuit mag worden gegaan wanneer er beleid wordt ontwikkeld. In dit onderzoek is ervoor gekozen om te focussen op het intergenerationele verschil tussen respondenten, terwijl er ook vele andere variabelen meegenomen zouden kunnen worden om verschillen aan te duiden. Het leek op voorhand echter dat het intergenerationele verschil het meest duidelijke verschil was tussen respondenten. Vooraf zijn verwachtingen genoteerd voor alle drie de generaties in het onderdeel methodologie. Deze verwachtingen waren gebaseerd op diverse (wetenschappelijke) bronnen. Nu alle bevindingen en deelvragen zijn beantwoord kan worden nagegaan of deze verwachtingen zijn bevestigd en wat we kunnen concluderen aan de hand van deze verwachtingen.

Verwachtingen

De verwachtingen van de eerste en tweede generatie komen goed overeen met de werkelijkheid, terwijl de verwachtingen van de derde generatie deels overeenkomen. De eerste generatie voelt zich in tegenstelling tot de tweede en derde generatie vaker Turks. Zo komen de Turkse en Islamitische identificaties vaker aan bod dan de Nederlandse identificaties. Deze groep laat zich niet leiden door de wenselijke waarden en normen, maar streven eerder hun eigen waarden en normen na. Dit is mogelijk gemaakt door het multiculturele integratiebeleid welke destijds heerste (Koopmans, 2009). Ondanks dat deze groep hun eigen normen en waarden nastreven, geven ze aan dat ze niet willen terugkeren naar Turkije. Ze voelen dus ook een duidelijke verbinding met Nederland. Toch blijkt dat de mate van betrokkenheid veel minder aanwezig is dan bij de overige twee generaties. De tweede generatie vertoont duidelijk een hogere mate van transnationale betrokkenheid, vooral in vergelijking met de eerste generatie. Hun “Turks Nederlandse” karakter komt duidelijker naar voren omdat ze economisch gezien tot veel meer in staat zijn en vaker ondernemen. Echter gaat dit ook gepaard met problemen rondom het integratieproces. Deze generatie heeft namelijk te maken gehad met beleid waarbij inburgering en assimilatie centraal stond. Daarom is het soms lastig voor hen om zich juist te identificeren. Het is onduidelijk hoe ze zich willen voelen; Meer Turks? Meer Nederlands? Of juist een combinatie hiervan? Soms voelen ze zich vanuit de sociale druk gedwongen een bepaalde kant te kiezen, wat het integratieproces bemoeilijkt. De derde generatie lijkt in de werkelijkheid een veel positiever beeld te laten zien dan zou worden verwacht als het gaat om transnationale betrokkenheid. Deze generatie is het meest transnationaal betrokken vergeleken met de overige twee generaties. Door onder andere de technologische vooruitgang zijn ze veel actiever op politiek gebied. Deze generatie doet bijvoorbeeld mee aan gemeenteraadsverkiezingen om een betere toekomst te creëren voor hun achterban. Het

onrustige politieke klimaat belemmert dit niet. Actualiteiten in de politiek beïnvloeden de respondenten slechts tijdelijk en hebben uiteindelijk geen invloed op hun identificatie. In dit onderzoek wordt niet bevestigd dat hoogopgeleiden terugkeerintenties hebben. Ze zijn zich juist bewust van hun bevoorrechte positie in Nederland, waarbij ze beide culturen kunnen combineren met elkaar en het beste eruit kunnen halen. Daarnaast wordt ook niet bevestigd dat deze groep problemen ondervindt met islamofobie, radicalisme of terrorisme. Daarom kan de derde generatie gekarakteriseerd worden als de generatie die de hoogste mate van transnationale betrokkenheid vertoont en daarmee een bevorderende factor is voor het integratieproces.

Integratiebeleid

Ten slotte kent het integratiebeleid in Nederland een duidelijke transformatie. In de eerste fase gaat het diversiteitsbeleid vooral om integratie met behoud van eigen cultuur en identiteit. Dit multiculturele beleid blijft bestaan, maar in de tweede fase verschuift de aandacht naar het verminderen van achterstanden in het onderwijs en op de arbeidsmarkt. In de derde fase ligt het accent op assimilatie via inburgering in de Nederlandse taal en cultuur. Het grootste verschil met de twee voorgaande fasen is dat er geen specifiek minderhedenbeleid meer is. Integratie is een generiek thema geworden dat “gemainstreamd” is in de overige beleidsvelden. De vierde en huidige fase heeft het voornemen om zich weer te focussen op specifieke doelgroepen, waarbij niet alleen wordt gefocust op de etniciteit, maar waarbij ook andere bindende kenmerken van groepen meegenomen worden in het beleid. Het voornaamste doel is dat groepen zichzelf kunnen blijven, maar wel de verbinding met elkaar opzoeken. De gemeente heeft een intermediaire rol door hulpbehoevende groepen te verbinden met organisaties die maatschappelijke problemen kunnen oplossen. De wisselende beleidsvormen gaan gepaard met de verschillende generaties Turkse Nederlanders. Waar de eerste generatie nog vrij passief is en alles accepteert vanuit de overheid, is de derde generatie veel assertiever en durft voor hun eigen rechten op te komen. Het is daarom lastig voor de gemeente om uit te vinden welke vorm van integratiebeleid het best past bij de huidige Tilburgse maatschappij. Het is noodzakelijk om het transnationale karakter van migrantengroepen goed in kaart te brengen en zodoende hun wensen en behoeften te analyseren, zodat het beleid daarop kan worden aangepast. Dit onderzoek vult de gaten van ontbrekende bevindingen aan voor de groep Turkse Nederlanders.

Beleidsstrategieën

In dit onderzoek zijn twee beleidsstrategieën onder de loep genomen, namelijk generiek en specifiek integratiebeleid. Uit de theorie komt naar voren dat het soort probleem invloed heeft op de gekozen strategie. Integratieproblematiek wordt gekenmerkt als een ontembaar probleem, omdat er geen overeenstemming is over de aanpak en ook geen consensus is over de maatstaven en waarden. Verschillende partijen hebben uiteenlopende percepties over de aard, de aanpak en de mogelijke oplossingen voor het probleem. Beide strategieën hebben pluspunten en tekortkomingen waar de respondenten van op de hoogte zijn. Het overgrote deel van de respondenten waardeert het generieke beleid omdat het meer gelijkheid in de samenleving stimuleert. Echter zien respondenten ook duidelijk specifieke problemen terug bij de Turkse Nederlanders die alleen middels specifiek beleid opgelost kunnen worden. Echter zou dit de tegenstellingen tussen groepen kunnen vergroten, wat meer ongelijkheid in de samenleving met zich meebrengt (Van der Putte, 2016). Daarom is het lastig om te kiezen voor het een of het ander. Vaak liggen beide strategieën ook in het verlengde van elkaar.

Terwijl mainstreaming generiek beleid als startpunt heeft, is specifiek beleid weer een consequentie ervan. Mainstreaming impliceert in eerste instantie rekening te houden met de overeenkomsten, maar in de praktijk betekent dit ook dat er rekening gehouden dient te worden met verschillen (Squires, 2004). Gemeente Tilburg is deels afgeweken van algemeen integratiebeleid, omdat niet iedereen in de samenleving wordt bereikt. In de huidige beleidsperiode 2018-2022 wil de gemeente zich daarom meer focussen op de diverse groepen in de samenleving, om hun wensen en behoeften in kaart te brengen en hen vervolgens te verbinden met de juiste instanties die de maatschappelijke problemen kunnen oplossen (Collegebesluit gemeente Tilburg, 2017). De transnationale betrokkenheid van de Turkse Nederlanders vraagt om een combinatie van het generieke en het specifieke beleid, omdat zowel gelijkheid nagestreefd dient te worden, alsmede maatwerk aangeboden moet worden.

Verantwoordelijkheden van lokaal bestuur

De verantwoordelijkheid van het lokale bestuur met betrekking tot integratie is vrij groot. De nationale overheid geeft lokale overheden veel vrijheid om regie te voeren ten aanzien van integratie en participatie. Het Rijk ondersteunt vervolgens het lokale bestuur met aanvullende middelen. Uit de bevindingen blijkt dat de gemeente Tilburg niet altijd weet hoe ze bepaalde problemen moeten aanpakken, ondanks dat de gemeente dichter bij de burger staat dan de nationale overheid. Daarentegen is het ook voor het lokale bestuur lastig om lang termijnbeleid te ontwikkelen, omdat het integratiebeleid om de vier jaar vaak weer een andere wending krijgt (Rijksoverheid -b, 2018). Daarnaast hebben gemeenten te maken met twee soorten burgers, die beiden een andere soort aanpak verwachten ten aanzien van integratie en participatie. Namelijk immigranten die langer in Nederland wonen en de nieuwkomers (VNG, 2016). Uit de interviews komt naar voren dat burgers die langer in Nederland wonen soms het idee hebben dat de gemeente de nieuwkomers voortrekt op bepaalde punten. Voor de nieuwkomers wordt namelijk specifiek beleid opgesteld, wat afwijkt van het reguliere beleid.

Omdat de gemeenten veel vrijheid krijgen om integratiebeleid vorm te geven, zijn er een aantal wettelijke kaders met samenhangende middelen en bestaande structuren opgesteld door de nationale overheid. Echter zijn deze vaak ingericht op basis van de behoeften van de nieuwkomers. Uit dit onderzoek blijkt dat migranten ook de behoefte hebben aan participatie en integratie. Dit gaat dan niet zozeer om de derde generatie, maar juist om de eerste en tweede generatie die hulpbehoevend zijn vanwege de taalbarrière. Hier lijkt de gemeente Tilburg geen rekening mee te houden.

Tevens wordt duidelijk dat de gemeente pas iets gaan doen met integratie of participatie van de migrant als deze afhankelijk wordt van de gemeente. Dit is bijvoorbeeld het geval als ze een uitkering ontvangen. In dergelijke relaties wordt de burger gevraagd te voldoen aan bepaalde verplichtingen, omdat de gemeente voorwaarden kan stellen aan bepaalde diensten die zij leveren. In alle overige gevallen hebben migranten weinig met specifieke integratie- en participatiewetgeving te maken.

Om uitsluiting van burgers te voorkomen is het daarom van belang dat er een algemeen beleid wordt gehanteerd op lokaal niveau. Deze dient gebaseerd te worden op een universele en integrale benadering gericht op de behoeften van individuen en de belangen van de samenleving (Dagevos en Grundel, 2013).

Conclusie

Concluderend kan gesteld worden dat het integratiebeleid van de gemeente Tilburg tot een bepaald niveau aandacht heeft voor de mate van transnationale betrokkenheid van de Turkse Nederlanders. Uit de bevindingen blijkt dat er discrepantie is tussen de dimensies van transnationale betrokkenheid. Deze discrepantie leidt tot verschillen in activiteiten en de dieperliggende identificaties van de Turkse Nederlanders. De mate van transnationale betrokkenheid vormt een bevorderende factor voor actief burgerschap. De eerste generatie vertoont duidelijk een lagere mate van transnationale betrokkenheid en is daarom ook het minst betrokken bij het gemeentebeleid. Ondanks de taalbarrière die ze ervaren, doen ze geen moeite om deze nog bij te schaven. Ze streven namelijk vaker hun eigen waarden en normen aan dan wat gewenst is door de samenleving. De tweede generatie is duidelijk meer transnationaal betrokken, echter weten ze soms niet hoe ze zich moeten voelen. Ze ervaren sociale druk door de samenleving, waardoor ze niet weten of ze meer Turks, Nederlands of juist een combinatie ervan zijn. Dit bemoeilijkt hun aandeel in het actieve burgerschap. De derde generatie toont duidelijk de hoogste mate van transnationale betrokkenheid aan, zij zetten zich ook daarom actief in bij het inrichten van het gemeentebeleid en zijn betrokken bij de samenleving.

Daartegenover wordt de mate van transnationale betrokkenheid wel enigszins belemmerd door de discrepantie tussen de transnationale activiteiten en transnationale identificaties. De Turks Nederlandse gemeenschap wilt een zo succesvol mogelijk integratieproces laten schetsen. Dit laten ze zien door de handelingen die ze uitvoeren. Echter blijkt uit hun identificaties, dat ze diepgewortelde “Turkse” gevoelens hebben en ze zich minder Turkse Nederlander voelen. Dit bemoeilijkt het integratieproces op den duur. De intergenerationele verschillen tussen de verschillende generaties zijn duidelijk zichtbaar, omdat er verschillende wensen en behoeften zijn voor de groep Turkse Nederlanders. Hier houdt gemeente momenteel nog te weinig rekening mee bij het inrichten van het integratiebeleid. De intergenerationele verschillen belemmeren het integratieproces, omdat onderlinge verschillen ervoor zorgen dat het lastiger wordt om het multidimensionale concept “transnationale betrokkenheid” correct te vormgeven. Verder dient het beleid enerzijds een gelijke behandeling te verschaffen aan de Tilburgse samenleving en anderzijds maatwerk te leveren voor diverse groepen. Daarnaast is het ook belangrijk om breder te kijken. Hierbij dient dus niet enkel het integratiebeleid onder de loep genomen te worden, maar dient ook rekening gehouden te worden met hoe beleid op nationaal niveau wordt gemaakt en wat de verantwoordelijkheden van lokaal bestuur zijn ten aanzien van het integratiebeleid. Het is bij het vormgeven van beleid bijvoorbeeld van belang om rekening te houden met de verschillen in behoeften van nieuwkomers en eerder gevestigde migranten. Desalniettemin mag niet het beeld gecreëerd worden dat bepaalde burgers een bevoorrechte situatie hebben dan anderen. Daarom dient er een juiste balans te worden gezocht tussen generiek en specifiek beleid wat een bevorderende factor heeft op het integratieproces van de gevestigde migranten.

8. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden er aanbevelingen gedaan gebaseerd op dit onderzoek. Aanbevelingen vallen uiteen in de volgende twee domeinen: aanbevelingen voor het Tilburgs beleid en aanbevelingen voor verder onderzoek.

8.1. Aanbevelingen Gemeente Tilburg

Op basis van de bevindingen, analyse en conclusie kunnen de volgende aanbevelingen gemaakt worden voor het beleid in de gemeente Tilburg.

- *Generiek en specifiek beleid samen*

Het generieke beleid waarbij niet meer wordt gefocust op afkomst is een gewaardeerde zet. Een gelijke behandeling is een van de speerpunten waar een overheidsinstantie voor moet staan. Echter wordt er momenteel te weinig maatwerk aangeboden, omdat men niet precies weet wat voor problematiek bij de verschillende groepen, en in het bijzonder bij de verschillende generaties, spelen. Door het uiterlijk van beleid te veranderen, verandert de aard van het probleem niet. Specifieke achterstanden kunnen nog steeds toegewijd worden aan specifieke migrantengroepen, aldus SCP. Voor de Turkse Nederlanders geldt daarvoor: achterstanden in het onderwijs en op de arbeidsmarkt en crimineel gedrag bij de jeugd. Daarom doet de gemeente er goed aan om de koers iets meer te richten op het doelgroepenbeleid. Dit wil niet zeggen dat hiermee alle problemen die specifiek gelden voor de Turkse Nederlanders opgelost zullen worden. Uit het interview met de beleidsmedewerker blijkt volgens de eerste netwerkbijeenkomst de groep “Turkse Nederlanders” nog niet is bereikt. Tijdens deze bijeenkomst worden de wensen en behoeften van allerlei verschillende groepen in kaart gebracht. Vanwege de veelvoudigheid aan diverse groepen, zou de gemeente ook kunnen clusteren. Wellicht worden een aantal migrantengroepen geclusterd onder de noemer “moslimgemeenschap” en wordt geprobeerd om de wensen en behoeften van deze groep in kaart te brengen. Indien dit wordt gedaan, wordt de nodige diepgang voor de Turkse Nederlanders niet onderzocht en worden de intergenerationele verschillen van deze groep helemaal niet meegenomen. Het is dus een lastige klus voor de gemeente om de juiste balans te vinden tussen generiek en specifiek doelgroepenbeleid.

- *Kijken vanuit een breder perspectief*

Terwijl op lokaal niveau de gemeente zich niet zozeer probeert te onderscheiden op etniciteit, maar juist op andere kenmerken, is dit op nationaal niveau nog wel het geval. In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verschijnt er om de twee jaar een rapport met kerncijfers van integratie. Hierin wordt inzichtelijk gemaakt hoe de inwoners met achtergronden verschillen van en overeenkomen met degenen die een Nederlandse achtergrond hebben (CBS, 2017). Diverse krantenberichten bevestigen dit ook. “Nederlandse jihadisten vooral Marokkanen en bekeerlingen” (Elsevierweekblad, 2017), “Turkse Nederlanders zijn veel conservatiever dan de Turken in Turkije (Revu, 2017), “Molukkers beschermen eigen wijk, niet-Molukkers zijn niet welkom” (NOS, 2017). Landelijke pijnpunten van bevolkingsgroepen, zijn meestal ook de pijnpunten op lokaal niveau. Daarom is het

goed om vanuit een breder perspectief naar de problematiek te kijken, zodat gericht maatwerk aangeboden kan worden aan specifieke hulpbehoevende migrantengroepen. Ook kan dit de gemeente helpen om een lijst op te stellen van de groepen die duidelijk kampen met achterstanden, wat vervolgens gebruikt kan worden om die groepen te bereiken voor de netwerkbijeenkomsten.

- *Flexibel gemeentebeleid in verband met intergenerationele verschillen*

Gemeentebeleid moet een flexibel karakter hebben, omdat eenzijdig beleid niet effectief is. Het intergenerationele verschil tussen de respondenten speelt hierbij een grote rol. Het beleid moet genoeg ondersteuning bieden aan de eerste en een deel van de tweede generatie, die omwille hun taalbarrière nog te veel afhankelijk zijn van anderen. Zij hebben meer steun nodig. Dit geldt voor de derde generatie niet meer, zij zijn zelfstandig en kunnen zoeken naar eigen oplossingen, zonder te veel afhankelijk te zijn van de gemeente/verzorgingsstaat. Het beleid wat de gemeente momenteel hanteert, biedt te weinig maatwerk. Gelijke behandeling wordt gewaardeerd, echter zijn de problemen waarmee deze migrantengroep specifiek mee te kampen heeft hiermee niet verholpen. Zodoende moet de gemeente Tilburg rekening houden met de intergenerationele verschillen van “homogene groepen” die leiden tot verschillende verwachtingen, wensen en behoeften.

- *Burger- en overheidsparticipatie*

Mainstreaming van beleid en specifieke doelgroepenbeleid vragen beide om zowel burger- als overheidsparticipatie. Er moet niet alleen vanuit de burger meer zelfverantwoordelijkheid verwacht worden, maar beleidsmakers moeten ook het veld in en actief op zoek gaan naar advies van burgers. Deze burgers zijn via forums en adviesraden te bereiken. Het balanceren tussen een generiek en specifiek beleid betekent een transformatie van een beleid en dit is niet zozeer alleen het toevoegen van extra informatie aan een bestaand beleid. Het gehele beleid verandert hiermee, wanneer werkelijk wordt gestreefd naar gelijkheid en effectiviteit. Hierbij moet duurzaamheid en de langetermijnvisie van een beleid in ogenschouw worden genomen.

- *Verantwoordelijkheden lokaal bestuur*

Gemeente Tilburg is momenteel bezig met het in kaart brengen van alle behoeften van diverse groepen, echter is het lastig om alle wensen en behoeften te combineren tot een integraal en algemeen integratiebeleid. Volgens Engbersen (2014) kunnen drie zaken hieraan helpen. Ten eerste dient er gekeken te worden naar de verbindende factor tussen verschillende inwoners. Gemeente Tilburg is nu bezig met dit onderdeel, door onder andere netwerkbijeenkomsten te organiseren om alle wensen en behoeften van verschillende groepen in kaart te brengen (Verslag netwerkbijeenkomst, 2018). Ten tweede moet het integratiebeleid een onderdeel worden van de hoofdstroom van beleid en geen zijstroom meer betreffen. Ook hier wordt aandacht aan besteed, zo is het generieke integratiebeleid opgeheven, om weer alle aandacht te geven aan integratie als een hoofdonderdeel van beleid. Het is niet zozeer meer dat integratie is verweven in allerlei verschillende portefeuilles (Coalitieakkoord 2018 – 2022, 2018). Ten slotte moeten private actoren en partijen uit het middenveld meer betrokken raken bij het ontwerpen en implementeren van

integratiebeleid, omdat zij kunnen fungeren als verbinding tussen lokaal bestuur en inwoners van de stad. Ook is dit een visie van de gemeente Tilburg om in de bestuursperiode 2018-2022 hier meer focus op te leggen. De gemeente is er namelijk van overtuigd dat de private actoren en het middenveld in staat zijn om de maatschappelijke problemen van de stad op te lossen (Kalalo, 2018).

8.2. Aanbevelingen voor verder onderzoek

- *Onderzoek naar de overige migrantengroepen*
In dit onderzoek is er een gedetailleerd onderzoek gedaan naar de Turkse Nederlanders in de gemeente Tilburg, om hun wensen en behoeften beter in kaart te brengen. Hierbij is er gefocust op de intergenerationele verschillen. Echter dient er ook onderzoek gedaan te worden naar de andere migrantengroepen, zodat duidelijk in kaart gebracht kan worden wat voor problematiek bij specifieke migrantengroepen spelen, zodat daar maatwerk voor kan worden aangeboden. Anders blijft het generieke beleid te oppervlakkig, waardoor achterstanden niet op een effectieve wijze worden weggewerkt. Middels doelgroepenbeleid wil de gemeente ook richting deze kant op.
- *Gemeente Tilburg vs. andere gemeenten*
Dit onderzoek is slechts kleinschalig uitgevoerd. De scope is de gemeente Tilburg geweest en slechts vijftien respondenten zijn uitvoerig geïnterviewd. Om de generaliseerbaarheid van onderzoek te verhogen dient dit onderzoek herhaald te worden in diverse steden in Nederland. Vervolgens kunnen de resultaten met elkaar vergeleken worden. “Best practices” van gemeenten kunnen dan van elkaar overgenomen worden. In verband met het korte tijdsbestek is er slechts met vijftien personen een interview gehouden. Dit kan uitgebreid worden naar meer respondenten, waarbij niet alleen de intergenerationele variabele wordt meegenomen, maar ook andere variabelen zoals geslacht en opleidingsniveau.
- *Sociaal wenselijke antwoorden minimaliseren*
Het is onvermijdelijk om in sociale onderzoeken, sociaal wenselijke antwoorden te krijgen, dat is ook bij dit onderzoek het geval. Tijdens de interviews maken respondenten duidelijk dat ze goed geïntegreerd zijn in de Nederlandse samenleving en veel contact hebben met Nederland en de Nederlanders. Echter, je hoort hen ook anders praten wanneer de opnameknop uitgaat. Dat de interviews in het Turks gehouden konden worden, was al een stap om sociaal wenselijke antwoorden te voorkomen, er wordt namelijk een vertrouwensband gecreëerd tussen onderzoeker en respondent. Sociaal wenselijke antwoorden kunnen niet helemaal vermeden worden, maar er kan wel gepoogd worden ze te verminderen. Respondenten dienen op hun gemak te zijn, daarnaast kunnen dezelfde vragen in verschillende vormen worden gesteld, om te kijken of hetzelfde antwoord wordt gegeven. Ten slotte is het goed om te vragen naar concrete situaties. Reflectieve vragen zijn moeilijker sociaal-wenselijk te beantwoorden als ze gaan over een concrete situatie.

9. Reflectie

In dit hoofdstuk wordt een reflectie gegeven op het onderzoek. Wetenschappelijk onderzoek doen betekent keuzes maken, wat wordt wel betrokken bij het onderzoek en wat vooral niet. De keuzes die zijn gemaakt hangen samen met de reikwijdte en de beschikbare tijd van het onderzoek. In dit onderzoek zijn daarom veel zaken buiten beschouwing gelaten, wat gezien kan worden als bijvangst, maar niet relevant is voor het onderzoek. Echter, dit betekent niet dat het minder interessant is. In dit hoofdstuk wordt daarom een nabeschouwing gegeven op het onderzoek in zijn geheel.

- *Sociaal wenselijke antwoorden*

Het viel op dat zodra de opnameknop uitging, veel respondenten anders praatten. Het was overduidelijk dat tijdens de interviews sociaal wenselijke antwoorden zijn gegeven, echter bleek dit niet altijd de waarheid te zijn. *“Ik ga nu toch niet zeggen, dat ik een fanatiekeling van de grijze wolven ben (nationalistische extreemrechtse Turkse groepering)”* of *“Laten we nu kijken hoe de werkelijkheid eraan toe gaat, natuurlijk ga ik hier Nederland niet zwart maken, maar uiteraard ben ik en blijf ik een trotse Turk”*. Zulke antwoorden duiden op duidelijkere Turkse identificaties dan de Turks Nederlandse identificaties, die deze respondenten aangeven. Het is voorspelbaar dat respondenten een succesvol integratieproces willen schetsen tijdens de interviews, omdat ze weten dat het voor onderzoek gebruikt gaat worden. Immers waarom zou iemand een negatievere blik over zichzelf willen schetsen?

- *Variabelen*

In dit onderzoek is er onderscheid gemaakt in de drie generaties. Dit onderscheid is bewust gekozen, omdat er een sterke overtuiging is dat de groep Turkse Nederlanders geen homogene groep is, wat ook bevestigd is in dit onderzoek. Wellicht waren er andere resultaten naar voren gekomen wanneer er was gekozen voor een andere vorm van onderscheid. Intergenerationele verschillen zijn namelijk niet de enige verschillen tussen migranten. Tijdens de interviews bleek bijvoorbeeld dat opleiding ook een enorme rol speelt in hoe men zich identificeert en welke handelingen hij/zij doet. Indien de tijd toereikend was, was het waardevol geweest om meerdere variabelen mee te nemen in het onderzoek wat zeker tot interessantere resultaten had kunnen leiden.

- *Turkse Interviews*

Er zijn in totaal vijftien interviews gehouden met de respondenten, zeven daarvan zijn in het Turks gehouden. Alle eerste generatie respondenten en twee van de tweede generatie respondenten wilden het interview graag in het Turks houden. Dit brengt enige moeilijkheden met zich mee. Vanzelfsprekende Nederlandse concepten zijn soms lastig te vertalen naar het Turks. Sommige concepten kunnen niet letterlijk vertaald worden, waardoor respondenten soms moeite hadden om bepaalde vragen te begrijpen en te beantwoorden. Die vragen zijn ondersteund met voorbeelden, echter bestaat de kans dat de respondenten in een bepaalde richting worden geduwd. Zo was het bijvoorbeeld makkelijker bij respondenten die de Turkse en de Nederlandse taal machtig waren om te schakelen wanneer een vraag onduidelijk was. Dit was bij respondenten die alleen Turks spraken niet mogelijk.

- Vervaging van het begrip Turkse Nederlander/ Turk*

Tijdens het stellen van de vragen over de dimensie “transnationale identificaties” is de inleidende vraag gesteld hoe iemand zich primair voelde. Het overgrote deel van de respondenten heeft “Turkse Nederlander” aangegeven. Vervolgens werd er gevraagd naar hun redenatie, die ze ook duidelijk konden uitleggen. Echter, naarmate er andere vragen werden gesteld over de rest van het domein (schaamte, trots, waarden en normen) antwoordden deze respondenten automatisch in de Turk-vorm en niet zozeer meer in de Turks Nederlandse – vorm “*Wij Turken schamen ons bijvoorbeeld voor het intieme gedrag van Nederlanders in het openbaar*”. Dus als er expliciet wordt gevraagd hoe iemand zich identificeert, wordt hierover nagedacht en vervolgens gezegd een “Turkse Nederlander”, maar vervolgens gaat het algemene taalgebruik verder als in de Turk-vorm. Dit brengt ook duidelijk de discrepantie tussen de twee concepten, activiteiten en identificaties, naar voren.
- Niet weten wat de gemeente doet*

Veel respondenten hadden moeite met het beantwoorden van de vragen over de gemeente Tilburg. Degenen die nauw betrokken waren met de gemeente Tilburg konden deze vragen makkelijker beantwoorden. Het valt op dat mensen die bijvoorbeeld veel thuis zijn, geen werk hebben of minder sociale activiteiten onderhouden ervan uitgaan dat de gemeente alleen bestaat uit een gemeentehuis waar je terecht kunt voor het ophalen van je paspoort/rijbewijs. Alle andere zaken waar de gemeente ook beleid over voert, wordt meestal vergeten. Pas wanneer dit expliciet wordt gemaakt, durven ze hierover verder te denken. Dit geeft ook iets weer hoe mensen de gemeente profileren. De beleidsmedewerker vond dit geen grote verrassing, immers tijdens het generieke integratiebeleid is er geen specifiek contact gezocht met burgers, het was dus vrij normaal dat burgers niet op de hoogte waren van het beleid. Daarnaast gaven veel respondenten van de derde generatie bijvoorbeeld aan dat ze wisten wat voor takenpakket de gemeente had. Echter, ze waren niet op de hoogte wat voor beleid er momenteel werd gevoerd. Dus er was veel onwetendheid over de gemeente bij de respondenten.
- “Emotioneel” als domein geschrapt*

Tijdens de transnationale identificaties werden de respondenten ook gevraagd waar zij het meest emotioneel van raakten. Echter, deze vraag is achteraf geschrapt, omdat het niets extra’s toevoegde aan de onderzoeksresultaten. De respondenten hebben namelijk allemaal algemene punten opgenoemd, wat niet geschaard kan worden onder de Turkse en/of Nederlandse identificatie.
- Gemeentebestuur is veranderd*

Dit onderzoek is gestart in mei 2017. Destijds is er een eerste verkennend gesprek met een beleidsmedewerker van gemeente Tilburg gevoerd om de huidige stand van zaken ten opzichte van het Tilburgs integratiebeleid te verkrijgen. Op basis van deze resultaten is het onderzoek opgezet. Een tweede gesprek met eenzelfde beleidsmedewerker heeft in juni 2018 plaatsgevonden om de empirische bevindingen van de respondenten tegen het licht van het Tilburgs integratiebeleid aan te houden. Echter, er bleek in dit gesprek dat het integratiebeleid deels was gewijzigd door de komst van een nieuwe wethouder voor het sociale domein. Deze veranderingen leiden

tot een andere manier van denken over integratie. Hierdoor is het hele onderzoek herziend en gepoogd om overal het “nieuwe beleid” bij te betrekken, zodat dit onderzoek ook relevant is en blijft voor het huidige beleid. Er is daarom geprobeerd hier zoveel mogelijk rekening mee te houden en de resultaten en aanbevelingen zodanig op te formuleren, zodat ze ook toepasbaar zijn op het nieuwe beleid.

- *CBS-categorisering versus eigen categorisering*

In dit onderzoek is er expliciet voor gekozen om af te wijken van de generatiecategorisering volgens het CBS. Indien het onderzoek volgens de CBS-categorisering was uitgegaan, zouden de tweede en derde generatie in dit onderzoek als één groep worden gezien, terwijl uit de empirie juist hele duidelijke verschillen tussen deze twee generaties naar voren komen. Waar de tweede generatie zo nu en dan meer neigt naar de terughoudendheid van de eerste generatie, is dit bij de derde generatie totaal niet meer het geval. De derde generatie komt op voor haar rechten en is duidelijk actief is op allerlei fronten in de samenleving. De taalbarrière die hun voorgangers kenden, hebben zij niet. Ze durven daarom ook te laten zien dat zij echt deel uit maken van de samenleving door bijvoorbeeld actief te zijn in de gemeenteraadsverkiezingen. Volgens de categorisering van het CBS zou het leeftijdsverschil in de groep “tweede generatie” enorm van elkaar afwijken, wat al gauw resulteert in andere verwachtingen, wensen en behoeften. Middels de categorisering van dit onderzoek is gepoogd het leeftijdsverschil tussen respondenten zo klein mogelijk te houden en zodoende een betere verdeling te creëren tussen de respondenten.

Bibliografie

Wetenschappelijke literatuur

Al-Ali, N., Black R. en K. Koser (2001) *'Refugees and transnationalism: the experience of Bosnians and Eritreans in Europe'*. Journal of ethnic and migration studies 27 (4), 615-634.

Bekkers, V. (2017) *Beleid in beweging: achtergronden, benaderingen, fasen en aspecten van beleid in de publieke sector*. Boom Bestuurskunde, pp 185 -187.

Bochove, M. E. van,, Engbersen, G. Rusinovic, K.M. (2009) *Lokaal of transnationaal: Actief burgerschap bij de allochtone middenklasse*. Beleid en Maatschappij, 36 (1), pp 28 – 39

Dagevos, J. en Odé, A.(1994) *Hoger opgeleide allochtonen op de arbeidsmarkt*. Tijdschrift Arbeidsvraagstukken 1999-15, (4).

Dagevos, J. (2012) *Werelden van verschil*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Dagevos, J. (2015) *Over de integratie van migranten in Nederland en de actualiteit van het integratieconcept*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.

De Boom, J. en Leerkes, A. (2011) *De Nederlandse migratiekaart. Achtergronden en ontwikkelingen van verschillende migratietypen*. Den Haag: Boom, pp: 307-330.

Douglas, M. (1978) *Cultural Bias*. London: Royal Anthropological Institute, Occasion Paper 35.

Dagevos, J. en Grundel, M. (2013) *Biedt het concept integratie nog perspectief?* Sociaal en Cultureel Planbureau: Den Haag.

Duyvendak, J.W. en Rijkschroeff, R. (2004) *De bronnen van het integratiebeleid*. Sociologische Gids, Jaargang 5 (pp: 3-10)

Engbersen, G.B.M. (2004) *Van zijstroom tot hoofdstroom van beleid: Integratie als permanente opgave voor de stad Rotterdam*. Erasmus Universteit Rotterdam en Gemeente Rotterdam.

Engbersen, G.B.M., Ilies, M., Leerkes, A. Snel, E. en Van der Meij, R. (2011) *Arbeidsmigratie in vieren – Bulgaren en Roemenen vergeleken met Polen*. Rijksoverheid

Engbersen, G.B.M., Leerkes, A. en Snel, E. (2004) *Voorbij landgrenzen – Transnationale betrokkenheid als belemmering voor integratie?* Sociologie, 51(2), 75-99.

Erdural, M. (2016) *Finding Home: een onderzoek naar de constructie van home and belonging onder Turks-Nederlandse terugkeermigranten in Istanbul*. Universiteit Utrecht.

- Faist, T. (2010) *Diaspora and Transnationalism: What Kind of Dance partners? Concepts, Theories and Methods*. Amsterdam: Amsterdam University Press. PP: 9-34
- Ham, M en Van der Meer, J. (2012) *De etnische bril: categorisering in het integratiebeleid*. Amsterdam: Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut.
- Ledoux, G., Felix, C., en Elshof, D. (2013) *Bestrijding van onderwijssegregatie in gemeenten*. Kohnstamm Instituut van de Universiteit van Amsterdam. Geraadpleegd via: <https://www.kohnstaminstituut.nl/assets/ki13-4.pdf>
- Koopmans, R. (2009) *Multicultureel beleid in Nederland: voer voor historici of actualiteit?* Tijdschrift voor Beleid, Politiek en Maatschappij. 36 (1), pp: 59-71.
- Levitt, P. & Jaworsky, N. B. (2007) *Transnational Migration Studies: Past Developments and Future Trends*. Annual Review of Sociology, 33, 129-156.
- Portes, A. (1999) *Conclusion: Towards a new world - the origins and effects of transnational activities*. In: Ethnic and Racial Studies. 22 vol. (2), pp. 463- 477 (Special Issue on Transnational Communities).
- Portes, A. (2002) *'Transnational entrepreneurs: an alternative form of immigrant economic adaptation'*. American Sociological Review: Official Journal of the American Sociological Society 67 (2). P 278-298.
- Snel, E., Engbersen, G., Leerkes, A. (2006) *'Transnational involvement and social integration'*. *Global Networks*, 6: pp. 285-308.
- Squires, J. (2004) *Is Mainstreaming a Transformative Practice? Theorizing Mainstreaming in the Context of Diversity and Deliberation*. Social Politics: International Studies in Gender, State & Society, Volume 12, Issue 3, Pages 366 – 388.
- Van Breugel, I. en Scholten, P.W.A. (2017) *Mainstreaming van integratiebeleid: een beleidsreactie op superdiversiteit*. Tijdschrift over Cultuur en Criminaliteit, Issue 1.
- Van Dam en Stomp (2015) *Inspirerend kennisatelier over samenwerking lokaal diversiteitsbeleid*. Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS).
- Van Delden, P (2014) *Wicked problems: venijnige vraagstukken als vuurproef voor de publieke dienstverlening*. Design Studies 26, Elsevier: pp: 5-17
- Verkuyten, M. (1999) *Etnische identiteit: theoretische en empirische benaderingen*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Verschuren, P & Doorewaard, H. (2007) *Het ontwerpen van een onderzoek*. Utrecht: LEMMA
- Vertovec, S. (2009) *Introduction: Transnationalism, Migrant Transnationalism and Transformation*. Londen, Newyork: Routledge. PP – 1-26

Overige literatuur

Algemeen Dagblad (2017) *Dit voelt als een echtscheiding*. Geraadpleegd via: [<http://www.ad.nl/buitenland/dit-voelt-als-een-echtscheiding~a9aab996/>] op 19 maart 2017

Bestuursakkoord 2018 – 2022 (2018) *Gezond en Gelukkig in Tilburg*. Geraadpleegd via: [<https://www.tilburg.nl/actueel/nieuws/item/bestuursakkoord-gezond-en-gelukkig-in-tilburg/>]

Binnenlandsbestuur (2016) *Help vluchteling meteen aan werk*. Geraadpleegd via: [<https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/achtergrond/achtergrond/help-vluchteling-meteen-aan-werk.9516405.lynkx>] op 9 juli 2018

Bureau Discriminatie Zaken (2016) *Islamofobie in de Zaanstreek en Waterland*. Geraadpleegd via [<http://bureaudiscriminatiezaken.nl/wp-content/uploads/2016/03/rapportislamofobie2016.pdf>] op 11 augustus 2017

CBS (2010) *Verkenning niet-westerse derde generatie*. Geraadpleegd via: [<https://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/311354DC-0B4D-4C0F-B8DA-B09247450055/0/201002x42pub.pdf>] op 7 maart 2017

CBS (2012) *De Nederlandse migratiekaart*. Geraadpleegd via: [<https://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/2C023D63-66E6-4E51-BFB5-D899B63B34B0/0/2012denederlandsemigratiekaartpub.pdf>] op 2 maart 2017

CBS (2017) *Kerindicatoren Integratie 2017*. Geraadpleegd via: [<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2017/31/kernindicatoren-integratie-2017>]

Cemil, Y. (2017, 13 maart) *Sinan Can en Cemil Yilmaz over de diplomatieke rel met Turkije* [BNN, NPO Radio 1] Geraadpleegd via: [<http://www.nporadio1.nl/de-nieuws-bv/onderwerpen/399711-sinan-can-en-cemil-yilmaz-over-de-diplomatieke-rel-met-turkije>] op 17 maart 2017

Coalitieakkoord (2014) *Coalitieakkoord 2014-2018 gemeente Tilburg*. Geraadpleegd via: [<https://www.tilburg.nl/fileadmin/files/stad-bestuur/bestuur/coalitieakkoord-gemeente-tilburg-2014-2018.pdf>] op 1 juli 2017

Collegebesluit gemeente Tilburg (2017) *informatienota stand van zaken programma inclusieve stad*. Geraadpleegd via: [<http://bis.tilburg.nl/besluitenlijst.aspx?lemmaid=151565&zk=inclusieve>]

Elsevierweekblad (2017) *Nederlandse jihadisten vooral Marokkanen en bekeerlingen*. Geraadpleegd via [<http://www.elsevierweekblad.nl/nederland/achtergrond/2017/07/nederlandse-syriegangers-vooral-marokkanen-en-bekeerlingen-520323/>] op 1 juli 2017

Geheugen van Tilburg (2007) *Buitenlandse vrouwen in beweging*. Geraadpleegd via: [https://geheugenvantilburg.nl/verhalen/lees/11976/buitenlandse-vrouwen-beweging]

Geldof, D., Schrooten, M., en Whithaecx, S. (2015). (2015) *Migranten zijn vaker transmigranten* Geraadpleegd via [http://sociaal.net/analyse-xl/migranten-zijn-vaker-transmigranten/] op 1 juli 2017

Gemeente Tilburg (2016) *Tilburg in cijfers 2016*. Geraadpleegd via: [https://www.tilburg.nl/fileadmin/files/stad-bestuur/stad/Tilburg-in-cijfers-2016.pdf] op 8 maart 2017

Handhavingsacademie (2015) *20 jaar integratie in Nederland: wat is er veranderd?* Geraadpleegd via: https://handhavingsacademie.info/20-jaar-integratie-in-nederland-wat-is-er-veranderd/

IMWtilburg (2017) *Kunnen wij u ergens mee helpen?* Geraadpleegd via [https://www.imwtilburg.nl] op 1 juli 2017

Managementsite (2016) *Generaties en patronen*. Geraadpleegd via: [https://www.managementsite.nl/generaties-gedragspatronen] op 1 juni 2017.

Migrantenstudies (2007) *Gezin en grens. Debat en beleidsvorming op het gebied van gezinsmigratie in Nederland sinds de jaren vijftig*. Geraadpleegd via [http://www.migrantenstudies.nl/wp-content/uploads/MS-2007-NR1-P2-23.pdf] op 15 augustus 2017

NOS (2016) *M'n vader heeft het hier gehad, hij wil terug naar Turkije*. Geraadpleegd via: [https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2148567-m-n-vader-heeft-het-hier-gehad-hij-wil-terug-naar-turkije.html] op 1 juni 2017.

NOS (2017) *De derde dag van de Turkije rel voor wie het overzicht kwijt is*. Geraadpleegd via: [http://nos.nl/artikel/2163028-de-derde-dag-van-de-turkije-rel-voor-wie-het-overzicht-kwijt-is.html] op 19 maart 2017

NOS (2017) *Molukkers beschermen eigen wijk, niet-Molukkers zijn niet welkom*. Geraadpleegd via [http://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2181241-molukkers-beschermen-eigen-wijk-niet-molukkers-niet-welkom.html] op 1 juli 2017

Profielen (2012) *Dreigt er een Turkse braindrain?* Geraadpleegd via [https://profielen.hr.nl/2012/dreigt-er-een-turkse-braindrain/] op 1 augustus 2017

Revu (2017) *Turkse Nederlanders zijn veel conservatiever dan de Turken in Turkije*. Geraadpleegd via [http://revu.nl/columns-2/turkse-nederlanders-zijn-veel-conservatiever-dan-de-turken-in-turkije/] op 1 juli 2017

Rijksoverheid (2017) *Inburgering en integratie van nieuwkomers*. Geraadpleegd via: [https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/nieuw-in-nederland/inburgering-en-integratie-van-nieuwkomers]

Rijksoverheid – a (2018) *Nieuwe wet als kompas voor burgerschapsonderwijs*. Geraadpleegd via: [https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2018/06/05/nieuwe-wet-als-kompas-voor-burgerschapsonderwijs]

Rijksoverheid – b (2018) *Inburgering op de schop: nieuwkomers zo snel mogelijk aan het werk, leenstelsel afgeschaft*. Geraadpleegd via: [https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2018/07/02/inburgering-op-de-schop-nieuwkomers-zo-snel-mogelijk-aan-het-werk-leenstelsel-afgeschaft]

Schuster, J. (2002) *Over de grens*. Geraadpleegd via [http://www.migrantenstudies.nl/wp-content/uploads/MS-2000-NR4-P193-197.pdf] op 1 maart 2017

Sociaal en Cultureel rapport (2010) *Toenemende integratie bij de tweede generatie*. Jaarrapport integratie 2007 (p:163-191). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Sociaal en Cultureel Planbureau (2012) *Dichter bij elkaar?* Publicatie 2012 – De sociaal culturele positie van niet westerse migranten in Nederland. Geraadpleegd via: https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2012/Dichter_bij_elkaar op 23 juni 2018

Sociaal en Cultureel Planbureau (2016) *Integratie in zicht? De integratie van migranten in Nederland op acht terreinen nader bekeken*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Tilburgers (2016) *Burgerparticipatie: gemeenten kennen de informele burger initiatieven niet*. Geraadpleegd via: [https://www.tilburgers.nl/burgerparticipatie-gemeenten-kennen-informele-burgerinitiatieven]

Tilburgers (2017) *Einde integratiebeleid in Tilburg, geen onderscheid meer tussen allochtoon en autochtoon*. Geraadpleegd via [https://tilburgers.nl/einde-integratiebeleid-in-tilburg-geen-onderscheid-meer-tussen-allochtoon-en-autochtoon/#comments] op 1 juli 2017

Van de Mede, N. (2017) *De economie van Tilburg*. Geraadpleegd via [https://insidetilburg.wordpress.com/2012/11/16/de-economie-van-tilburg/]

Van der Putte, R. (2016) *Het is over met integratie, 2015 wordt het jaar van mainstreaming*. Geraadpleegd via: [http://www.republiekallochtonie.nl/blog/opinie/het-is-over-met-integratie-2011-wordt-het-jaar-van-mainstreaming] 22 juni 2018.

Verslag netwerkbijeenkomst (2018) *Stad van verbinding*. Geraadpleegd via: [http://bis.tilburg.nl/besluitenlijst.aspx?lemmaid=157287&zk=inclusieve]

Vijfeeuwenmigratie (2017) *Gastarbeiders uit Turkije*. Geraadpleegd via
[<http://www.vijfeeuwenmigratie.nl/term/gastarbeiders%20uit%20turkije/volledige-tekst>] op
7 maart 2017

VNG (2016) *Integratie en participatie voor gemeenten*. Geraadpleegd via:
[<https://vng.nl/files/vng/20161213-factsheet-integratie-participatie-gemeenten.pdf>]

VNG (2018) *Regie op inburgering nieuwkomers naar gemeenten: VNG reactie*.
Geraadpleegd via: [<https://vng.nl/onderwerpenindex/asiel/asielbeleid-en-integratie/nieuws/regie-op-inburgering-nieuwkomers-naar-gemeenten-vng-reactie>]

Wervingenselectiegids (2018) *Doelgroepenbeleid*. Geraadpleegd via:
[<http://www.wervingenselectiegids.nl/wet-en-praktijk/doelgroepenbeleid>]

Bijlagen

Alle bijlagen zoals de respondentenlijst, interview guide, coderingsschema en alle transcripten van de respondenten zijn terug te vinden in een apart document, genaamd: Bijlagen.